

Judikatūras krājums

VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (devītā palāta paplašinātā sastāvā)

2018. gada 13. decembrī*

Konkurence – Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana – Slovākijas platjoslas telekomunikāciju pakalpojumu tirgus – Trešo uzņēmumu piekļuve vēsturiskā operatora “vietējai sakaru līnijai” šajā tirgū – Lēmums, ar kuru konstatēts LESD 102. panta un EEZ līguma 54. panta pārkāpums – Vienots un turpināts pārkāpums – Jēdziens “ļāunprātīga izmantošana” – Piekļuves atteikums – Maržu saspiešana – Maržu saspiešanas aprēķināšana – Tikpat efektīva konkurenta kritērijs – Tiesības uz aizstāvību – Mātesuzņēmuma atzīšana par vainojamu meitasuzņēmuma izdarītā pārkāpumā – Mātesuzņēmuma izšķiroša ietekme uz meitasuzņēmuma tirdzniecības politiku – Efektīva īstenošana – Pierādīšanas pienākums – Naudas soda apmēra aprēķins – 2006. gada pamatnostādnes naudas soda aprēķināšanai

Lietā T-851/14

Slovak Telekom, a.s., Bratislava (Slovākija), ko pārstāv *D. Geradin*, advokāts, un *R. O'Donoghue*, QC,

prasītāja,

pret

Eiropas Komisiju, ko sākotnēji pārstāvēja *M. Farley*, *L. Malferrari* un *G. Koleva*, vēlāk – *M. Farley*, *M. Kellerbauer*, *L. Malferrari* un *C. Vollrath*, pārstāvji,

atbildētāja,

ko atbalsta

Slovanet, a.s., Bratislava, ko pārstāv *P. Tisaj*, advokāts,

persona, kas iestājusies lietā,

par prasību, kas ir pamatota ar LESD 263. pantu un ar ko tiek lūgts, primāri, atcelt Komisijas Lēmumu C(2014) 7465 *final* (2014. gada 15. oktobris) par procedūru saskaņā ar LESD 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (lieta AT.39523 – *Slovak Telekom*), kurš grozīts ar Komisijas Lēmumu C(2014) 10119 *final* (2014. gada 16. decembris), kā arī ar Komisijas Lēmumu C(2015) 2484 *final* (2015. gada 17. aprīlis), ciktāl tas attiecas uz prasītāju, un, pakārtoti, samazināt prasītājam uzliktā naudas soda apmēru,

VISPĀRĒJĀ TIESA (devītā palāta paplašinātā sastāvā)

šādā sastāvā: *M. van der Vaude* [*M. van der Woude*], kas pilda priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši *S. Žervazoni* [*S. Gervasoni*], *L. Madise* [*L. Madise*], *R. da Silva Passos* [*R. da Silva Passos*] (referents) un *K. Kovalika-Baņčika* [*K. Kowalik-Bańczyk*],

* Tiesvedības valoda – angļu.

sekretāre: N. Šalla [*N. Schall*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 26. aprīļa tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums¹

I. Tiesvedības priekšvēsture

- 1 Prasītāja *Slovak Telekom, a.s.* ir vēsturiskais telekomunikāciju operators Slovākijā. *Deutsche Telekom AG*, kas ir vēsturiskais telekomunikāciju operators Vācijā un sabiedrība, kas vada *Deutsche Telekom* grupu, sākot no 2000. gada 4. augusta, un visā šai lietai nozīmīgajā laikposmā piederēja prasītājas kapitāldaļas 51 % apmērā. Pārējās prasītājas kapitāldaļas piederēja Slovākijas Republikas Ekonomikas ministrijai (34 % apmērā), kā arī Slovākijas Republikas Valsts īpašuma fondam (15 % apmērā).
- 2 2014. gada 15. oktobrī Eiropas Komisija pieņēma Lēmumu C(2014) 7465 *final* par procedūru saskaņā ar LESD 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (lieta AT.39523 – *Slovak Telekom*), kurš grozīts ar tās Lēmumu C(2014) 10119 *final* (2014. gada 16. decembris), kā arī ar tās Lēmumu C(2015) 2484 *final* (2015. gada 17. aprīlis), tas ir adresēts prasītājai, kā arī *Deutsche Telekom* (turpmāk tekstā – “apstrīdētais lēmums”). *Deutsche Telekom* 2014. gada 24. decembrī cēla prasību, ar kuru tā arī lūdz atcelt apstrīdēto lēmumu (lieta T-827/14).

A. Apstrīdētā lēmuma tehnoloģiskais, faktu un tiesiskā regulējuma konteksts

- 3 Prasītāja, kas netieši pārņēma valsts pasta un telekomunikāciju uzņēmuma, kurš beidza pastāvēt 1992. gadā, tiesības, ir lielākais telekomunikāciju operators un piekļuves platjoslai nodrošinātājs Slovākijā. Likumīgais monopols, kas tai bija Slovākijas telekomunikāciju tirgū, beidzās 2000. gadā. Prasītāja sniedz pilnu datu un balss pakalpojumu klāstu, tai pieder un tā apsaimnieko fiksētu vara un optiskās šķiedras kabeļu tīklu, kā arī mobilo telekomunikāciju tīklu. Vara un mobilie tīkli pārklāj gandrīz visu Slovākijas teritoriju.
- 4 Apstrīdētais lēmums attiecas uz pretkonkurences darbību Slovākijas platjoslas interneta pakalpojumu tirgū. Tas būtībā skar nosacījumus, ko prasītāja noteikusi citu operatoru iesaistītai piekļuvei vietējai vara sakaru līnijai Slovākijā laikā no 2005. līdz 2010. gadam.
- 5 Vietējā sakaru līnija apzīmē vitā pāra kabeļa fizisku shēmu (sauktu arī par “līniju”), kas savieno tīkla pieslēgumpunktu abonenta telpās ar galveno komutatoru vai jebkuru citu ekvivalentu iekārtu fiksētā publiskajā telefonu tīklā.
- 6 Iesaistīta piekļuve vietējai sakaru līnijai ļauj jaunienācējiem – parasti sauktiem par “alternatīviem operatoriem” – pretnostatījumā vēsturiskajiem telekomunikāciju operatoriem – izmantot jau pastāvošo telekomunikāciju infrastruktūru, kas pieder šiem vēsturiskajiem operatoriem, dažādu pakalpojumu sniegšanai galalietotājiem, konkurējot ar vēsturiskajiem operatoriem. To dažādo telekomunikāciju pakalpojumu starpā, kādi var tikt sniegti galalietotājiem ar vietējo sakaru līniju, ietilpst platjoslas datu pārraide fiksētai piekļuvei internetam un multivides lietojumprogrammām, izmantojot ciparu abonentlīniju (*Digital Subscriber Line* vai *DSL*) tehnoloģijas.

¹ Ietverti tikai tie šī sprieduma punkti, kuru publicēšanu Vispārējā tiesa uzskata par lietderīgu.

- 7 Atsaistīta piekļuve vietējai sakaru līnijai Eiropas Savienības līmenī tostarp ir reglamentēta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 2887/2000 (2000. gada 18. decembris) par neierobežotu piekļuvi vietējai sakaru līnijai (OV 2000, L 336, 4. lpp.) un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2002/21/EK (2002. gada 7. marts) par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem (pamatdirektīva) (OV 2002, L 108, 33. lpp.). Regulā Nr. 2887/2000 tika pieprasīts, lai operatori, kuriem “pieder ievērojama tirgus spēja”, sniegtu piekļuvi vietējām sakaru līnijām ar atsaistītu piekļuvi (*unbundled local loop* vai *ULL*) un publicētu standartpiedāvājumu atsaistītas piekļuves jomā. Šie noteikumi Slovākijā tika ieviesti ar *Zákon z 3. decembra 2003 č. 610/2003 Z.z. o elektronických komunikáciách, v znení neskorších predpisov* (2003. gada 3. decembra Likums Nr. 610/2003 par elektroniskajām komunikācijām, ar grozījumiem), stājies spēkā (ar atsevišķiem izņēmumiem) 2004. gada 1. janvārī.
- 8 Būtībā ar šo tiesisko regulējumu tika noteikts pienākums operatoram, kuru valsts regulatīvā iestāde ir identificējusi kā operatoru ar būtisku ietekmi tirgū (parasti tas ir vēsturiskais operators), piešķirt alternatīvajiem operatoriem atsaistītu piekļuvi savām vietējām sakaru līnijām un saistītajiem pakalpojumiem ar pārrēdzamiem, godīgiem un nediskriminējošiem nosacījumiem un regulāri atjaunot standartpiedāvājumu šādai atsaistītai piekļuvei. Valsts regulatīvajai iestādei bija jānodrošina, lai maksa par atsaistītu piekļuvi vietējai sakaru līnijai, kas noteikta, pamatojoties uz cenu orientāciju, veicinātu godīgu un ilgtspējīgu konkurenci. Šim nolūkam valsts regulatīvā iestāde tostarp varēja pieprasīt standartpiedāvājuma grozījumus.
- 9 Veicot tirgus analīzi, Slovākijas valsts telekomunikāciju regulatīvā iestāde (turpmāk tekstā – “*TUSR*”) 2005. gada 8. martā pieņēma pirmās instances lēmumu Nr. 205/14/2005, kurā tā prasītāju atzina par operatoru, kuram ir būtiska ietekme atsaistītas piekļuves vietējai sakaru līnijai vairumtirdzniecības tirgū Regulas Nr. 2887/2000 izpratnē. *TUSR* attiecīgi prasītājam noteica dažādus pienākumus, tostarp 60 dienu laikā tai iesniegt standartpiedāvājumu. Šo lēmumu, kuru prasītāja apstrīdēja, 2005. gada 14. jūnijā apstiprināja *TUSR* priekšsēdētājs. Piemērojot šo apstiprinošo lēmumu, prasītājam bija jāapmierina visi pieprasījumi sniegt atsaistītu piekļuvi tās vietējai sakaru līnijai, kas tika uzskatīti par saprātīgiem un pamatotiem, lai ļautu alternatīvajiem operatoriem izmantot šo līniju savu pakalpojumu piedāvāšanai Slovākijas fiksēto platjoslas pakalpojumu “masu (vai plašas sabiedrības) mazumtirdzniecības tirgū”. Ar 2005. gada 14. jūnija lēmumu prasītājam tika arī pieprasīts vismaz 45 dienas iepriekš publicēt visus paredzētos standartpiedāvājuma grozījumus atsaistītas piekļuves jomā un tos iesniegt *TUSR*.
- 10 Prasītāja savu standartpiedāvājumu atsaistītas piekļuves jomā publicēja 2005. gada 12. augustā (turpmāk tekstā – “standartpiedāvājums”). Šajā piedāvājumā, kurš laikā no šī datuma līdz 2010. gada beigām tika grozīts deviņas reizes, ir noteikti līgumiskie un tehniskie nosacījumi piekļuvei prasītājas vietējai sakaru līnijai. Vairumtirdzniecības tirgū prasītāja piedāvā piekļuvi vietējām sakaru līnijām ar atsaistītu piekļuvi galvenajā komutatorā vai tam līdzās, kurā alternatīvais operators, kurš vēlas saņemt piekļuvi, ir ievilcis pats savu centrālo tīklu.
- 11 Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu prasītājas vietējās sakaru līnijas tīkls, kas var tikt izmantots platjoslas pakalpojumu sniegšanai pēc attiecīgo šī operatora līniju atsaistīšanas, laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam aptvēra 75,7 % no visām Slovākijas māsaimniecībām. Šis pārklājums aptvēra visas vietējās sakaru līnijas, kas atrodas prasītājas metāla piekļuves tīklā un var tikt izmantotas platjoslas signāla pārraidei. Tomēr šajā pašā laikposmā tikai dažām atsevišķām prasītājas vietējo sakaru līnijām, sākot no 2009. gada 18. decembra, tika sniegta atsaistīta piekļuve, un tās izmantoja tikai viens alternatīvais operators, lai sniegtu ļoti augstas caurlaidības mazumtirdzniecības pakalpojumus uzņēmumiem.

B. Procedūra Komisijā

- 12 Komisija pēc savas ierosmes uzsāka izmeklēšanu, kuras priekšmets tostarp bija nosacījumi prasītājas vietējās sakaru līnijas atsaistītai piekļuvei. Pēc lūgumiem sniegt informāciju, kas 2008. gada 13. jūnijā tika nosūtīti alternatīvajiem operatoriem, un pārbaudes bez iepriekšēja paziņojuma prasītājas telpās laikā no 2009. gada 13. līdz 15. janvārim Komisija 2009. gada 8. aprīlī nolēma uzsākt procedūru pret šo operatoru tās Regulas (EK) Nr. 773/2004 (2004. gada 7. aprīlis) par lietas izskatīšanu saskaņā ar [LESD 101.] un [102.] pantu, ko vada Komisija (OV 2004, L 123, 18. lpp.), 2. panta izpratnē.
- 13 Izmeklēšanai sekoja papildu lūgumi sniegt informāciju, kas tika nosūtīti alternatīvajiem operatoriem un *TUSR*, kā arī iepriekš paziņota pārbaude prasītājas telpās 2009. gada 13. un 14. jūlijā.
- 14 Prasītāja vairākos apcerējuma dokumentos, kas Komisijai tika nosūtīti laikā no 2009. gada 11. augusta līdz 2010. gada 31. augustam, norādīja, ka tā uzskata, ka neesot nekāda pamata uzskatīt, ka tā šajā gadījumā nebūtu ievērojusi LESD 102. pantu.
- 15 Izmeklēšanas laikā prasītāja iebilda pret informācijas sniegšanu par laikposmu līdz 2004. gada 1. maijam, dienai, kad Slovākijas Republika pievienojās Savienībai. Tā cēla prasību atcelt tiesību aktu, pirmkārt, pret Komisijas Lēmumu C(2009) 6840 (2009. gada 3. septembris) saistībā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2003 (2002. gada 16. decembris) par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [LESD 101. un 102.] pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 18. panta 3. punkta un 24. panta 1. punkta piemērošanas procedūru, kā arī, otrkārt, pret Komisijas Lēmumu C(2010) 902 (2010. gada 8. februāris) par Regulas Nr. 1/2003 18. panta 3. punkta un 24. panta 1. punkta piemērošanas procedūru. Ar 2012. gada 22. marta spriedumu *Slovak Telekom/Komisija* (T-458/09 un T-171/10, EU:T:2012:145), Vispārējā tiesa noraidīja pret šiem lēmumiem celtās prasības.
- 16 2010. gada 13. decembrī Komisija, pamatojoties uz lūgumiem sniegt informāciju, kas tika nosūtīti *Deutsche Telekom*, nolēma uzsākt procedūru pret to Regulas Nr. 773/2004 2. panta izpratnē.
- 17 2012. gada 7. maijā Komisija prasītājai nosūtīja paziņojumu par iebildumiem. Nākamajā dienā šis paziņojums par iebildumiem tika nosūtīts *Deutsche Telekom*. Šajā paziņojumā par iebildumiem Komisija sākotnēji secināja, ka prasītāja potenciāli ir atzīta par vainojamu LESD 102. panta pārkāpumā sakarā ar darbībām, kuru rezultātā ir notikusi maržu saspiešana, ciktāl tas attiecas uz atsaistītu piekļuvi tās tīkla vietējo sakaru līnijām, kā arī uz tās konkurentu vairumtirdzniecības piekļuvi valsts un reģionālajam platjoslu tīklam, kā arī atteikumu sniegt alternatīvajiem operatoriem piekļuvi noteiktiem vairumtirdzniecības produktiem. Tā arī sākotnēji secināja, ka *Deutsche Telekom* kā prasītājas mātesuzņēmums pārkāpuma laikposmā ir potenciāli atbildīga par šādu prettiesisku rīcību.
- 18 Pēc tam, kad tām tika sniegta piekļuve izmeklēšanas materiāliem, prasītāja un *Deutsche Telekom* katra atsevišķi atbildēja uz paziņojumu par iebildumiem 2012. gada 5. septembrī. Tā paša gada 6. un 7. novembrī tika sarīkota uzklaušanās.
- 19 2013. gada 21. jūnijā prasītāja Komisijai iesniedza saistību priekšlikumu ar mērķi atbildēt uz tās iebildumiem no konkurences tiesību viedokļa un lūdza tai drīzāk pieņemt lēmumu par saistību akceptēšanu Regulas Nr. 1/2003 9. panta izpratnē nekā lēmumu par aizliegumu. Komisija tomēr šīs saistības uzskatīja par nepietiekamām un tādējādi nolēma procedūru turpināt.
- 20 Komisija prasītājai un *Deutsche Telekom* attiecīgi 2013. gada 6. decembrī un 2014. gada 10. janvārī nosūtīja vēstuli ar faktu izklāstu, lai tās varētu iesniegt apsvērumus par papildu pierādījumiem, kas tika iegūti pēc tam, kad tika nosūtīts paziņojums par iebildumiem. Komisija norādīja, ka šie pierādījumi, kas prasītājai un *Deutsche Telekom* bija pieejami, varētu tikt izmantoti varbūtējā galīgajā lēmumā.
- 21 Prasītāja un *Deutsche Telekom* attiecīgi 2014. gada 21. februārī un 6. martā atbildēja uz vēstuli ar faktu izklāstu.

- 22 Sanāksmēs, kas, piedaloties prasītājam, notika 2014. gada 16. septembrī un, piedaloties *Deutsche Telekom*, – 2014. gada 29. septembrī, Komisija tām iesniedza informāciju par lēmumu, ko tā bija paredzējusi pieņemt, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 7. pantu.

C. Apstrīdētais lēmums

- 23 Apstrīdētajā lēmumā Komisija uzskata, ka uzņēmums, kuru veido prasītāja un *Deutsche Telekom*, ir pieļāvis vienotu un turpinātu LESD 102. panta un EEZ nolīguma 54. panta pārkāpumu saistībā ar platjoslas pakalpojumiem Slovākijā laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 2010. gada 31. decembrim (turpmāk tekstā – “aplūkotais laikposms”).

1. Konkrēto tirgus definīcija un prasītājas dominējošais stāvoklis tajos

- 24 Apstrīdētajā lēmumā Komisija identificēja divus konkrētos ražojuma tirgus, proti:
- masu (vai plašas sabiedrības daļas) mazumtirdzniecības tirgu fiksētiem platjoslas pakalpojumiem;
  - vairumtirdzniecības piekļuves tirgu vietējām sakaru līnijām ar iesaistītu piekļuvi.
- 25 Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu attiecīgais ģeogrāfiskais tirgus attiecas uz visu Slovākijas teritoriju.
- 26 Komisija konstatē, ka aplūkotajā laikposmā prasītājam bija monopola stāvoklis vairumtirdzniecības tirgū attiecībā uz iesaistītu piekļuvi vietējām sakaru līnijām un ka nebija tieša spiediena faktiskas vai iespējamās konkurences veidā vai kompensējošas pirktspējas, kas ierobežotu šīs sabiedrības ietekmi tirgū. Tādējādi aplūkotajā laikposmā prasītājam bija dominējošs stāvoklis šajā tirgū. Komisija arī konstatē, ka prasītājam šajā laikposmā bija dominējošs stāvoklis fiksētu platjoslas pakalpojumu masu (vai plašas sabiedrības daļas) mazumtirdzniecības tirgū.

2. Prasītājas rīcība

a) Atteikums nodrošināt iesaistītu piekļuvi prasītājas vietējām sakaru līnijām

- 27 Komisija savas analīzes pirmajā daļā ar nosaukumu “Atteikums nodrošināt piekļuvi” norāda, ka, lai gan vairākiem alternatīvajiem operatoriem bija ievērojama interese saņemt piekļuvi prasītājas vietējām sakaru līnijām, lai varētu ar to konkurēt platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tīklā, šis operators standartpiedāvājumā iekļāva negodīgus noteikumus un nosacījumus, lai šādu piekļuvi padarītu nevēlamu. Prasītāja tādējādi esot kavējusi, apgrūtinājusi vai traucējusi ienākšanu šajā platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tīklā.
- 28 Komisija šajā ziņā uzsver, pirmkārt, ka, lai alternatīvais operators varētu saņemt iesaistītu piekļuvi vietējai sakaru līnijai, ir nepieciešams, lai tas sākotnēji iegūtu pietiekamu un pienācīgu informāciju par vēsturiskā operatora tīklu. Šai informācijai ir jāļauj attiecīgajam alternatīvajam operatoram izvērtēt komerciālās iespējas un izstrādāt atbilstošus saimnieciskos modeļus turpmākajiem mazumtirdzniecības pakalpojumiem, kuru pamatā ir iesaistīta piekļuve vietējai sakaru līnijai. Tomēr šajā gadījumā standartpiedāvājums neesot atbildis šai prasībai par alternatīvo operatoru informēšanu.
- 29 Tādējādi, neraugoties uz prasībām, kas ir noteiktas attiecīgajā tiesiskajā regulējumā (skat. iepriekš 7. un 8. punktu), šajā standartpiedāvājumā neesot sniegta pamatinformācija par fizisko piekļuves vietu atrašanās vietām un vietējo sakaru līniju pieejamību īpašās piekļuves tīkla daļās. Alternatīvie operatori varēja piekļūt šai informācijai, tikai iesniedzot pieteikumu un veicot maksājumu piecu dienu laikā, skaitot no konfidencialitātes vienošanās ar prasītāju stāšanās spēkā brīža, un tikai pēc bankas garantijas

iemaksas. Komisija būtībā uzskata, ka šīs prasības nepamatoti aizkavēja un apgrūtināja būtiskās informācijas paziņošanu alternatīvajiem operatoriem un tādējādi atturēja minētos operatorus no piekļuves prasītājas vietējo sakaru līnijām.

- 30 Komisija uzskata, ka, pat gadījumā, kad piekļuve tika sniegta, pamatojoties uz pieprasījumu, prasītājas paziņotā informācija nebija pietiekama. It īpaši, prasītāja neesot paziņojusi nekādu informāciju saistībā ar tās vietējo sakaru līniju pieejamību, lai gan šī informācija bija ārkārtīgi svarīga, lai alternatīvie operatori varētu savlaicīgi izstrādāt savus saimnieciskos modeļus un noteikt atsaistītas piekļuves komerciālo potenciālu. Komisija uzskata, ka prasītājai bija jāpaziņo ne tikai saraksts ar galvenajiem komutatoriem un līdzīgiem resursiem, bet arī jāapraksta to ģeogrāfiskais pārklājums, jāsniedz informācija par tālrunu numuru sērijām, kurus šīs centrālās neapkalpo, efektīvu kabeļu izmantošanu (procentuāli) DSL tehnoloģijām, iekārtu impulskoda modulācijas (*pulse code modulation* vai *PCM*) ieviešanas pakāpi saistībā ar kabeļiem, kas ir sasaistīti ar dažādiem galvenajiem komutatoriem, komutatoru nosaukumiem un funkcijām, kā arī veidu, kā tie tiek izmantoti prasītājas tehniskajā un metodoloģiskajā regulējumā, kā arī homogēno vietējo sakaru līniju maksimālajiem viļņu garumiem. Turklāt prasītāja esot labi apzinājusies problēmas, ko šie nosacījumi informācijas piekļuvei un tās ierobežotais apmērs rada alternatīvajiem operatoriem. Komisija arī norāda, ka, lai gan prasītāja modeli atsaistītas piekļuves pieprasījumiem, kas jāiesniedz alternatīvajiem operatoriem, publicēja tikai 2009. gada maijā, standartpiedāvājumā atsaistītas piekļuves jomā jau kopš paša sākuma bija paredzēts noteikt finansiālas sankcijas gadījumā, ja piekļuves pieteikums tiktu atzīts par nepilnīgu.
- 31 Otrkārt, saskaņā ar apstrīdēto lēmumu prasītāja nepamatoti samazināja savu pienākumu apmēru atsaistītas piekļuves savām vietējām sakaru līnijām jomā.
- 32 Tādējādi, pirmkārt, prasītāja esot nepamatoti no šī pienākuma izslēgusi “pasīvās” līnijas, proti, līnijas, kuras, lai gan fiziski eksistē, netiek izmantotas. Šādi rīkojoties, prasītāja sev esot rezervējusi būtisku skaitu potenciālo klientu, kuri vēl neiegādājas tās platjoslas pakalpojumus, bet kuriem bija pieejams tās tīkls, lai arī attiecīgajā regulējumā nekādi nebija paredzēts, ka atsaistītas piekļuves pienākums attiektos tikai uz aktīvajām līnijām, un šis tirgus arvien attīstījās. Komisija uzskata, ka prasītājas piemēroto ierobežojumu nepamato neviens objektīvs tehnisks iemesls.
- 33 Otrkārt, prasītāja no sava pienākuma atsaistītas piekļuves jomā esot nepamatoti izslēgusi pakalpojumus, ko tā kvalificē kā “konfliktējošus pakalpojumus”, proti, pakalpojumus, kurus tā var piedāvāt un kas varētu konfliktēt ar alternatīvā operatora piekļuvi vietējai sakaru līnijai. Ne tikai pats konfliktējošo pakalpojumu koncepts neesot skaidrs, bet arī šo pakalpojumu saraksts, ko vienpusēji izstrādājusi prasītāja, esot atvērts un tādējādi raisot šaubas alternatīvajiem operatoriem. Šāds ierobežojums alternatīvajiem operatoriem esot atņēmis lielu to potenciālo klientu skaitu, kuri ir rezervēti prasītājai un tādējādi izslēgti no mazumtirdzniecības tirgus.
- 34 Treškārt, Komisija norāda uz prasītājas standartpiedāvājumā paredzētā noteikuma, saskaņā ar kuru, lai izvairītos no šķērsrunas un traucējumiem, tikai 25 % no vairāku pāru kabeļos ietvertajām vietējām sakaru līnijām var tikt izmantotas platjoslas pakalpojumu sniegšanai, nepamatotību. Šāds noteikums neesot pamatots, jo tam esot vispārējs un abstrakts raksturs un tādējādi tajā neesot ņemtas vērā kabeļu un konkrētās pārraidīšanas tehnikas kombinācijas iezīmes. Komisija šajā ziņā norāda, ka citu dalībvalstu prakse pierāda alternatīvu šādiem iepriekšējiem abstraktiem piekļuves ierobežojumiem esamību, piemēram, principu par kabeļa izmantošanu pilnā apmērā, to apvienojot ar vēlāku visu konkrēto problēmu, kas izriet no spektra traucējumiem, risināšanu. Visbeidzot, prasītāja pati sev esot piemērojusi noteikumu par maksimālu kabeļa izmantošanu 63 % apmērā, kas nav tik stingrs kā noteikums, ko tā noteica alternatīvajiem operatoriem.
- 35 Visbeidzot, treškārt, prasītāja standartpiedāvājumā esot noteikusi vairākus negodīgus noteikumus un nosacījumus saistībā ar atsaistītu piekļuvi tās vietējām sakaru līnijām.

- 36 Šajā ziņā, pirmkārt, saskaņā ar apstrīdēto lēmumu prasītāja standartpiedāvājumā esot iekļāvusi negodīgus noteikumus un nosacījumus saistībā ar kopvietošānu, kas šajā piedāvājumā ir definēta kā “fiziskas vietas un nepieciešamā tehniskā aprikojuma nodrošināšana atbilstoši autorizētā pakalpojumu sniedzēja telekomunikāciju aprikojuma izvietošānai nolūkā sniegt pakalpojumus autorizētā pakalpojuma sniedzēja galalietotājiem, izmantojot piekļuvi vietējai sakaru linijai”. Šķēršļa, kas tādējādi tika radīts alternatīvajiem operatoriem, pamatā konkrētāk bija šādi faktori: i) nosacījumos bija paredzēta iepriekšēja kopvietošānas iespēju izvērtēšana, kas objektīvi nebija nepieciešama; ii) alternatīvie operatori prasītājas izvēlēto kopvietošānas veida noteikšanu varēja apstrīdēt, tikai samaksājot papildu maksu; iii) rezervācijas laikposma izbeigšanās pēc tam, kad alternatīvajam operatoram tika iesniegts paziņojums par iepriekšējās izvērtēšanas vai detalizētās izvērtēšanas rezultātiem, nepanākot vienošanos par kopvietošānu, nozīmēja, ka bija jāatsāk arī iepriekšējās izvērtēšanas vai detalizētās izvērtēšanas procedūra; iv) papildu detalizētās izvērtēšanas gadījumā, kas izrietēja no pārrunām, prasītājai nebija saistoši nekādi termiņi un tā vienošanās par kopvietošānu priekšlikumu varēja atsaukt bez paskaidrojumiem un bez juridiskām sekām visā priekšlikuma akceptēšanas, kas alternatīvajiem operatoriem bija jāveic noteiktā termiņā, laikā; v) prasītājai nebija saistoši nekādi precīzi laika ierobežojumi kopvietošānas īstenošanai; vi) prasītāja vienpusēji noteica negodīgas un nepārskatāmas kopvietošānas cenas.
- 37 Otrkārt, Komisija norāda, ka saskaņā ar standartpiedāvājumu alternatīvajiem operatoriem, lai tie varētu iesniegt kvalificēšanās pieteikumu piekļuvei attiecīgajai vietējai sakaru linijai, 12 mēnešus iepriekš bija jāiesniedz prognozes par kvalificēšanās pieteikumiem vietējai sakaru linijai par katru mēnesi katrai kopvietošānas vietai. Komisija uzskata, ka šāda prasība paredz, ka alternatīvajiem operatoriem ir jāiesniedz prognozes brīdī, kad tie nevar izvērtēt savas vajadzības attiecībā uz atsaistītu piekļuvi. Turklāt tā kritizē apstākli, ka prognozes nosacījuma neievērošanas rezultātā bija jāmaksā naudas sods, kā arī pienākuma sniegt prognozes saistošo raksturu un termiņa, kad prasītājai būtu jāsniedz atbilde uz kvalifikācijas pieteikumu gadījumā, ja šāds pieteikums neatbilstu prognozētajam apmēram, neesamību.
- 38 Treškārt, Komisija uzskata, ka obligātā kvalifikācijas procedūra, kurai bija jāļauj alternatīvajiem operatoriem noteikt, vai konkrētā vietējā sakaru linija ir atbilstoša *DSL* vai jebkurai citai platjoslas tehnoloģijai, kuru tiem būtu varējis būt nolūks izmantot, pirms tie iesniedz galīgo atsaistītas piekļuves pasūtījumu, bija tāda, kas šos operatorus atturēja no atsaistītas piekļuves prasītājas vietējām sakaru līnijām pieprasīšanas. Tādējādi, piekrītot tam, ka ir jāpārbauda vietējās sakaru līnijas piemērotība atsaistītai piekļuvei vai iepriekšēji būtiski nosacījumi atsaistītas piekļuves nodrošināšanai konkrētai linijai, Komisija norāda, ka šīs kvalifikācijas procedūras nodalīšana no paša pieteikuma par piekļuvi vietējai sakaru linijai nevajadzīgi aizkavēja atsaistītu piekļuvi un radīja papildu izdevumus alternatīvajiem operatoriem. Turklāt vairāki aspekti, kas tika izvērtēti kvalifikācijas procedūras laikā, nebija vajadzīgi. Komisija norāda arī uz vietējās sakaru līnijas kvalifikācijas spēkā esamības termiņa, kas bija ierobežots ar desmit dienām, kuras pārsniedzot, vairs nevarēja iesniegt pieteikumu par piekļuvi, nepamatotību.
- 39 Ceturtkārt, saskaņā ar apstrīdēto lēmumu standartpiedāvājumā esot iekļauti neizdevīgi nosacījumi attiecībā uz remontu, apkopi un uzturēšanu, jo i) trūkst atbilstīgu definīciju “plānotiem remontdarbiem” un “neplānotiem remontdarbiem”; ii) trūkst skaidrības par atšķirībām starp “neplānotiem remontdarbiem” un vienkārši “defektiem”, kas varētu izraisīt nepamatotu prasītājas rīcību, iii) paredzēts ļoti īss termiņš alternatīvā operatora informēšanai par šādu darbu veikšanu, kā arī tam, lai šo informāciju nodotu pēdējā minētā klientiem, un, visbeidzot, iv) atbildība par traucējumiem pakalpojuma sniegšanā, ko izraisa remontdarbi, tikšot nodota alternatīvajam operatoram, ja tiks uzskatīts, ka minētais operators nevēlas sadarboties.
- 40 Piektkārt, Komisija uzskata par negodīgiem vairākus noteikumus un nosacījumus saistībā ar bankas garantiju, kas tiek pieprasīta no visiem alternatīvajiem operatoriem, kuri vēlas ar prasītāju noslēgt vienošanos par kopvietošānu un, visbeidzot, saņemt piekļuvi tās vietējām sakaru līnijām. Tādējādi, pirmkārt, prasītājai esot pārāk liela rīcības brīvība, lemjot par to, vai piekrist vai noraidīt bankas

garantiju, un tai šajā saistībā neesot noteikts nekāds termiņš. Turklāt garantijas apmērs, kas noteikts 66 387,84 EUR apmērā, neesot samērīgs ar prasītājas riskiem un izmaksām. Tā tas vēl jo vairāk esot tādēļ, ka standartpiedāvājums ļāva prasītājai pieprasīt palielināt šo garantiju, ja tā to izmantoja, palielinot sākotnējo bankas garantijas apmēru pat 12 reizes. Turklāt prasītāja esot varējusi izmantot bankas garantiju, lai segtu ne tikai neveiktos maksājumus par tās sniegtajiem pakalpojumiem, bet arī jebkuru pieteikumu par zaudējumu segšanu, ko tā varētu iesniegt. Piedevām prasītāja esot varējusi izmantot bankas garantiju, nepierādot, ka tā vispirms būtu bridinājusi parādnieku, turklāt minētais parādnieks šo garantijas izmantošanu nevarētu apstrīdēt. Visbeidzot, Komisija norāda, ka alternatīvo operatoru rīcībā nebija nekādas līdzvērtīgas garantijas, lai gan tiem varētu rasties zaudējumi prasītājas rīcības atsaistītas piekļuves vietējām sakaru līnijām sakarā.

- 41 Komisija secina, ka šādi prasītājas rīcības aspekti, tos apsverot kopā, esot izraisījuši šī operatora atteikumu sniegt atsaistītu piekļuvi tā vietējām sakaru līnijām.

b) Alternatīvo operatoru maržu saspiešana, nodrošinot atsaistītu piekļuvi prasītājas vietējo sakaru līnijām

- 42 Savas prasītājas rīcības analīzes otrajā daļā Komisija konstatēja maržu saspiešanu, ko izraisa šī operatora rīcība saistībā ar atsaistītu piekļuvi tā vietējo sakaru līnijām, kas rada autonomu dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas veidu. Tādējādi atšķirības starp prasītājas piemērotajām cenām, piešķirot šādu piekļuvi alternatīvajiem operatoriem, un cenām, kas tika piemērotas tās pašas klientiem, esot bijušas vai nu negatīvas, vai nepietiekamas, lai ļautu operatoram, kurš ir tikpat efektīvs kā prasītāja, segt konkrētās izmaksas, kas tam radās, apgādājot ar savām precēm vai sniedzot savus pakalpojumus lejupeņā tirgū, proti, mazumtirdzniecības tirgū.

- 43 Attiecībā uz scenāriju, kad aplūkotajā pakalpojumu portfeli ir iekļauti tikai platjoslas pakalpojumi, Komisija norāda, ka tikpat efektīvs konkurents, izmantojot atsaistītu piekļuvi prasītājas vietējo sakaru līnijām, būtu varējis atveidot visu prasītājas mazumtirdzniecības DSL piedāvājumu, kādu tā to bija izstrādājusi laika gaitā. Tā sauktā “par katru laikposmu” (par katru gadu) pieeja starpības aprēķināšanai (proti, aprēķinot pieejamās starpības katram gadam laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam) pierādītu, ka konkurents, kurš ir tikpat efektīvs kā prasītāja, uzrādītu negatīvu starpību un tādējādi nevarētu rentabli atveidot prasītājas mazumtirdzniecības tirgū piedāvāto platjoslas pakalpojumu portfeli.

- 44 Arī attiecībā uz scenāriju, kur aplūkotajā portfeli papildus platjoslas pakalpojumiem būtu iekļauti arī balss telefonijas pakalpojumi, sniedzot pilnīgu piekļuvi vietējai sakaru līnijai, Komisija nonāk pie secinājuma, ka konkurents, kurš būtu tikpat efektīvs kā prasītāja, cenu, kuras tā nosaka atsaistītai piekļuvei augšupējā tirgū, dēļ nevarētu rentabli laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam veikt darbības attiecīgajā mazumtirdzniecības tirgū. Tādējādi tikpat efektīvs konkurents nevarētu šajā pašā laikposmā rentabli atveidot prasītājas piedāvāto portfeli. Daudzspēļu [“multi-play”] pakalpojumu, kas pieejami, sākot no 2007. gada, pievienošana šādam atsauces portfelim šo konstatējumu nemainītu.

- 45 Tā kā nedz prasītāja, nedz *Deutsche Telekom* administratīvā procesa laikā nav norādījušas objektīvu pamatojumu savai izstumjošajai rīcībai, Komisija secina, ka prasītājas rīcība attiecīgajā laikposmā ir jāanalizē kā ļaunprātīga maržu saspiešana.

3. Prasītājas rīcības pretkonkurences seku analīze

- 46 Komisija uzskata, ka šie abi prasītājas rīcības veidi, proti, atteikums sniegt atsaistītu piekļuvi vietējai sakaru līnijai un alternatīvo operatoru maržu saspiešana, varēja atturēt alternatīvos operatorus no paļaušanās uz atsaistītu piekļuvi, lai iekļūtu Slovērijas masu (vai plašas sabiedrības) fiksēto platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū. Šāda rīcība atbilstoši apstrīdētajam lēmumam padarīja konkurenci šajā tirgū mazāk efektīvu, jo konkurējošiem operatoriem nebija faktiskas rentablas alternatīvas tādai vairumtirdzniecības platjoslas DSL tehnoloģiju piekļuvei, kuras pamatā būtu atsaistīta

piekļuve vietējām sakaru līnijām. Prasītājas rīcības ietekme uz konkurenci esot bijusi vēl jo nozīmīgāka, jo platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgum bija liels izaugsmes potenciāls attiecīgajā laikposmā.

- 47 Komisija būtībā piebilst, ka saskaņā ar “investīciju kāpņu” konceptu šādas iesaistītas piekļuves vietējai sakaru līnijai bloķēšana alternatīvajiem operatoriem atņēma ienākumu avotu, kas tiem būtu ļāvis veikt citas investīcijas tīklā, īpaši izstrādājot pašiem savu piekļuves tīklu, lai tajā tieši saistītu savus klientus.
- 48 Komisija secina, ka prasītājas pretkonkurences rīcība Slovērijas masu (vai plašas sabiedrības) fiksēto platjoslas pakalpojumu tirgū varēja negatīvi ietekmēt konkurenci un, ņemot vērā tās ģeogrāfisko izplatību, kas atbilst visai Slovērijas teritorijai, ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm.

4. Apstrīdētā lēmuma adresāti un naudas sodi

- 49 Saskaņā ar apstrīdēto lēmumu *Deutsche Telekom* visā aplūkotajā laikposmā ne tikai varēja īstenot noteicošu ietekmi uz prasītājas komercdarbību, bet arī faktiski īstenoja šādu ietekmi. Tā kā prasītāja un *Deutsche Telekom* ietilpst vienā uzņēmumā, abas ir atzītas par atbildīgām vienotā un turpinātā LESD 102. panta pārkāpumā, kas ir apstrīdētā lēmuma priekšmets.
- 50 Attiecībā uz šī pārkāpuma sodu Komisija norāda, ka tā naudas soda apmēru ir noteikusi, atsaucoties uz principiem, kas iekļauti tās Pamatnostādņēs naudas soda aprēķināšanai, piemērojot Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punkta a) apakšpunktu (OV 2006, C 210, 2. lpp.; turpmāk tekstā – “2006. gada pamatnostādnes”).
- 51 Vispirms Komisija aprēķināja naudas soda pamatsummu, ieturot 10 % no prasītājas apgrozījuma vietējās sakaru līnijas iesaistītas piekļuves un fiksēto platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū pēdējā pilnajā dalības pārkāpumā gadā, šajā gadījumā tas bija 2010. gads, reizinot šādi iegūto skaitli ar koeficientu 5,33, lai tiktu ņemts vērā pārkāpuma ilgums (pieci gadi un četri mēneši). Uz šī aprēķina pamata iegūtā pamatsumma bija 38 838 000 EUR. Runa ir par pirmo naudas sodu, kas noteikts par aplūkoto pārkāpumu, attiecībā uz kuru prasītāja un *Deutsche Telekom* saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 2. panta pirmās daļas a) punktu tika atzītas par solidāri atbildīgām.
- 52 Tad Komisija veica šīs pamatsummas dubultu pielāgojumu. Vispirms tā konstatēja, ka aplūkotā pārkāpuma izdarīšanas brīdī *Deutsche Telekom* jau bija atzīta par atbildīgu par LESD 102. panta pārkāpumu maržu sasniešanas telekomunikāciju nozarē dēļ tās Lēmumā 2003/707/EK (2003. gada 21. maijs) par [EKL] 82. panta piemērošanas procedūru (lietas COMP/37.451, 37.578, 37.579 – *Deutsche Telekom AG*) (OV 2003, L 263, 9. lpp.) un ka šī lēmuma pieņemšanas brīdī *Deutsche Telekom* jau piederēja 51 % no prasītājas kapitāldaļām un tā varēja īstenot noteicošu ietekmi tajā. Tādējādi Komisija secināja, ka attiecībā uz *Deutsche Telekom* naudas soda pamatsumma ir jāpalielina par 50 % recidīva dēļ. Tad Komisija konstatēja, ka 2013. gadā *Deutsche Telekom* vispasaules apgrozījums bija 60,123 miljardi euro un ka, lai *Deutsche Telekom* noteiktajam naudas sodam būtu pienācīga preventīvā iedarbība, pamatsummai ir jāpiemēro reizināšanas koeficients 1,2. Šī pamatsummas dubultā pielāgojuma galarezultāts, proti, 31 070 000 EUR, saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 2. panta pirmās daļas b) punktu veido atšķirīgu naudas sodu, kas ir noteikts vienīgi *Deutsche Telekom*.

5. Apstrīdētā lēmuma rezolutīvā daļa

- 53 Apstrīdētā lēmuma 1. un 2. pants ir šādi:

“1. pants

1. Uzņēmums, kuru veido *Deutsche Telekom AG* un *Slovak Telekom a.s.*, ir izdarījis vienotu un turpinātu Līguma 102. panta un EEZ nolīguma 54. panta pārkāpumu.

2. Pārkāpums ilga no 2005. gada 12. augusta līdz 2010. gada 31. decembrim, un to veidoja šādas darbības:

- a) informācijas par nepieciešamo tīklu vietējo sakaru līniju atsaistītai piekļuvei slēpšana no alternatīvajiem operatoriem;
- b) savu pienākumu piemērošanas jomas samazināšana saistībā ar atsaistītu piekļuvi vietējām sakaru līnijām;
- c) negodīgu noteikumu un nosacījumu iekļaušana standartpieāvājumā atsaistītas piekļuves jomā saistībā ar kopvietošanu, kvalifikāciju, prognozēm, remontdarbiem un bankas garantiju;
- d) negodīgu cenu piemērošana, kas neļauj tikpat efektīvam operatoram, kurš paļaujas uz atsaistītu vairumtirdzniecības piekļuvi *Slovak Telekom a.s.* vietējo sakaru līnijām, bez zaudējumiem atveidot *Slovak Telekom a.s.* sniegtos mazumtirdzniecības pakalpojumus.

2. pants

Par 1. punktā norādīto pārkāpumu tiek noteikts šāds naudas sods:

- a) naudas sods 38 838 000 EUR apmērā, kas jāmaksā solidāri *Deutsche Telekom AG* un *Slovak Telekom a.s.*;
- b) naudas sods 31 070 000 EUR, kas jāmaksā *Deutsche Telekom AG*.

[..] [Neoficiāls tulkojums]

II. Tiesvedība un lietas dalībnieku prasījumi

[omissis]

71 Prasītājas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

- atcelt apstrīdētā lēmuma 1. un 2. pantu, ciktāl tie skar prasītāju;
- pakārtoti, samazināt tai saskaņā ar apstrīdētā lēmuma 2. pantu noteiktā naudas soda apmēru;
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus;
- ja Vispārējā tiesa noraidītu prasību kā nepieņemamu vai nepamatotu, piespriest katram lietas dalībniekam segt savus tiesāšanās izdevumus pašam.

72 Komisijas un personas, kas iestājusies lietā, prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

- pilnībā noraidīt prasību un
- piespriest prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

III. Juridiskais pamatojums

[omissis]

B. Par lietas būtību

91 Prasītāja norāda piecus pamatus gan savu pamata prasījumu, lūdzot atcelt apstrīdēto lēmumu, gan papildu prasījumu, lūdzot samazināt tai noteiktā naudas soda apmēru, pamatojumam. Pirmais pamats attiecas uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā un tiesību piemērošanā, piemērojot LESD 102. pantu, ciktāl tas attiecas uz prasītājas ļaunprātīgo rīcību, otrs – uz prasītājas tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, ciktāl tas attiecas uz prakses, kuras rezultātā notikusi maržu saspiešana, novērtējumu, trešais – uz kļūdām, kas pieļautas, konstatējot šo praksi, ceturtais – uz kļūdu, kuru Komisija pieļāvusi, secinot, ka prasītāja un *Deutsche Telekom* veido daļu no vienota uzņēmuma un ka tās abas ir atbildīgas par aplūkoto pārkāpumu, un piektais – uz kļūdām, nosakot naudas soda apmēru.

1. Par pirmo pamatu attiecībā uz acīmredzamām kļūdām vērtējumā un tiesību piemērošanā, piemērojot LESD 102. pantu, ciktāl tas attiecas uz prasītājas ļaunprātīgo rīcību

92 Sava pirmā pamata pamatojumam prasītāja būtībā apstrīd apstrīdētajā Komisijas lēmumā piemēroto juridisko kritēriju, konstatējot, ka tās prakse ir uzskatāma par dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu LESD 102. panta izpratnē.

93 Pirmajā pamatā būtībā ir ietverti pieci iebildumi. Pirmais iebildums attiecas uz to, ka Komisija nav piemērojusi nosacījumu par piekļuves prasītājas vara *DSL* tīklam nepieciešamību, lai veiktu darbības Slovērijas platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) izpratnē. Otrs iebildums attiecas uz kļūdainu 2009. gada 9. septembra sprieduma *Clearstream*/Komisija (T-301/04, EU:T:2009:317) piemērošanu. Trešais iebildums attiecas uz pretrunām apstrīdētajā lēmumā konkurences politikas izpratnē saistībā ar pierādījumiem par pilnīgu piekļuves atteikumu un netiešu piekļuves atteikumu. Ceturtais iebildums attiecas uz kļūdām faktos un tiesību piemērošanā, kā arī pamatojuma trūkumiem pamatojumā, kura nolūks ir atkāpties no nosacījumiem, kas ietverti 1998. gada 26. novembra spriedumā *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569). Piektais iebildums attiecas uz pierādījumu tam, ka piekļuve prasītājas vietējai sakaru līnijai būtu nepieciešama konkurentiem, kuri atrodas lejupējā tirgū, neesamību.

94 Komisija un persona, kas iestājusies lietā, apstrīd minētos iebildumus un lūdz šo pamatu noraidīt.

a) Par pirmo un piekto iebildumu

95 Saistībā ar pirmo un piekto iebildumu prasītāja būtībā pārmet Komisijai, ka tā apstrīdētā lēmuma septītajā daļā (355.–821. apsvērumi) vairākas tās norādītās rīcības aplūkotajā laikposmā ir kvalificējusi kā “atteikumu nodrošināt” piekļuvi tās vietējai sakaru līnijai, nepārbaudot šādas piekļuves nepieciešamību 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) 41. punkta izpratnē.

96 Ar savu pirmo iebildumu prasītāja apstrīd Komisijas konstatējumus apstrīdētā lēmuma 361.–371. apsvērumā, saskaņā ar kuriem šis lietas apstākļi atšķiroties no apstākļiem lietā, kurā tika pasludināts 1998. gada 26. novembra spriedums *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569). Prasītāja norāda, ka no minētā sprieduma izriet, ka ar atteikumu nodrošināt piekļuvi tiek pārkāpts LESD 102. pants, ja šāds atteikums attiecas uz precīzi vai pakalpojumu, kura piegāde vai sniegšana ir nepieciešama attiecīgās darbības veikšanai (turpmāk tekstā – “nepieciešamības nosacījums”). Komisija šajā gadījumā kļūdaini neesot izvērtējusi piekļuves prasītājas tīklam nepieciešamību platjoslas pakalpojumu sniegšanas darbību Slovērijas mazumtirdzniecības tirgū veikšanai. Tādējādi prasītāja atspēko Komisijas secinājumu, saskaņā ar kuru no 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83), izriet, ka netieša piekļuves atteikuma gadījumā Komisijai nav jāpierāda, ka ir piemērojami 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi, it īpaši nepieciešamības nosacījums (apstrīdētā lēmuma 359. un nākamie apsvērumi).

- 97 Šajā ziņā no 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) 55.–58. punkta, tos lasot kopā, izriet, ka prakse, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana, ir uzskatāma par autonomu ļaunprātīgu rīcību LESD 102. panta izpratnē, kam nav nepieciešams, lai sākotnēji tiktu pierādīta pienākuma pārdot, kas atbilst 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumiem, esamība. Tomēr, tā kā Komisija uzskatīja, ka 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) 55. punkts attiecas ne tikai uz tādu praksi, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana, bet arī uz netiešu piekļuves atteikumu, kāds aplūkots šajā lietā, tā esot kļūdaini mēģinājusi ievērojami paplašināt šī pēdējā minētā sprieduma šauru argumentāciju.
- 98 It īpaši, kā uzskata prasītāja, lai gan no 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) izriet, ka nepieciešamības nosacījums nav prasība visos ļaunprātīgas rīcības gadījumos, kas ir saistīti ar “tirdzniecības nosacījumiem” saskaņā ar LESD 102. pantu, tas tomēr nenozīmē, ka šis nosacījums nav piemērojams atteikuma gadījumā. Tiesa nekur nedz 2011. gada 17. februāra spriedumā *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83), nedz kādā citā spriedumā nav norādījusi, ka nepieciešamības nosacījums, kas noteikts 1998. gada 26. novembra spriedumā *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569), būtu ierobežots ar pilnīgas piekļuves atteikuma gadījumiem. Gluži pretēji, šāds risinājums mazinātu LESD 102. panta lietderīgo iedarbību. Lai arī 1998. gada 26. novembra spriedums *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) attiecas uz faktiem, kas ir saistīti ar pilnīgu piekļuves nodrošināšanas atteikumu, Tiesa šajā spriedumā esot noteikusi pienākuma palīdzēt konkurentiem vispārējos principus.
- 99 Attiecībā uz spriedumiem, kurus Komisija min aizstāvībai, prasītāja norāda, ka šie spriedumi ir uzskatāmi par jaunu pieeju, salīdzinot ar apstrīdēto lēmumu. Katrā ziņā, pirmkārt, 1998. gada 26. novembra spriedumā *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) esot bijis iekļauts 1974. gada 6. marta spriedums *Istituto Chemioterapico Italiano* un *Commercial Solvents*/Komisija (6/73 un 7/73, EU:C:1974:18), no kura izrietot, ka nepieciešamība ir iepriekšējs juridisks nosacījums. Tādējādi šie abi spriedumi esot salīdzināmi.
- 100 Otrkārt, šajā lietā neesot piemērojama Komisijas minētā judikatūra, proti, 1978. gada 14. februāra spriedums *United Brands* un *United Brands Continentaal*/Komisija (27/76, EU:C:1978:22) un 2008. gada 16. septembra spriedums *Sot. Lélos kai Sia* u.c. (no C-468/06 līdz C-478/06, EU:C:2008:504), jo – iesākumam – minētajās lietās norādītie iebildumi neesot attiekušies uz pārdošanas atteikumu, bet gan uz faktu, ka šāds atteikums tika izmantots kā līdzeklis, lai izraisītu citu konkurences ierobežojumu. Turklāt minētās lietas neesot attiekušās uz resursu pārdošanu konkurentiem lejupējā tirgū, bet gan uz gala produkta piegādi, lai to izplatītu vai to pārdotu tālāk. Visbeidzot, minētajās lietās dominējošā stāvoklī esošais uzņēmums esot nolēmis izbeigt piegādāt produktus, kurus tas iepriekš nodrošināja attiecīgajiem klientiem, lai gan šajā lietā, kā arī lietā, kurā pasludināts 1998. gada 26. novembra spriedums *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569), dominējošā stāvoklī esošais uzņēmums nekad neesot apgādājis piekļuves pieprasītājus.
- 101 Treškārt, prasītāja uzskata, ka, ciktāl tas attiecas uz Komisijas minēto judikatūru saistībā ar atteikumu piešķirt intelektuālā īpašuma tiesību licenci, proti, 1988. gada 5. oktobra spriedumu *Volvo* (238/87, EU:C:1988:477, 8. punkts), 1995. gada 6. aprīļa spriedumu *RTE* un *ITP*/Komisija (C-241/91 P un C-242/91 P, EU:C:1995:98, 50. punkts) un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu *IMS Health* (C-418/01, EU:C:2004:257, 35. punkts), tā atbilst 1998. gada 26. novembra spriedumam *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569), ciktāl tajā ir atsauce uz, 1995. gada 6. aprīļa spriedumu *RTE* un *ITP*/Komisija (C-241/91 P un C-242/91 P, EU:C:1995:98), kas bija minēts iepriekš minētajos spriedumos. Tas, ka intelektuālā īpašuma lietās var tikt pieprasīti stingrāki nosacījumi, it īpaši prasība par to, lai resurss būtu nepieciešams “jauna produkta” izstrādei, nenozīmē, ka Komisija var atcelt 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumus lietās, kas ar šo jomu nekādi nav saistītas.

- 102 Ceturtkārt, prasītāja uzskata, ka attiecībā uz 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) piemērošanu nav nekāda iemesla domāt, ka Tiesa būtu vēlējusies ierobežot 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumus tikai ar šīs lietas apstākļiem. Esot atšķirība starp paziņošanu, kā tas tika veikts 2011. gada 17. februāra spriedumā *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83), ka 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi nav piemērojami visās lietās, kas saistītas ar “tirdzniecības nosacījumiem”, un apgalvojumu, kā uz to norāda Komisija, ka 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi nebūtu jāpiemēro nevienā no šīm lietām.
- 103 Piektkārt, Komisijas minētie nolēmumi neļaujot pamatot tās tēzi, ciktāl tās analīzes Lēmumā 2001/892/EK (2001. gada 25. jūlijs) par procedūru atbilstoši [EKL] 82. pantam ([lieta] COMP/C-1/36.915 – *Deutsche Post AG* – Pārrobežu pasta pārtveršana) (OV 2001, L 331, 40. lpp.) pamatā esot fakts, ka *Deutsche Post* izplatīšanas tīkls bija nepieciešams Apvienotajā Karalistē reģistrētiem sūtītājiem. Lietai *Polaroid/SSI Europe*, kas minēta kā piemērs netiešam ļaunprātīgam piekļuves atteikumam, šajā lietā neesot nozīmes.
- 104 Ar piekto iebildumu prasītāja norāda, ka apstrīdētais lēmums nepierāda, ka piekļuve tās vietējai sakaru līnijai būtu nepieciešama konkurentiem lejupējā tirgū. Šajā ziņā no 2004. gada 29. aprīļa sprieduma *IMS Health* (C-418/01, EU:C:2004:257, 28. punkts) izrietot, ka nav jāpierāda, ka alternatīvi risinājumi citiem operatoriem ir mazāk izdevīgi, bet esot jāpierāda attiecīgā tīkla nepieciešamība 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) izpratnē. Pienākums sniegt piekļuvi iekārtām rodoties tad, ja piekļuves atteikumam objektīvi ir pietiekami būtiska ietekme uz konkurenci.
- 105 Turklāt neesot nozīmes jautājumiem, kurus Komisija aplūko apstrīdētā lēmuma 7.3. sadaļā, īpaši tā 382. un 384. apsvērumam, kuros ir noteikts, pirmkārt, vai prasītājas vara tīklam bija nozīme un, otrkārt, vai efektīva vairumtirdzniecības piekļuve *DSL* tehnoloģijām, balstoties uz vietējo sakaru līniju, bija nozīmīga alternatīvajiem operatoriem Slovērijā. Šādi rīkojoties, Komisijai esot bijis jāizvērtē, vai piekļuve vietējai sakaru līnijai ir nepieciešama, lai prasītājas konkurenti varētu konkurēt lejupējā mazumtirdzniecības tirgū, tādējādi, ka bez šādas piekļuves šāda konkurence nebūtu iespējama vai tā būtu pārlietu sarežģīta. Šajā ziņā lielākā daļa no platjoslas piekļuves esot balstīta uz citām tehnoloģijām, nevis prasītājas vara tīklu, tādējādi šāda piekļuve nav nepieciešama tādā izpratnē, ka citādi piekļuve būtu neiespējama vai nesaprātīgi sarežģīta.
- 106 Komisija un persona, kas iestājusies lietā, apstrīd šo argumentāciju.
- 107 Šajā ziņā saskaņā ar pastāvīgo judikatūru dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam ir īpaša atbildība ar savu rīcību neapdraudēt efektīvu un neizkropļotu konkurenci iekšējā tirgū (skat. spriedumu, 2017. gada 6. septembris, *Intel/Komisija*, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 135. punkts un tajā minētā judikatūra); ja dominējošais stāvoklis ir izveidojies no agrāka likumīga monopola, šis apstāklis ir jāņem vērā (spriedums, 2012. gada 27. marts, *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, 23. punkts).
- 108 Tādēļ ar LESD 102. pantu it īpaši ir aizliegts dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam īstenot praksi, kurai ir izstumšanas iedarbība attiecībā pret konkurentiem, kuri tiek uzskatīti par tikpat efektīviem, tādējādi nostiprinot savu dominējošo stāvokli ar līdzekļiem, kas nav atbilstoši uz sniegumu balstītai konkurencei. Tādēļ no šī skatu punkta ne katra cenu konkurence var tikt uzskatīta par leģitīmu (skat. spriedumu, 2017. gada 6. septembris, *Intel/Komisija*, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 136. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 109 Šajā ziņā ir ticis nospriests, ka ar LESD 102. pantu aizliegtā dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana ir objektīvs jēdziens, kas attiecas uz tādu dominējošā stāvoklī esošu uzņēmumu, kurš tirgū, kurā – tieši tādēļ, ka pastāv attiecīgais uzņēmums, – konkurences līmenis jau ir vājš, realizē rīcību, kuras rezultātā ar citiem līdzekļiem un pasākumiem, nevis tiem, kas reglamentē normālu preču un pakalpojumu konkurenci, pamatojoties uz uzņēmēju veikumu, tiek radīti šķēršļi tirgū joprojām

pastāvošā konkurences līmeņa saglabāšanai vai šīs konkurences attīstībai (skat. spriedumus, 2012. gada 19. aprīlis, *Tomra Systems u.c./Komisija*, C-549/10 P, EU:C:2012:221, 17. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2009. gada 9. septembris, *Clearstream/Komisija*, T-301/04, EU:T:2009:317, 140. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 110 LESD 102. pants attiecas ne tikai uz tādu rīcību, kura patērētājiem var nodarīt tūlītēju kaitējumu, bet arī uz tādu rīcību, kura tiem rada kaitējumu tādējādi, ka tiek apdraudēta konkurence (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 27. marts, *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, 20. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2012. gada 29. marts, *Telefónica un Telefónica de España/Komisija*, T-336/07, EU:T:2012:172, 171. punkts).
- 111 Ietekme uz konkurences stāvokli, uz kuru ir atsauce iepriekš 109. punktā, ne vienmēr attiecas uz konkrētu paziņotās ļaunprātīgās rīcības iedarbību. Lai pierādītu dominējoša stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu LESD 102. panta izpratnē, pietiek pierādīt, ka dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma īstenotā ļaunprātīgā rīcība ierobežo konkurenci vai arī ka šai rīcībai ir vai var būt šādas sekas (spriedums, 2012. gada 19. aprīlis, *Tomra Systems u.c./Komisija*, C-549/10 P, EU:C:2012:221, 68. punkts; skat. arī spriedumus, 2009. gada 9. septembris, *Clearstream/Komisija*, T-301/04, EU:T:2009:317, 144. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2012. gada 29. marts, *Telefónica un Telefónica de España/Komisija*, T-336/07, EU:T:2012:172, 268. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 112 Turklāt attiecībā uz prakses, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana, ļaunprātīgo raksturu ir jānorāda, ka LESD 102. panta otrās daļas a) punktā dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam ir skaidri aizliegts tieši vai netieši uzspiest negodīgas cenas (spriedumi, 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 25. punkts, un 2012. gada 29. marts, *Telefónica un Telefónica de España/Komisija*, T-336/07, EU:T:2012:172, 173. punkts). Turklāt ļaunprātīgas rīcības veidu saraksts LESD 102. pantā nav izsmeļošs, šajā tiesību normā ietvertais ļaunprātīgas rīcības veidu uzskaitījums neaptver visus Savienības tiesībās aizliegtos dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas veidus (spriedumi, 1973. gada 21. februāris, *Europemballage un Continental Can/Komisija*, 6/72, EU:C:1973:22, 26. punkts; 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 26. punkts, un 2012. gada 29. marts, *Telefónica un Telefónica de España/Komisija*, T-336/07, EU:T:2012:172, 173. punkts).
- 113 Šajā gadījumā ir jāprecizē, ka prasītājas iesniegtā argumentācija pirmajā pamatā attiecas tikai uz juridisko kritēriju, ko Komisija piemērojusi apstrīdētā lēmuma septītajā daļā (355.–821. apsvērums), lai prasītājas rīcības virkni aplūkotajā laikposmā kvalificētu kā “atteikumu nodrošināt”. Turpretī prasītāja neapstrīd pašu Komisijas konstatētās rīcības esamību šajā apstrīdētā lēmuma daļā. Kā izriet no apstrīdētā lēmuma 2. un 1507. apsvēruma, šī rīcība, kas ir veicinājusi to, ka Komisija konstatēja vienotu un turpinātu pārkāpumu LESD 102. panta izpratnē (apstrīdētā lēmuma 1511. apsvērums), izpaudās, pirmkārt, kā informācijas par prasītājas tīklu, kas nepieciešama atsaistītai piekļuvei šī operatora vietējai sakaru linijai, slēpšana no alternatīvajiem operatoriem, otrkārt, ar atsaistītu piekļuvi saistīto prasītājas pienākumu, kas izriet no piemērojamā tiesiskā regulējuma ietvara, samazināšana un, treškārt, minētā operatora veikta vairāku negodīgu noteikumu un nosacījumu standartpiedāvājumā attiecībā uz atsaistītu piekļuvi ietveršana.
- 114 Turklāt, kā prasītāja apstiprināja tiesas sēdē, pirmā pamata mērķis nav apstrīdēt rīcības, kuras rezultātā notika maržu saspiešana, analīzi, ko Komisija veikusi apstrīdētā lēmuma astotajā daļā (apstrīdētā lēmuma 822.–1045. apsvērums). Savā prasībā prasītāja neapstrīd, ka šāda rīcība ir uzskatāma par autonomu ļaunprātīgas izmantošanas veidu, kas atšķiras no atteikuma nodrošināt piekļuvi un kuras esamībai tādējādi nav piemērojami kritēriji, kas noteikti 1998. gada 26. novembra spriedumā *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica un Telefónica de España/Komisija*, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 75. punkts un tajā minētā judikatūra). Tādējādi būtībā ar savu pirmo un piekto iebildumu prasītāja pārmet Komisijai, ka tā iepriekš 113. punktā

atgādināto rīcību ir kvalificējusi kā “atteikumu nodrošināt” piekļuvei tās vietējai sakaru līnijai, nepārbaudot šādas piekļuves “nepieciešamību” atbilstoši trešajam nosacījumam, kas noteikts 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) 41. punktā.

- 115 Šajā spriedumā Tiesa neapšaubāmi uzskatīja, ka, lai uzņēmuma, kas ir dominējošā stāvoklī, atteikumu sniegt piekļuvei pakalpojumam varētu uzskatīt par ļaunprātīgu izmantošanu LESD 102. panta izpratnē, ir nepieciešams, lai šis atteikums būtu tāds, ar kuru tiek izslēgta jebkāda pakalpojuma pieprasītāja īstenota konkurence tirgū, lai šo atteikumu nevarētu objektīvi pamatot un lai pats pakalpojums būtu absolūti nepieciešams pakalpojuma pieprasītāja darbības veikšanai (spriedums, 1998. gada 26. novembris, *Bronner*, C-7/97, EU:C:1998:569, 41. punkts; skat. arī spriedumu, 2009. gada 9. septembris, *Clearstream* /Komisija, T-301/04, EU:T:2009:317, 147. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 116 Turklāt no 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) 43. un 44. punkta izriet, ka, lai noteiktu, vai prece vai pakalpojums ir nepieciešami, lai ļautu uzņēmumam īstenot savu darbību noteiktā tirgū, ir jāpēta, vai pastāv preces vai pakalpojumi, kas veido alternatīvus risinājumus, pat ja tie rada mazāk priekšrocību, un vai pastāv tehniski, reglamentējoši vai ekonomiski šķēršļi, kas ikvienam uzņēmumam, kurš vēlas strādāt minētajā tirgū, padara neiespējamu vai vismaz nesamērīgi sarežģī alternatīvu preču vai pakalpojumu izveidi, iespējams, sadarbojoties ar citiem operatoriem. Saskaņā ar 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) 46. punktu, lai varētu piekrist saimnieciska rakstura šķēršļu esamībai, vismaz ir jābūt pierādītam, ka šo preču vai pakalpojumu izveide nav ekonomiski rentabla tāda līmeņa ražošanai, kas varētu tikt salīdzināta ar tā uzņēmuma ražošanu, kurš kontrolē esošo precī vai pakalpojumu (spriedums, 2004. gada 29. aprīlis, *IMS Health*, C-418/01, EU:C:2004:257, 28. punkts).
- 117 Tomēr šajā gadījumā, tā kā tiesiskais regulējums, kas attiecas uz telekomunikāciju nozari, nosaka atbilstošās šai nozarei piemērojamās tiesību normas un līdz ar to konkurences apstākļus, saskaņā ar kuriem telekomunikāciju uzņēmums veic savu uzņēmējdarbību attiecīgajos tirgos, minētais regulējums ir uzskatāms par atbilstošu faktoru LESD 102. panta piemērošanai saistībā ar šī uzņēmuma rīcību, īpaši, novērtējot šādas rīcības ļaunprātīgo raksturu (spriedums, 2010. gada 14. oktobris, *Deutsche Telekom* /Komisija, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 224. punkts).
- 118 Kā pamatoti norāda Komisija, iepriekš 115. punktā atgādinātie nosacījumi tika noteikti un piemēroti tādu lietu kontekstā, kurās tika aplūkots jautājums, vai LESD 102. pantam var būt tāda iedaba, kas uzņēmumam, kurš ir dominējošā stāvoklī, pieprasa, lai tas, ja šajā ziņā nav nekāda ar tiesisko regulējumu noteikta pienākuma, citiem uzņēmumiem sniegtu piekļuvei precei vai pakalpojumam.
- 119 Šāds konteksts atšķiras no šīs lietas konteksta, kurā *TUSR* ar 2005. gada 8. marta lēmumu, ko šīs iestādes vadītājs apstiprinājis 2005. gada 14. jūnijā, pieprasīja, lai prasītāja apmierinātu visus pieteikumus par atsaistītu piekļuvei tās vietējai sakaru līnijai, kas uzskatāmi par saprātīgiem un pamatoti, lai uz šāda pamata ļautu alternatīvajiem operatoriem sniegt savus pakalpojumus Slovākijas masu (vai plašas sabiedrības) fiksēto platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū (iepriekš 9. punkts). Šāds pienākums izrietēja no valsts iestāžu gribas mudināt prasītāju un tās konkurentus investēt un atjaunot, vienlaicīgi nodrošinot, ka tiek saglabāta konkurence tirgū (apstrīdētā lēmuma 218., 373., 388., 1053. un 1129. apsvērumi).
- 120 Kā ir norādīts apstrīdētā lēmuma 37.–46. apsvērumā, ar *TUSR* lēmumu, kas tika pieņemts, piemērojot Likumu Nr. 610/2003, Slovākijā tika īstenota prasība par atsaistītu piekļuvei to operatoru vietējai sakaru līnijai, kuriem, kā paredzēts Regulas Nr. 2887/2000 3. pantā, ir ietekme fiksēto publisko tālruņa tīklu nodrošināšanā. Savienības likumdevējs minētās regulas 6. apsvērumā šo prasību ir pamatojis ar apstākli, ka “jaunpienācējiem nebūtu ekonomiski iespējami dublēt esošo operatoru metālisko vietējās piekļuves infrastruktūru visā pilnībā saprātīgā laika periodā[, jo a]lternatīvās infrastruktūras [..] kopumā šobrīd nepiedāvā to pašu funkcionalitāti vai klātbūtni [pārklājumu]”.

- 121 Tādējādi, ņemot vērā, ka attiecīgajā tiesiskajā regulējumā ir skaidri atzīta nepieciešamība piekļūt prasītājas vietējai sakaru linijai, ļaujot rasties un attīstīties efektīvai konkurencei Slovērijas platjoslas interneta pakalpojumu tirgū, nav nepieciešams, lai Komisija pierādītu, ka šāda piekļuve patiešām ir nepieciešama saskaņā ar pēdējo nosacījumu, kas minēts 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) 41. punktā.
- 122 No iepriekš minētā izriet, ka Komisijai nevar pārmest, ka tā nav pierādījusi piekļuves attiecīgajam tīklam nepieciešamību.
- 123 Jāpiebilst, ka to Komisijai nevarētu pārmest arī tad, ja būtu jānosaka, ka uz attiecīgo netiešo piekļuves atteikumu attiecas 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) apsvērumi. Minētajā spriedumā Tiesa nosprieda, ka no 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) 48. un 49. punkta nevar secināt, ka priekšnosacījumi ļaunprātīgai pakalpojumu nodrošināšanas atteikuma konstatēšanai, kas bija šajā lietā pirmā aplūkotā prejudiciālā jautājuma priekšmets, ir obligāti piemērojami arī tad, kad tiek novērtēts, vai rīcība – attiecinot tādus nelabvēlīgus noteikumus uz pakalpojumu sniegšanu vai preču piegādi, kuri būtu pircējam neinteresanti, – nav ļaunprātīga (spriedums, 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 55. punkts). Šajā saistībā Tiesa norāda, ka šāda rīcība pati par sevi varētu būt no pakalpojuma sniegšanas atteikuma neatkarīgs un atšķirīgs ļaunprātīgas izmantošanas veids (spriedums, 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 56. punkts).
- 124 Tiesa turklāt norādīja, ka pretēja 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) interpretācija nozīmētu, ka, lai visu dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcību saistībā ar tā tirdzniecības nosacījumiem varētu uzskatīt par ļaunprātīgu, vienmēr būtu jāpieprasa, lai būtu izpildīti prasītie nosacījumi attiecībā uz pakalpojumu sniegšanas atteikuma pastāvēšanu, bet tas nepamatoti pavājinātu LESD 102. panta lietderīgo ietekmi (spriedums, 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 58. punkts).
- 125 Prasītāja šajā jautājumā pamatoti norāda, ka prakse, kas aplūkota pamatlietā, kuru Tiesa izvērtēja 2011. gada 17. februāra spriedumā *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83), kā tas izriet no minētā sprieduma 8. punkta, izpaudās tikai kā iespējama Zviedrijas fiksētās telefonijas tīkla vēsturiskā operatora veikta maržu saspiešana, lai atturētu alternatīvos operatorus iesniegt pieteikumus par piekļuvi tās vietējai sakaru linijai. No tā tomēr nevar secināt, ka interpretācija, kādu 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) 41. punktā iekļauto nosacījumu piemērojamībai sniedza Tiesa, būtu ierobežota tikai ar šo ļaunprātīgas rīcības veidu un neattiektos uz praksi, kas nav balstīta tikai uz cenām, kādu šajā gadījumā izvērtējusi Komisija apstrīdētā lēmuma septītajā daļā (skat. iepriekš 27.–41. punktu).
- 126 Vispirms ir jākonstatē, ka 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) 55.–58. punktā Tiesa neatsaucās uz īpaša veida ļaunprātīgu izmantošanu, kas rada konkurējošo operatoru lejupējā tirgū maržu saspiešanu, bet gan drīzāk uz tādu “pakalpojumu sniegšanu vai preču piegādi, kuri būtu pircējam neinteresanti”, kā arī uz dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma “tirdzniecības nosacījumiem”. Šāds formulējums rosina domāt, ka izstumšanas darbības, uz kurām tādējādi ir sniegta atsaucē, attiecas ne tikai uz maržu saspiešanu, bet arī uz citu komercpraksi, kas var radīt prettiesisku izstumšanas iedarbību faktiskajiem vai potenciālajiem konkurentiem – tāda paša veida kā tā, kuru Komisija kvalificēja kā netiešu piekļuves prasītājas vietējai sakaru linijai atteikumu (šajā nozīmē skat. apstrīdētā lēmuma 366. apsvērumu).
- 127 Šādu 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) interpretāciju apstiprina Tiesas šajā analīzes daļā veiktā atsaucē uz 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) 48. un 49. punktu. Šie punkti tika aplūkoti otrajā prejudiciālajā jautājumā, kas Tiesai tika iesniegts šajā lietā un attiecas nevis uz to pamatlietā aplūkotā dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma atteikumu piešķirt piekļuvi savai mājas piegādes shēmai konkurējoša dienas laikraksta izdevējam, kurš tika aplūkots pirmajā jautājumā, bet gan uz iespējamu praksi, kas esot izpaudusies,

šim uzņēmumam pakļaujot šādu piekļuvi nosacījumam, ka attiecīgais izdevējs tam vienlaicīgi uztic citu pakalpojumu izpildi, piemēram, tirdzniecību kioskos vai iespiešanu, iespējamu kvalificēšanu par dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu.

- 128 Ņemot vērā iepriekš minēto, jāsecina, ka apstrīdētā lēmuma septītajā daļā izvērtētās prasītājas rīcības kvalificēšana par ļaunprātīgu izmantošanu LESD 102. panta izpratnē nenozīmē, ka Komisija būtu noteikusi, ka piekļuve prasītājas vietējai sakaru linijai būtu nepieciešama konkurējošo operatoru darbības veikšanai Slovērijas fiksēto platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū iepriekš 116. punktā minētās judikatūras izpratnē.
- 129 Tādējādi pamata pirmais un piektais iebildums ir jānoraida kā nepamatoti.

b) Par trešo iebildumu

- 130 Ar trešo iebildumu prasītāja apgalvo, ka tas, ka netiešas piekļuves nodrošināšanas atteikuma gadījumā netika piemēroti 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi, radija pretrunas konkurences politikas izpratnē. Šādā gadījumā būtu vieglāk noteikt netiešu piekļuves nodrošināšanas atteikumu, nevis skaidru un vienkāršu piekļuves atteikumu, kura rezultātā atteiksme pret smagāku ļaunprātīgu izmantošanu nebūtu tik barga kā pret vieglāku ļaunprātīgu izmantošanu. Šajā gadījumā vismaz vienam no prasītājas konkurentiem esot bijusi piekļuve prasītājas tīklam, tādējādi piekļuves atteikums neesot pilnīgs (apstrīdētā lēmuma 408. apsvērums). Pilnīgs piekļuves atteikums būtu smagāks nekā netiešs piekļuves atteikums, lai gan saskaņā ar Komisijas pieeju 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi esot piemērojami pilnīga piekļuves atteikuma gadījumā, nevis netieša piekļuves atteikuma gadījumā.
- 131 Tomēr Komisija nepiedāvājot nekādu pamatojumu, lai vispārīgi izskaidrotu iemeslus, kuru dēļ atteiksmei pret netiešu piekļuves atteikumu būtu jābūt bargāki nekā pret pilnīgu piekļuves atteikumu, nedz arī, konkrētāk, iemeslus, kuru dēļ 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi pirmajā gadījumā vairs nebūtu jāizpilda.
- 132 Komisija un persona, kas iestājusies lietā, šo argumentāciju apstrīd.
- 133 Šajā ziņā pietiek konstatēt, ka šī argumenta pamatā ir kļūdaina premisa, proti, ka LESD 102. panta pārkāpuma smagums, kas izpaužas kā dominējošā stāvokli esoša uzņēmuma atteikums nodrošināt preces pārdošanu vai pakalpojumu sniegšanu citiem uzņēmumiem, būtu atkarīgs tikai no tā formas. Šāda pārkāpuma smagums tomēr var būt atkarīgs no daudziem faktoriem, kas nav atkarīgi no minētā atteikuma tiešā vai netiešā rakstura, piemēram, pārkāpuma ģeogrāfiskās izplatības, tā tišā rakstura vai arī iedarbības uz tirgu. 2006. gada pamatnostādnes apstiprina šo analīzi, ciktāl to 20. punktā ir noteikts, ka LESD 101. vai 102. panta pārkāpuma smaguma pakāpe ir novērtējama katram konkrētajam gadījumam un visiem pārkāpumu veidiem, ņemot vērā visus būtiskos lietas apstākļus.
- 134 Visbeidzot, ir jāatgādina, ka 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) 69. punktā Tiesa norādīja, ka vairumtirdzniecības produkta nepieciešamība var būt nozīmīga, novērtējot maržu saspišanas sekas. Tomēr šajā gadījumā ir jākonstatē, ka prasītāja uz Komisijas pienākumu pierādīt atsaistītas piekļuves prasītājas vietējai sakaru linijai nepieciešamību norādīja, vienīgi lai pamatotu savu apgalvojumu, saskaņā ar kuru Komisija, novērtējot apstrīdētā lēmuma septītajā daļā aplūkoto praksi, neesot piemērojusi adekvātu juridisko kritēriju (pēc analogijas skat. spriedumu, 2012. gada 29. marts, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, T-336/07, EU:T:2012:172, 182. punkts), nevis lai apstrīdētu Komisijas veikto minētās prakses pretkonkurences ietekmes novērtējumu, kas veikts minētā lēmuma devītajā daļā (apstrīdētā lēmuma 1046.–1109. apsvērums).
- 135 Tādējādi trešais iebildums ir jānoraida kā nepamatots.

c) Par otro iebildumu

- 136 Ar savu otro iebildumu prasītāja norāda, ka 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumu neizmantošana apstrīdētajā lēmumā ir pretrunā 2009. gada 9. septembra spriedumam *Clearstream*/Komisija (T-301/04, EU:T:2009:317), īpaši tā 146. punktam, kurā, lai arī atsaucoties uz netiešu pārdošanas atteikumu, kas atgādināts apstrīdētā lēmuma 360. apsvērumā, tika piemēroti šie nosacījumi. Komisija esot pieļāvusi kļūdu, jo lietā *Clearstream* aplūkotās sabiedrības faktiskais monopola stāvoklis esot bijis aizsargāts ar likumu, tādējādi esot bijuši izpildīti 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi. Pretēji lietai, kurā pasludināts 2009. gada 9. septembra spriedums *Clearstream*/Komisija (T-301/04, EU:T:2009:317), Komisija šajā gadījumā nevarot pierādīt prasītājas *DSL* tīkla nepieciešamību. Šī iemesla dēļ tā esot pielikusi tik daudz pūļu, lai nošķirtu lietas *Bronner* un *Clearstream*.
- 137 Komisija un persona, kas iestājusies lietā, šo argumentāciju apstrīd.
- 138 Šajā ziņā jānorāda, kā to pamatoti dara Komisija, ka nav pretrunu starp Komisijas pieeju lietā, kurā pasludināts 2009. gada 9. septembra spriedums *Clearstream*/Komisija (T-301/04, EU:T:2009:317), un pieeju šajā lietā, jo šajā pirmajā lietā dominējošā stāvokli esošajam uzņēmumam nebija pienākuma nodrošināt aplūkotos pakalpojumus un dominējošā stāvokli esošais uzņēmums nebija attīstījis savu komercnostāju likumīgā monopola ietvaros.
- 139 Kā izriet no iepriekš 117. punktā atgādinātās judikatūras, ja tiesiskais regulējums, kas attiecas uz telekomunikāciju nozari, nosaka atbilstošās tai piemērojamās tiesību normas un līdz ar to veicina konkurences apstākļu, saskaņā ar kuriem telekomunikāciju uzņēmums veic savu darbību attiecīgajos tirgos, noteikšanu, minētais regulējums ir uzskatāms par būtisku faktoru LESD 102. panta piemērošanai saistībā ar šī uzņēmuma rīcību, īpaši, novērtējot šādas rīcības ļaunprātīgo raksturu.
- 140 Tādējādi otrais iebildums ir jānoraida kā nepamatots.

d) Par ceturto iebildumu

- 141 Ar ceturto iebildumu prasītāja norāda, ka apstrīdētā lēmuma 370. apsvērumā ir pieļautas kļūdas faktos un tiesību piemērošanā, kā arī trūkst pamatojuma. Komisija šajā apsvērumā esot izvirzījusi pamatojumu, lai atkāptos no 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumiem, apgalvojot, ka šie nosacījumi nav piemērojami atteikumam nodrošināt piekļuvi, pirmkārt, tiesiskajā regulējumā paredzētā prasītājas pienākuma sniegt piekļuvi vietējai sakaru linijai saskaņā ar agrākiem noteikumiem dēļ un, otrkārt, prasītājas kā agrākā valsts monopola tīkla attīstības dēļ.
- 142 Pirmkārt, attiecībā uz kļūdām faktos un tiesību piemērošanā saistībā ar šiem abiem pamatojumiem, pirmkārt, prasītāja pārmet Komisijai, ka tā ir pieļāvusi kļūdas, apgalvojot, ka bija jāatkāpjas no 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumiem, jo pastāv no agrākiem noteikumiem izrietošs pienākums sniegt piekļuvi vietējai sakaru linijai.
- 143 Šajā ziņā prasītāja uzskata, ka šāds pienākums ne vienmēr ietekmē LESD 102. panta piemērošanas nosacījumus, jo tiem abiem ir dažādi mērķi. Faktiski Komisija, neveicot nošķiršanu, kas izrietot no 2008. gada 10. aprīļa sprieduma *Deutsche Telekom*/Komisija (T-271/03, EU:T:2008:101) 113. punkta, starp *ex ante* tiesiskajā regulējumā noteiktu pienākumu, kura nolūks ir mazināt dominējošā stāvokli esošu uzņēmumu tirgus spēju tirgū, un *ex post* konkurences tiesībām, saskaņā ar kurām iestādes koncentrējas uz īpašu uzņēmumu rīcību un pēta, vai tās savu iespējamo tirgus spēju nav izmantojušas ļaunprātīgi, esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā.

- 144 Konkrētāk, ciktāl tas attiecas uz pārdošanas pienākumu, tas varētu tikt noteikts ar *ex ante* tiesisko regulējumu gadījumos, kad Komisijai būtu tiesības noteikt šādu pienākumu saskaņā ar LESD 102. pantu tikai ārkārtas gadījumos. Ja no judikatūras izrietētu, ka tiesiskais regulējums telekomunikāciju nozarē var tikt ņemts vērā, piemērojot LESD 102. pantu dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma rīcībai (spriedums, 2010. gada 14. oktobris, *Deutsche Telekom/Komisija*, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 224. un 227. punkts), Komisija apstrīdētajā lēmumā nebūtu ņēmusi vērā tikai pienākumus, kas noteikti saskaņā ar šādu tiesisko regulējumu, bet gan pilnībā būtu paļāvusies uz *TUSR* veikto novērtējumu, neveicot nekādu pārbaudi.
- 145 Prasītāja uzskata, ka apsvērumi, kas iekļauti 2008. gada 10. aprīļa spriedumā *Deutsche Telekom/Komisija* (T-271/03, EU:T:2008:101), no kuriem izriet, ka Savienības atvasinātie tiesību akti, ņemot vērā LESD 102. pantu, “var” izrādīties nozīmīgi, ir piemērojami tikai minētās lietas kontekstā, jo Tiesai bija jāizvērtē, vai Komisija, atsaucoties uz tiesiskajā regulējumā noteikto pienākumu, kas paredzēts šajā tiesību aktā, nav pieļāvusi kļūdu. Ne no šī sprieduma, ne no tiesiskajā regulējumā paredzētā pienākuma neizrietot, ka Komisija var atkāpties no 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumiem.
- 146 Gluži pretēji, prasītāja uzskata un to uzsvēra tiesas sēdē, ka LESD 102. pantam un minētajam tiesību aktam ir atšķirīgi mērķi, tādējādi valsts regulatīvā iestāde var nolemt palielināt konkurenci tirgū, savukārt pienākums noslēgt līgumu, balstoties uz LESD 102. pantu, var tikt noteikts, tikai lai novērstu ļaunprātīgu piekļuves atteikumu.
- 147 Turklāt Likuma Nr. 610/2003 21. panta 3. punkts, uz kuru atsaucas Komisija, lai apgalvotu, ka *TUSR* ir veikusi interešu izvēršanu, neesot minēts šīs iestādes iepriekšējos lēmumos. Katrā ziņā vispārējais izvēršanas pienākums saskaņā ar valsts tiesību aktiem nenozīmē, ka Komisija var neievērot 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumus. Katrā ziņā Komisijai esot jāpierāda, ka, pastāvot iepriekšējam tiesiskajā regulējumā noteiktam pienākumam, nav piemērojami 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi. Prasītāja piebilst, ka, lai gan lietā, kurā pasludināts šis spriedums, protams, nebija attiecīgā tiesiskajā regulējumā noteiktā pienākuma, tas tomēr neizraisa secinājumus, pie kādiem vēlas nonākt Komisija.
- 148 Otrkārt, attiecībā uz pamatojumu, saskaņā ar kuru prasītājas tīkls tika attīstīts monopola sistēmas ietvaros, prasītāja apgalvo, ka judikatūra, uz kuru Komisija atsaucas apstrīdētajā lēmumā, neļauj atbalstīt šo otro pamatojumu. Vispirms neesot nozīmes Komisijas minētajam 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) 109. punktam. Vēl no 2012. gada 27. marta sprieduma *Post Danmark* (C-209/10, EU:C:2012:172) 23. punkta, uz kuru atsaucoties Komisija, izrietot, ka agrākā valsts monopola esamībai var būt nozīme, ņemot vērā uzņēmuma rīcību. Tādējādi šis spriedums neļaujot apgalvot, ka nebūtu piemērojami 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi.
- 149 Tēze, ar kuru tiek apgalvots, ka 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi nav piemērojami, jo attiecīgais tīkls vēsturiski ir radies no valsts monopola, esot kļūdaina, jo LESD 102. pantā neesot paredzēta īpaša attieksme pret agrāku valsts monopolu. Gluži pretēji, Komisija iepriekš esot noteikusi, ka monopola vēsturiskajai izcelsmei nav nozīmes, attiecīgajā brīdī izvērtējot ļaunprātīgu izmantošanu, balstoties uz LESD 102. pantu.
- 150 Komisija un persona, kas iestājusies lietā, šo argumentāciju apstrīd.
- 151 Šajā ziņā, lai noraidītu šos argumentus, pietiek norādīt, ka iepriekš 117.–121. punktā ietverto apstākļu pamatā nav premisas, saskaņā ar kuru prasītājai noteiktais pienākums piešķirt atsaistītu piekļuvi tās vietējai sakaru linijai izrietētu no LESD 102. panta, bet gan tajos vienkārši saskaņā ar iepriekš 117. punktā minēto judikatūru ir norādīts, ka šāda tiesiskajā regulējumā noteikta pienākuma esamība

ir uzskatāma par būtisku apstākli ekonomiskajā un juridiskajā kontekstā, kādā ir jāizvērtē, vai prasītājas prakse, kas izvērtēta apstrīdētā lēmuma septītajā daļā, var tikt kvalificēta kā ļaunprātīga prakse šīs tiesību normas izpratnē.

- 152 Vispirms prasītājas veiktajai atsaucei uz 2008. gada 10. aprīļa sprieduma *Deutsche Telekom/Komisija* (T-271/03, EU:T:2008:101) 113. punktu, lai pamatotu iepriekš 143. punktā izklāstīto argumentu, nav nozīmes. Vispārējā tiesa neapšaubāmi minētajā 113. punktā ir norādījusi, ka valsts regulatīvās iestādes rīkojas saskaņā ar valsts tiesībām, kam var būt mērķi, kas atšķiras no Savienības konkurences tiesību politikas mērķiem. Šī argumentācijas punkta mērķis bija pamatot to, ka Vispārējā tiesa noraidīja prasītājas argumentu, kas tika norādīts šajā lietā, saskaņā ar kuru būtībā tās cenu *ex ante* pārbaude, ko veica Vācijas telekomunikāciju un pasta regulatīvā iestāde, izslēdza to, ka LESD 102. pants varētu tikt piemērots iespējamai maržu saspišanai, kas izriet no tās cenām atsaistītai piekļuvei tās vietējam sakaru līnijām. Tādējādi šis punkts nebija saistīts ar jautājumu, vai dominējošā stāvoklī esošam operatoram tiesiskajā regulējumā noteiktais pienākums nodrošināt piekļuvi vietējai sakaru līnijai ir nozīmīgs, novērtējot tā piekļuves politikas saderību ar LESD 102. pantu.
- 153 Turklāt no pastāvīgās judikatūras izriet, ka, ja dominējošais stāvoklis ir izveidojies no likumīga monopola, tas ir jāņem vērā, piemērojot LESD 102. pantu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 27. marts, *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, 23. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 154 Tādējādi ceturtais iebildums, ciktāl tas attiecas uz apgalvotām kļūdām tiesību piemērošanā un faktos saistībā ar Komisijas izvirzīto pamatojumu, lai atkāptos no 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumiem, un ciktāl tas attiecas uz prasītājas pienākumu, kas izriet no agrākiem noteikumiem, sniegt piekļuvi vietējai sakaru līnijai un iepriekš esoša valsts monopola sistēmu, ir jānoraida kā nepamatots.
- 155 Otrkārt, prasītāja pārmet Komisijai pamatojuma neesamību saistībā ar attaisnojumu, ko šī iestāde ir norādījusi, lai atkāptos no 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumiem, ko veido nepieciešamība padarīt par obligātu sākotnējo piekļuvi. Faktiski Komisija neesot veikusi pārbaudi par agrākajā tiesiskajā regulējumā noteikta pienākuma esamību, nedz analizējusi tā saturu, nedz arī sniegusi argumentāciju saistībā ar minēto attaisnojumu attiecībā uz nepieciešamu padarīt par obligātu sākotnējo piekļuvi un jautājumu, kādu iemeslu dēļ šādas piekļuves neesamība iznīcinātu jebkādu efektīvu konkurenci. Komisija neesot sniegusi nekādus pierādījumus, lai pamatotu savu apgalvojumu, saskaņā ar kuru ar valsts tiesisko regulējumu esot izsvērti prasītājas mēģinājumi saglabāt savu infrastruktūru savai lietošanai un potenciāli ieinteresēto uzņēmumu mēģinājumi piekļūt vietējai sakaru līnijai. Apstrīdētajā lēmumā neesot pierādīts, kādēļ attiecīgie tiesiskajā regulējumā paredzētie pienākumi rada pienācīgu pamatu tam, lai tiktu ignorēti 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi. Komisijai esot bijis jāiesniedz īpaši skaidrs, neapstrīdams un detalizēts pamatojums, kas attaisnotu to, ka sākotnēji piekļuve bija obligāta, un sekojoši, iemesli, kuru dēļ fakts, ka netika sniegta piekļuve, iznīcinātu jebkādu efektīvu konkurenci.
- 156 Replikā prasītāja piebilst, ka, pirmkārt, apstrīdētā lēmuma 36.–49. apsvērumā ir iekļauts tikai vispārīgs reglamentējošā ietvara apraksts un īss agrākās piekļuves pienākuma apraksts. Tomēr šajā pamatojumā neesot aplūkots jautājums, vai šāds pienākums ļauj neievērot 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumus.
- 157 Otrkārt, *TUSR* neesot atsaukusies uz Slovākijas tiesiskā regulējuma noteikumiem par līdzsvarošanu, nosakot agrākos pienākumus. Katrā ziņā līdzsvarošana, kuras pamatā ir agrāks tiesiskais regulējums, atšķiroties no tās, kuras pamatā ir LESD 102. pants. Turklāt arguments, kura pamatā ir līdzsvarošana, kuru, kā apgalvots, veikusi *TUSR*, kā uzskata prasītāja, nevar pamatot to, ka nav nekāda pamatojuma saistībā ar citiem 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumiem.

- 158 Treškārt, Komisija, tai norādot, ka 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumi katrā ziņā nav piemērojami šajā lietā, jaucot jautājumu par lēmuma pamatotību ar pienākumu norādīt pamatojumu.
- 159 Ceturtkārt, prasītāja norāda, ka attiecībā uz atsauci uz apstrīdētā lēmuma 9.3. sadaļu par pretkonkurences sekām šāda atsaucē neļaujot šo lēmumu pamatot. Prasītāja uzskata, ka – iesākumam – jebkādas faktiskas konkurences iznīcināšana esot tikai viens no 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumiem, savukārt pamatojuma neesamība attiecoties uz citiem šī sprieduma nosacījumiem. Turpinājumā – pretkonkurences seku izvērtējums apstrīdētajā lēmumā neaizstājot nepieciešamību norādīt konkrētus pamatus saistībā ar nepieciešamības nosacījumu. Visbeidzot, šajā sadaļā esot atspēkots Komisijas arguments, jo tajā esot pierādījumi pretkonkurences seku neesamībai.
- 160 Turklāt attiecībā uz pamatojumu, kas balstīts uz to, ka prasītājas tikls tika attīstīts monopola sistēmā, prasītāja norāda, ka pamatojums apstrīdētā lēmuma 373. apsvērumā nav pietiekams, lai izskaidrotu iemeslus, kuru dēļ Komisija uzskata, ka agrākā valsts monopola esamībai ir nozīme, izvērtējot ļaunprātīgu izmantošanu saskaņā ar LESD 102. pantu.
- 161 Prasītāja uzskata, ka, tā kā Komisijai ir jāievēro labas pārvaldības princips, tai ir jāizvērtē konkrēti agrākā valsts monopola apstākļi, uz kuriem tā vēlas atsaukties, lai ignorētu 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569) nosacījumus, jo šiem apstākļiem ir ārkārtīgi liela nozīme. Prasītāja arī uzskata, ka apstrīdētā lēmuma 891. apsvērumā izklāstītie apstākļi saistībā ar prasītājas investīcijām platjoslas aktīvos laikposmā no 2003. līdz 2010. gadam nevar tikt kvalificēti kā faktiskas detaļas bez būtiskas nozīmes. Prasītāja uzskata, ka, gluži pretēji, Komisijai esot bijusi jāizvērtē šo investīciju iedaba un ietekme, salīdzinot ar tās vēsturisko pozīciju. Prasītāja secina, ka, ja apstrīdētajā lēmumā ietvertais pamatojums izrādītos pietiekams, tas praktiski nozīmētu, ka gadījumos, kad agrāk ir pastāvējis valsts monopols, Komisijai netiek noteikti nekādi ierobežojumi.
- 162 Komisija un persona, kas iestājusies lietā, šo argumentāciju apstrīd.
- 163 Šajā ziņā LESD 296. pantā prasītais pamatojums ir jāpielāgo attiecīgajam aktam un tam skaidri un neapšaubāmi jāparāda iestādes, akta autores, argumentācija, lai ļautu ieinteresētajām personām zināt noteiktā pasākuma pamatojumu un aizsargāt savas tiesības un tiesai veikt pārbaudi. Attiecībā uz lēmumu, kas pieņemts, piemērojot LESD 102. pantu, šis princips prasa, lai apstrīdētajā lēmumā būtu norādīti faktiskie apstākļi, uz kuriem ir balstīts pasākuma juridiskais pamatojums, un apsvērumi, kuru dēļ attiecīgais lēmums ir ticis pieņemts (spriedums, 2010. gada 9. septembris, *Tomra Systems* u.c./Komisija, T-155/06, EU:T:2010:370, 227. punkts).
- 164 Pirmkārt, prasītāja uzskata, ka apstrīdētajā lēmumā nav ietverts iepriekšējā tiesiskajā regulējumā ietverta pienākuma esamības izvērtējums, nedz analizēts tā saturs vai pierādījumi, kas apstiprinātu Komisijas novērtējumu, saskaņā ar kuru ar valsts tiesisko regulējumu esot līdzsvarots prasītājas mēģinājums saglabāt savu infrastruktūru savām vajadzībām un potenciāli ieinteresēto uzņēmumu mēģinājumi piekļūt vietējai sakaru līnijai, nedz arī norādīts, kāda iemesla dēļ tiesiskajā regulējumā paredzētie pienākumi būtu ļāvuši abstrahēties no piekļuves nodrošināšanas nosacījumiem, kas izriet no 1998. gada 26. novembra sprieduma *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569). Tomēr ir jānorāda, ka, pirmām kārtām, Komisija apstrīdētajā lēmumā ir norādījusi reglamentējošo ietvaru saistībā ar atsaistītu piekļuvi vietējai sakaru līnijai Slovērijā – apstrīdētā lēmuma 36.–46. apsvērumā. Otrām kārtām, apstrīdētā lēmuma 355.–371. apsvērumā tā ir norādījusi atbilstošās tiesību normas ļaunprātīga piekļuves atteikuma novērtējumam, paskaidrojot, konkrētāk, ka tā uzskata, ka šī lieta atšķiras no apstākļiem lietā, kurā pasludināts 1998. gada 26. novembra spriedums *Bronner* (C-7/97, EU:C:1998:569), un ka minētais spriedums šajā lietā nav piemērojams. Tādējādi prasītājas izvirzītais arguments ir jānoraida.

- 165 Otrkārt, attiecībā uz prasītājas apgalvojumu, ka Komisijai esot bijis jāsniedz īpaši skaidrs, pārliecinošs un detalizēts pamatojums saistībā ar apstākļiem, kuru dēļ piekļuves nesniegšana iznīcinātu jebkādu efektīvu konkurenci, ir jākonstatē, ka šajā gadījumā prasītāja uz atsaistītas piekļuves tās sakaru linijai nepieciešamību ir norādījusi, vienīgi lai pamatotu savu apgalvojumu, saskaņā ar kuru Komisija, novērtējot apstrīdētā lēmuma septītajā daļā aplūkoto praksi, neesot piemērojusi pienācīgu juridisko kritēriju (pēc analogijas skat. spriedumu, 2012. gada 29. marts, *Telefónica un Telefónica de España* /Komisija, T-336/07, EU:T:2012:172, 182. punkts), nevis lai apstrīdētu Komisijas minētās prakses pretkonkurences seku novērtējumu, kas veikts minētā lēmuma devītajā daļā (apstrīdētā lēmuma 1046.–1109. apsvērumi). Katrā ziņā šajā apstrīdētā lēmuma daļā ietvertā argumentācija ir skaidra un nepārprotama attiecībā uz prasītājas izslēdzošās rīcības negatīvajām sekām uz konkurenci.
- 166 Treškārt, attiecībā uz prasītājas apgalvojumu, saskaņā ar kuru apstrīdētā lēmuma 373. apsvērumā ietvertais pamatojums nav pietiekams, lai izskaidrotu iemeslus, kuru dēļ Komisija uzskata, ka agrāka valsts monopola esamība ir būtiska, izvērtējot ļaunprātīgu izmantošanu saskaņā ar LESD 102. pantu, ir jānorāda, ka Komisija vispirms šajā apsvērumā, atsaucoties uz konkrētiem Direktīvas 2002/21 8. un 12. panta un Likuma Nr. 610/2003 21. panta 3. punkta noteikumiem, norādīja, ka *TUSR* lēmumā prasītājai noteiktajā nodrošināšanas pienākumā bija ņemti vērā prasītājas mēģinājumi, kā arī tās konkurentu mēģinājumi investēt un atjaunot, vienlaicīgi uzraugot, lai tiktu aizsargāta konkurence tirgū. Komisija minētajā 373. apsvērumā piebilda, ka ir iespējams, ka nodrošināšanas vai piekļuves pienākuma noteikšanai nebija nekādas ietekmes uz mēģinājumiem investēt un atjaunot, ja dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma pozīcija tirgū tika izveidota, pateicoties īpašu vai ekskluzīvu tiesību sniegtai aizsardzībai, vai ja tā tika finansēta no valsts līdzekļiem, kā tas bija šajā gadījumā. Tad Komisija norādīja uz 2012. gada 27. marta sprieduma *Post Danmark (C-209/10, EU:C:2012:172)* 23. punktu, no kura izriet, ka, ja dominējošais stāvoklis ir radies no agrāka likumīga monopola, šis apstāklis ir jāņem vērā, izskaidrojot, ka tā tas ir prasītājas gadījumā šajā lietā. Visbeidzot, Komisija apstrīdētā lēmuma 373. apsvērumā veltīja pūles tam, lai izskaidrotu, ka no Regulas Nr. 2887/2000 3. apsvēruma izriet, ka viens no iemesliem, kuru dēļ vietējās piekļuves tīkls joprojām ir viens no “brīvā telekomunikāciju tirgus sektoriem, kurā ir vismazākā konkurence”, ir tas, ka jaunienācējiem nav plašas aizvietojošo tīklu infrastruktūras, jo operatori, kāda ir prasītāja, ilgu laiku izmantoja savu vietējās piekļuves infrastruktūru, izmantojot ekskluzīvu tiesību sniegto aizsardzību, un desmitiem gadu tie varēja finansēt investīciju izmaksas, pateicoties monopola nomas maksai, ko veidoja balss telefonijas pakalpojumu sniegšana un valsts līdzekļi.
- 167 Turklāt apstrīdētā lēmuma 370. apsvērumā Komisija norādīja, ka no 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige (C-52/09, EU:C:2011:83)* 109. punkta izriet, ka agrākā monopola struktūra ir arī būtiski ietekmējusi tirgus struktūru.
- 168 Ņemot vērā visus šos pamatus, jāuzskata, ka Komisija, uzskatot, ka tas, ka aplūkotais tirgus tika izveidots monopola sistēmā, ir uzskatāms par būtisku faktoru, kas tai ir jāņem vērā, veicot pārbaudi saskaņā ar LESD 102. pantu, ir pienācīgi pamatojusi savu lēmumu.
- 169 Tādējādi ceturtais iebildums ir jānoraida arī tiktāl, ciktāl tas attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu pārkāpumu.
- 170 No iepriekš minētajiem apstākļiem izriet, ka pirmais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

2. Par otro pamatu attiecībā uz prasītājas tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, ciktāl tas attiecas uz prakses, kuras rezultātā notika maržu saspiēšana, novērtēšanu

- 171 Otrais pamats attiecas uz prasītājas tiesībām uz aizstāvību, un tajā ir divas daļas. Pirmā daļa attiecas uz Komisijas pieļautām procesuālām kļūdām saistībā ar prasītājas vidējā ilgtermiņa izmaksu pieauguma (turpmāk tekstā – “VIIP”), proti, izmaksu, kuras šim operatoram nebūtu bijis jāsedz, ja tas nepiedāvātu

attiecīgos pakalpojumus, aprēķināšanu. Otrā daļa attiecas uz to, ka prasītājam administratīvā procesa gaitā nebija iespējams paust viedokli par pieeju prasītājas izmaksu vairākos laikposmos aprēķiniem, lai novērtētu, vai pastāv prakse, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana.

a) Par pirmo daļu attiecībā uz Komisijas pieļautām procesuālām kļūdām saistībā ar prasītājas vidējā ilgtermiņa izmaksu pieauguma (VIIP) aprēķināšanu

- 172 Prasītāja pārmet Komisijai, ka tā, pirmkārt, ir mainījusi metodes, principus un datus, lai veiktu VIIP analīzi, un, otrkārt, ka tā pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas nav paziņojusi savus iebildumus saistībā ar informāciju, kuru prasītāja tai bija iesniegusi šīs analīzes veikšanai. Paziņojumā par iebildumiem Komisija esot izmantojusi tikai datus, kuru pamatā ir prasītājas iekšēja izmaksu deklarēšanas sistēma, proti, tā sauktie “UCN” (*účelové členenie nákladov*, īpašo izmaksu klasifikācijas) dati un prasītājas iesniegtais ienesīguma kopsavilkums, jo prasītājas rīcībā nebija īpašu ar VIIP saistītu datu. Prasītāja uzskata, ka šo “UCN” datu pamatā ir vēsturiskas izmaksas, kas ir pilnībā sadalītas sarūkošā secībā. Šo datu pamatā esot lineārā norakstīšana, kas neļaujot atgūt izmaksas laika gaitā. Tomēr paziņojumā par iebildumiem (1038. punkts) pati Komisija esot atzinusi šos datus par ierobežotiem, analizējot praksi, kuras rezultātā notikusi maržu saspiešana, un tos esot uzskatījusi par nepietiekamiem. Šī apstākļa dēļ pēc paziņojuma par iebildumiem iesniegšanas prasītāja esot iesniegusi jaunus datus, pamatojoties uz konsultantu ziņojumu, kurš tika sagatavots 2013. gada februārī un paziņots Komisijai atbildes uz paziņojumu par iebildumiem pielikumā. Ar šiem jaunajiem datiem tostarp esot koriģētas vēsturiskās izmaksas. Tādējādi Komisija esot piekritusi prasītājas piedāvātajam atkārtotam norakstīšanas un aktīvu izmaksu vērtējumam (apstrīdētā lēmuma 894. apsvērums).
- 173 Prasītāja norāda, ka Komisija, piekritot būtiskai šo datu daļai, esot uzskatījusi konsultantu ziņojumu par ticamu. Tāpat Komisija pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas neesot izteikusi iebildumus par prasītājas iesniegtajiem principiem, metodoloģiju un datiem. Tomēr apstrīdētajā lēmumā tā esot noraidījusi daļu no šiem principiem, metodoloģijas un datiem (apstrīdētā lēmuma 899. apsvērums). Prasītāja uzskata, ka Komisijai pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas esot bijis jāpaziņo par detalizētiem iebildumiem par principiem, metodoloģiju un datiem, kurus tā norādīja šajā lēmumā. Šādas paziņošanas neesamība esot uzskatāma par tiesību uz aizstāvību pārkāpumu. Prasītāja uzskata, ka Komisijai bija pienākums pilnībā norādīt metodi, principus, kā arī ar izmaksām saistītos datus, uz kuriem tā bija paredzējusi balstīties saistībā ar savu pienākumu pierādīt pārkāpumu, un darīt zināmu savu viedokli prasītājam. Turklāt prasītāja esot nesekmīgi norādījusi uz šīm procesuālajām problēmām uzklaušanās amatpersonai.
- 174 Turklāt pati Komisija atzīstot, ka paziņojuma par iebildumiem laikā tās rīcībā neesot bijis datu par ilglaicīgām vidējām robežizmaksām, savukārt apstrīdētais lēmums esot balstīts uz šīm izmaksām, un tas nozīmējot, ka Komisija ir mainījusi pieeju laikā starp šiem abiem dokumentiem. Prasītāja uzskata, ka tā kā Komisija mainīja pieeju pēc tam, kad tā bija nosūtījusi paziņojumu par iebildumiem, tai esot bijis jānosūta prasītājam jauns paziņojums par iebildumiem vai jauns faktu izklāsts.
- 175 Turklāt prasītāja uzskata, ka maržu saspiešanas aprēķināšanas tabulas, ko Komisija iesniedza sanāksmes par lietas pašreizējo stāvokli laikā 2014. gada 16. septembrī, neļāva nedz pamatot attiecīgās apstrīdētā lēmuma daļas, nedz ievērot tās tiesības uz aizstāvību. Šādā nozīmē prasītāja norāda uz šo tabulu mākslīgo raksturu, jo tās aizņēma tikai četras lappuses un tajās nebija nekāda izskaidrojuma saistībā ar tajās atspoguļotajiem datiem. Tāpat prasītāja norāda, ka Komisija minētās tabulas tai iesniedza tikai sanāksmes par lietas pašreizējo stāvokli laikā 2014. gada 16. septembrī, proti, vienu mēnesi pirms apstrīdētā lēmuma publicēšanas, tādējādi Komisijas nostāja šajā brīdī jau bija skaidra. Prasītāja tiesas sēdē uzsvēra, ka šīs sanāksmes laikā Komisija esot norādījusi, ka tā izstrādā prasītājam negatīvu lēmumu. Katrā ziņā no šo tabulu paziņošanas izrietot, ka Komisija uzskatīja par savu pienākumu pēc paziņojuma par iebildumiem tai nosūtīt dokumentu, kurā ir norādīts maržu saspiešanas aprēķins.
- 176 Komisija šo argumentāciju apstrīd.

- 177 Kā izriet no apstrīdētā lēmuma 862. apsvēruma, Komisija lūdza prasītājam nosūtīt datus, kas nepieciešami, lai aprēķinātu izmaksas saistībā ar papildu ieguldījumiem, kas vajadzīgi tās vairumtirdzniecības pakalpojumu pārvēršanai par mazumtirdzniecības pakalpojumiem. Pirms paziņojuma par iebildumiem prasītāja Komisijai nosūtīja izmaksu aprēķinus par 2003.–2010. gadu “UCN” tabulās un vairākās papildu aprēķinu tabulās. Saistībā ar sava otrā pamata pirmo daļu prasītāja būtībā apgalvo, ka ir pārkāptas tās tiesības uz aizstāvību, ciktāl Komisijas norādītie iebildumi par prasītājas iesniegto metodoloģiju, principiem un datiem pirmo reizi tika izcelti apstrīdētā lēmuma 860.–921. apsvērumā.
- 178 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tiesību uz aizstāvību ievērošana administratīvo procesu norisē konkurences politikas jomā ir vispārējs Savienības tiesību princips, kura ievērošanu nodrošina Savienības tiesas (skat. spriedumu, 2013. gada 18. jūnijs, *ICF/Komisija*, T-406/08, EU:T:2013:322, 115. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 179 Šis princips paredz, ka attiecīgajam uzņēmumam administratīvā procesa laikā ir jādod iespēja efektīvi darīt zināmu savu viedokli par visu apgalvoto faktu, apsūdzību un apstākļu patiesumu un atbilstību, kā arī par Komisijas rīcībā esošiem dokumentiem, ar kuriem tā pamato savu apgalvojumu par konkurences noteikumu pārkāpumu. Šajā nozīmē Regulas Nr. 1/2003 27. panta 1. punktā ir paredzēts, ka lietas dalībniekiem tiek nosūtīts paziņojums par iebildumiem. Šajā paziņojumā skaidri ir jānorāda visi būtiskie elementi, uz kuriem Komisija šajā procesa stadijā ir balstījusies (spriedums, 2013. gada 5. decembris, *SNIA/Komisija*, C-448/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:801, 41. un 42. punkts).
- 180 Šī prasība ir izpildīta, ja galīgajā lēmumā ieinteresētās personas tiek vainotas tikai tajos pārkāpumos, kas ir norādīti paziņojumā par iebildumiem, un tajā ir norādīti tikai tie fakti, par kuriem ieinteresētajām personām ir tikusi dota iespēja izteikties tiesvedībā (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2012. gada 24. maijs, *MasterCard u.c./Komisija*, T-111/08, EU:T:2012:260, 266. punkts, un 2013. gada 18. jūnijs, *ICF/Komisija*, T-406/08, EU:T:2013:322, 117. punkts).
- 181 Tomēr būtisko apstākļu, uz kuriem Komisija balstās paziņojumā par iebildumiem, paziņošana var tikt sniegta kopsavilkuma veidā un lēmumam nav obligāti jābūt paziņojuma par iebildumiem kopijai, jo šis paziņojums ir sagatavošanas stadijas dokuments, kurā ietvertajiem faktiskajiem un tiesiskajiem vērtējumiem ir tikai pagaidu raksturs (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1987. gada 17. novembris, *British American Tobacco un Reynolds Industries/Komisija*, 142/84 un 156/84, EU:C:1987:490, 70. punkts; 2013. gada 5. decembris, *SNIA/Komisija*, C-448/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:801, 42. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2012. gada 24. maijs, *MasterCard u.c./Komisija*, T-111/08, EU:T:2012:260, 267. punkts). Tādējādi par pieļaujamiem ir atzīstami papildinājumi paziņojumā par iebildumiem, kas izdarīti, ņemot vērā lietas dalībnieku atbildes rakstu, kurā iekļautie argumenti pierāda, ka tie faktiski ir varējuši īstenot savas tiesības uz aizstāvību. Komisija administratīvā procesa vajadzībām var arī pārskatīt vai papildināt faktiskos vai tiesiskos argumentus, lai pamatotu tās izteiktos iebildumus (spriedums, 2011. gada 9. septembris, *Alliance One International/Komisija*, T-25/06, EU:T:2011:442, 181. punkts). Līdz ar to līdz galīgā lēmuma pieņemšanai Komisija, tostarp ņemot vērā procesa dalībnieku rakstveida un mutvārdu apsvērumus, var vai nu atteikties no dažiem vai pat visiem iebildumiem, kas bija pret tiem vērsti sākotnēji, un tādējādi grozīt savu nostāju tiem par labu, vai arī, tieši pretēji, izlemt pievienot jaunus iebildumus, ja vien tā sniedz attiecīgajiem uzņēmumiem iespēju šajā ziņā paust savu viedokli (skat. spriedumu, 2003. gada 30. septembris, *Atlantic Container Line u.c./Komisija*, T-191/98 un no T-212/98 līdz T-214/98, EU:T:2003:245, 115. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 182 No paziņojumā par iebildumiem ietverto faktu juridiskā novērtējuma pagaidu rakstura izriet, ka Komisijas galējais lēmums nevar tikt atcelts, pamatojoties vienīgi uz to, ka galīgie secinājumi, kas izdarīti uz šo faktu pamata, precīzi neatbilst minētajam pagaidu novērtējumam (spriedums, 2013. gada 5. decembris, *SNIA/Komisija*, C-448/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:801, 43. punkts). Argumenta, ko izvirzījis lietas dalībnieks administratīvā procesa laikā, vērā ņemšana, nesniedzot tam iespēju šajā sakarā izteikties pirms galīgā lēmuma pieņemšanas, pati par sevi nevar būt tiesību uz aizstāvību pārkāpums, ja šī argumenta ņemšana vērā nemaina tam nosūtīto iebildumu raksturu (šajā nozīmē

skat. rikojumu, 2001. gada 10. jūlijs, *Irish Sugar*/Komisija, C-497/99 P, EU:C:2001:393, 24. punkts; spriedumi, 2002. gada 28. februāris, *Compagnie générale maritime u.c.*/Komisija, T-86/95, EU:T:2002:50, 447. punkts, un 2011. gada 9. septembris, *Alliance One International*/Komisija, T-25/06, EU:T:2011:442, 182. punkts).

- 183 Komisijai ir jāuzklausā paziņojuma par iebildumiem adresāti un nepieciešamības gadījumā jāņem vērā to apsvērumi ar mērķi atbildēt uz norādītajiem iebildumiem, grozot tās analīzi, tieši tādēļ, lai tiktu ievērotas to tiesības uz aizstāvību. Tādējādi Komisijai ir jāļauj precizēt šo kvalifikāciju tās galīgajā lēmumā, ņemot vērā elementus, kas izriet no administratīvā procesa, vai nu atsakoties no iebildumiem, kas izrādījušies esam nepietiekami pamatoti, vai arī gan no faktu, gan arī juridiskā viedokļa pielāgojot vai papildinot savus argumentus izvirzīto iebildumu atbalstam, tomēr ar nosacījumu, ka tā izmanto tikai tos faktus, kurus ieinteresētajai personai ir bijusi iespēja izskaidrot, un ka tā administratīvā procesa laikā sniedz informāciju, kas nepieciešama to aizstāvībai (skat. spriedumus, 2009. gada 3. septembris, *Prym un Prym Consumer*/Komisija, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 40. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2013. gada 5. decembris, *SNIA*/Komisija, C-448/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:801, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 184 Visbeidzot jāatgādina, ka saskaņā ar iedibināto judikatūru tiesības uz aizstāvību ir pārkāptas, ja pastāv iespēja, ka tādēļ, ka Komisija ir pieļāvusi nepilnību, tās veiktajam administratīvajam procesam varētu būt bijis atšķirīgs iznākums. Uzņēmums, kas ir prasītājs, ir pierādījis, ka šāds pārkāpums ir noticis, ja tas atbilstoši pierāda nevis to, ka Komisijas lēmumam būtu bijis atšķirīgs saturs, bet gan to, ka tas būtu varējis labāk nodrošināt savu aizstāvību, ja nepilnība nebūtu pieļauta, piemēram, tādēļ, ka tas būtu varējis savai aizstāvībai izmantot dokumentus, kuriem administratīvā procesa gaitā tam tikusi liegta piekļuve (skat. spriedumus, 2003. gada 2. oktobris, *Thyssen Stahl*/Komisija, C-194/99 P, EU:C:2003:527, 31. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2012. gada 24. maijs, *MasterCard u.c.*/Komisija, T-111/08, EU:T:2012:260, 269. punkts un tajā minētā judikatūra; spriedums, 2015. gada 9. septembris, *Philips*/Komisija, T-92/13, nav publicēts, EU:T:2015:605, 93. punkts).
- 185 Šajā gadījumā Komisija izmeklēšanas laikā saņēma datus par izmaksām “UCN” tabulās, kas bija prasītājas grāmatvedības rīks un kurā par katru komerciālo pakalpojumu un pakalpojumu kopumu bija norādīti kopējie ienākumi, kopējās izmantošanas izmaksas, izmantotais kapitāls, kopējās kapitāla izmaksas, ienākumi no profesionālās darbības un ekonomiskais labums (apstrīdētā lēmuma 863. un 864. apsvērums). No apstrīdētā lēmuma izriet, ka “UCN” tabulās iekļauto izmaksu pamatā bija vēsturiskās izmaksas, kas ir pilnībā pārdalītas un atšķiras no VIIP (apstrīdētā lēmuma 875. apsvērums). Komisija arī saņēma prezentācijas, kurās bija norādīts veids, kādos tika pārdalītas izmaksas, kā arī tabulas un aprakstus par katra pakalpojuma izmaksām (apstrīdētā lēmuma 865.–867. apsvērums). Komisija lūdza prasītājai iesniegt datus par platjoslas pakalpojumu rentabilitāti, kas pārrēķināti, izmantojot VIIP metodoloģiju (apstrīdētā lēmuma 868. un 869. apsvērums). Tā kā prasītāja apgalvoja, ka tā rentabilitātes izmaksas par platjoslas pakalpojumiem neaprēķina, izmantojot VIIP metodoloģiju, Komisija paziņojuma par iebildumiem stadijā izmantoja tās rīcībā esošos datus, proti, “UCN” datus un skaidrojumus par izmaksām, pielāgojot individuālās izmaksas (apstrīdētā lēmuma 870.–875. apsvērums). Komisija uzskata, ka šajā stadijā, neesot datiem par VIIP, “UCN” tabulās iekļautie skaitļi esot bijis labākais pieejamais avots maržu saspišanas aprēķināšanai (apstrīdētā lēmuma 875. apsvērums). Ar šādu pamatojumu Komisija paziņojumā par iebildumiem noteica, ka tikpat efektīvs konkurents, kuram ir piekļuve prasītājas vietējai sakaru linijai, uzrādītu ievērojamu negatīvu starpību, ja tas mēģinātu atveidot prasītājas mazumtirdzniecības portfeli laikā no 2005. līdz 2010. gadam (paziņojuma par iebildumiem 1203. un 1222. punkts).
- 186 Pirmkārt, attiecībā uz prasītājas izvirzīto iebildumu, saskaņā ar kuru tā netika uzklausīta saistībā ar principiem, metodoloģiju un datiem par VIIP aprēķināšanu, ir jākonstatē, ka prasītājai bija iespēja atbildēt uz paziņojumā par iebildumiem norādītajiem argumentiem un ka tā šo iespēju izmantoja pilnā apmērā. Tādējādi, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem, balstoties uz konsultantu ziņojumu, prasītāja iesniedza metodi, kuras pamatā bija pašreizējo izmaksu uzskaitē, izmantojot izmaksu lejupējā

tirgū aprēķinu laikposmam no 2005. līdz 2010. gadam, pamatojoties uz datiem, sākot no 2011. gada (apstrīdētā lēmuma 881. apsvēruma). It īpaši prasītāja šajā atbildē norādīja, ka, aprēķinot VIIP, pirmkārt, ir atkārtoti jānovērtē aktīvi un, otrkārt, jāņem vērā tās tīkla trūkumi platjoslas piedāvāšanai. Īpaši attiecībā uz šo trūkumu ņemšanu vērā prasītāja piedāvāja veikt optimizācijas pielāgojumus, proti, pirmkārt, aizstāt esošos aktīvus ar moderniem, efektīvākiem un lētākiem to ekvivalentiem (*modern asset equivalent*), otrkārt, pēc iespējas saglabāt tehnoloģisko atbilstību un, treškārt, samazināt aktīvus, pamatojoties uz šobrīd izmantoto kapacitāti salīdzinājumā ar uzstādīto kapacitāti (turpmāk tekstā visi kopā – “optimizācijas pielāgojumi”).

- 187 Apstrīdētajā lēmumā Komisija piekrita iekļaut prasītājas aktīvu atkārtoto novērtējumu savā maržu saspišanas analizē un atskaitīt, ciktāl tas attiecas uz konkrētām noteiktām izmaksām, ar tām saistītos un kopējos izdevumus. Turpretī tā noraidīja optimizācijas pielāgojumus (apstrīdētā lēmuma 894., 903., 904. un 910. apsvēruma). Tādējādi Komisija apstrīdētajā lēmumā noteica starpību, kas atšķiras no paziņojumā par iebildumiem aprēķinātās starpības.
- 188 Tomēr ir jākonstatē, ka apstrīdētajā lēmumā veiktās izmaiņas, salīdzinot ar paziņojumu par iebildumiem, saistībā ar maržu saspišanas aprēķināšanu, radās, ņemot vērā datus un aprēķinus, ko bija iesniegusi pati prasītāja, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem. Šāda ņemšana vērā ir norādīta apstrīdētā lēmuma 910., 945., 963. un 984. apsvērumā. Turklāt no apstrīdētā lēmuma 946. apsvēruma (1405. zemsvītras piezīme) un 1000. apsvēruma izriet, ka Komisija, to pieņemot, ir ņemusi vērā maržu saspišanas aprēķina aktualizāciju, ko prasītāja iesniedza, atbildot uz vēstuli ar faktu izklāstu (iepriekš 21. punkts).
- 189 Otrkārt, attiecībā uz prasītājas izvirzīto iebildumu, saskaņā ar kuru Komisija ir mainījusi principus, metodes un datus attiecībā uz VIIP aprēķināšanu, neuzklausot prasītāju šajā jautājumā, vispirms no paziņojuma par iebildumiem un apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav norādījusi nevienu jaunu iebildumu saistībā ar tās veikto maržu saspišanas novērtējumu. Šajos abos dokumentos Komisija uzskatīja, ka tikpat efektīvs konkurents, kurš izmanto piekļuvi prasītājas vietējai sakaru līnijai vairumtirdzniecības tirgū, ja tas piedāvātu prasītājas platjoslas pakalpojumu portfeli, izmantojot vietējo sakaru līniju, uzrādītu ievērojami negatīvu starpību (paziņojuma par iebildumiem 1203. punkts un apstrīdētā lēmuma 1023. apsvēruma). Abos dokumentos Komisija uzskatīja, ka tas tā būtu pat tad, ja tiktu ņemti vērā lejupējā tirgus portfeļa papildu pakalpojumi, proti, balss pakalpojumi, interneta televīzijas pakalpojumi (IPTV) un daudzspēļu (*multi-play*) pakalpojumi (paziņojuma par iebildumiem 1222. punkts un apstrīdētā lēmuma 1023. apsvēruma). Turklāt ir jānorāda, ka Komisijas noteiktais pārkāpuma laikposms apstrīdētajā lēmumā ir isāks par paziņojumā par iebildumiem noteikto. Abos dokumentos pārkāpuma sākuma datums bija 2005. gada 12. augusts. Turpretī pārkāpuma beigu datums paziņojumā par iebildumiem bija 2012. gada 8. maijs (paziņojuma par iebildumiem 1546. punkts), bet apstrīdētajā lēmumā – 2010. gada 31. decembris (apstrīdētā lēmuma 1516. apsvēruma). Visbeidzot, attiecībā uz maržu aprēķināšanas metodoloģiju Komisija abos dokumentos pamatojās uz VIIP. Tādējādi gan paziņojuma par iebildumiem 996.–1002. punktā, gan apstrīdētā lēmuma 860. un 861. apsvērumā Komisija ir norādījusi galvenos principus izmaksu aprēķināšanai, pamatojoties uz VIIP.
- 190 Konkrētāk, attiecībā uz starpības aprēķināšanas metodi ir jānorāda, ka Komisija piemēroja vienu un to pašu metodi paziņojuma par iebildumiem stadijā un apstrīdētā lēmuma stadijā. Pirmkārt, paziņojuma par iebildumiem 48. un 78.–80. tabulā un apstrīdētā lēmuma 21.–24. tabulā bija norādītas piekļuves vietējai sakaru līnijai vairumtirdzniecības maksas. Jākonstatē, ka Komisija tomēr veltīja pūles tam, lai apstrīdētā lēmuma 935.–938. apsvērumā izskaidrotu pamatus, kuru dēļ tā uzskatīja, ka pastāv atšķirības starp prasītājas paziņotajiem skaitļiem un tās veiktā aprēķina skaitļiem. Otrkārt, ir jānorāda, ka paziņojuma par iebildumiem 81. tabula atbilst apstrīdētā lēmuma 25. tabulai, jo abās ir norādītas tīkla izmaksas. Šīs 25. tabulas pamatā ir dati, kas tika sniegti, prasītājai atbildot uz paziņojumu par iebildumiem. Treškārt, jānorāda, ka paziņojuma par iebildumiem 82. tabula atbilst apstrīdētā lēmuma 26. tabulai, kurā ir norādītas kārtējās *ISP* (*internet service provider*) izmaksas. Šo izmaksu aprēķināšanas pamatā ir prasītājas sniegtie dati. Turklāt Komisija apstrīdētā lēmuma 964. un

697. apsvērumā atbild uz prasītājas argumentiem šajā ziņā, kas bija ietverti tās atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. Ceturtkārt, jānorāda, ka paziņojuma par iebildumiem 83. tabula un apstrīdētā lēmuma 27. tabula attiecas uz vietējās sakaru līnijas uzstādīšanas izmaksām un tās ir identiskas. Piektkārt, gan paziņojuma par iebildumiem 86. tabula, gan apstrīdētā lēmuma 29. un 30. tabula attiecas uz abonentu iegūšanas izmaksu norakstīšanu, 29. tabulā ir ņemts vērā trīs gadu norakstīšanas laikposms un 30. tabulā – četru gadu norakstīšanas laikposms, ievērojot prasītājas priekšlikumu atbildē uz paziņojumu par iebildumiem. Sestkārt, ir jākonstatē, ka paziņojuma par iebildumiem 87. tabula ir identiska apstrīdētā lēmuma 31. tabulai attiecībā uz prasītājas sagrupētajiem ienākumiem no piekļuves *DSL* un interneta *DSL* pakalpojumiem. Septītkārt, jānorāda, ka maržu saspišanas aprēķinu rezultāti ir norādīti paziņojuma par iebildumiem 88. tabulā, kā arī apstrīdētā lēmuma 32. un 33. tabulā; 32. tabulas pamatā ir trīs gadu norakstīšana un 33. tabulas pamatā – četru gadu norakstīšana.

191 No tā izriet, ka metode un principi, kurus Komisija piemēroja, lai izvērtētu prasītājas starpību, būtībā paziņojumā par iebildumiem un apstrīdētajā lēmumā bija identiski. Tādējādi prasītājas izvirzītais iebildums, saskaņā ar kuru Komisija mainīja savas metodes un savus principus pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, neuzklausot prasītāju šajā jautājumā, ir jānoraida.

192 Ciktāl tas attiecas uz datiem, kas ir starpības aprēķināšanas pamatā, kā tika izskaidrots apstrīdētā lēmuma 875.–877. apsvērumā, neapšaubāmi paziņojuma par iebildumiem posmā šo aprēķinu pamatā bija “*UCN*” tabulas, kas atspoguļoja pilnībā pārdalītas izmaksas (*fully allocated costs*). Tomēr, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 885.–894. apsvēruma, Komisija piekrita prasītājas veiktajiem pielāgojumiem attiecībā uz pašreizējo izmaksu uzskaiti. Komisija tādējādi ņēma vērā pielāgojumus, ko prasītāja bija šajā ziņā ierosinājusi, un grozīja tīkla aktīvu izmaksas, lai tās veidotu precīzāku tikpat efektīvam konkurentam radītu izmaksu aprēķinu. Šādas ņemšanas vērā mērķis tieši ir panākt atbilstību prasībām, kas tika atgādinātas iepriekš 183. punktā, un lietas dalībnieku tiesības tikt uzklaušītiem administratīvā procesa laikā tādējādi nepieprasa, lai tiem tiktu piedāvāta jauna iespēja darīt zināmu savu viedokli par starpības aprēķināšanu pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas.

193 Ņemot vērā iepriekš noteikto, pirmā daļa saistībā ar procesuālajām kļūdām, aprēķinot VIIP, ir jānoraida.

b) Par otro daļu attiecībā uz neiespējamību ieņemt nostāju administratīvā procesa laikā par prasītājas izmaksu vairāku laikposmu (daudzgadēju) aprēķināšanas pieeju, lai izvērtētu tādas prakses esamību, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspišana

194 Prasītāja norāda, ka paziņojumā par iebildumiem Komisija esot piemērojusi metodi, kuras rezultātā izmaksas tika aprēķinātas par katru gadu, neņemot vērā pozitīvo starpību, kas tika konstatēta 2005. gadā, lai gan apstrīdētajā lēmumā tika izmantota pieeja, kuras pamatā bija vairāku laikposmu (daudzgadējs) izvērtējums. Nesniedzot prasītājam iespēju iesniegt savus apsvērumus par šo pieeju, Komisija esot pārkāpusi tās tiesības uz aizstāvību. Prasītāja uzskata, ka, pretēji Komisijas norādītajam, no atbildes uz paziņojumu par iebildumiem nevar secināt, ka tā pati būtu piedāvājusi vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju. Gluži pretēji, prasītāja esot piedāvājusi aktualizācijas metodi (vai “aktualizēto naudas plūsmas analīzi”), ko Komisija turklāt esot piemērojusi savā Lēmumā C(2007) 3196, galīgā redakcija (2007. gada 4. jūlijs) par [EKL] 82. panta piemērošanas procedūru (lieta COMP/38.784 – *Wanadoo España* pret *Telefónica*). Aktualizētās naudas plūsmas analīzi attaisnojot klienta abonementa vai līguma ilgums.

195 Prasītāja turklāt norāda, ka, veicot aktualizēto naudas plūsmas analīzi, Komisijai neesot vērtējums bijis jāuzsāk 2005. gadā un jāpabeidz 2010. gadā gluži vienkārši tādēļ, ka šis laikposms atbilstot laikposmam, kas tika izvērtēts tā sauktās pieejas “par katru laikposmu” ietvaros.

- 196 Konkrētāk, apstrīdētajā lēmumā iekļautā vairāku laikposmu (daudzgadējā) pieeja liktu konstatēt pozitīvu starpību 2005. gadam un paplašināt apgalvotās ļaunprātīgas izmantošanas laikposmu salīdzinājumā ar paziņojumā par iebildumiem norādīto laikposmu. Šajā ziņā Komisija, kā uzskata prasītāja, esot abstrahējusies no šīs pozitīvās starpības, apstrīdētā lēmuma 998. apsvērumā norādot, ka iekļūšana četru mēnešu laikā 2005. gadā nevarēja tikt uzskatīta par iekļūšanu “uz ilgtermiņa pamata”. Grozījumi pieejā laikā no paziņojuma par iebildumiem līdz apstrīdētajam lēmumam viena gada laikā, izvēloties vēlākus rentabilitātes gadus un secinot, ka neto aritmētiskās atšķirības vispārēji ir negatīvas, esot pārveidojuši pozitīvu starpību negatīvā starpībā. Tādējādi vairāku laikposmu (daudzgadējas) pieejas piemērošanas rezultātā dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam nebūtu iespējams paredzēt šādas pieejas piemērošanas rezultātu. Turklāt vairāku laikposmu (daudzgadēja) pieeja, ņemot vērā, ka viens vai vairāki laikposmi varētu vienlaicīgi radīt gan pozitīvu, gan negatīvu starpību atkarībā no gadiem, kas izmantoti šajā pieejā, radītu patvaļu.
- 197 Komisija apstrīd prasītājas argumentus un lūdz šo daļu noraidīt.
- 198 Šajā ziņā prasītāja būtībā arī pārmet Komisijai, ka tā ir izmantojusi vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju, lai paplašinātu paziņojumā par iebildumiem norādīto pārkāpumu laikposmu, jo šāda pieeja nebija paredzēta paziņojumā par iebildumiem, un pārkāpusi tās tiesības uz aizstāvību, tai nesniedzot iespēju sniegt apsvērumus par šo pieeju.
- 199 Jānorāda, ka paziņojuma par iebildumiem 1012. punktā Komisija sākotnēji norādīja uz savu nolūku izmantot tā saukto pieeju “par katru laikposmu” (par katru gadu), ciktāl tas attiecas uz prasītājas starpības izvērtēšanu. Tādējādi aplūkotajā laikposmā paziņojuma par iebildumiem 1175.–1222. punktā ietvertu maržu saspišanas aprēķini tika veikti katru gadu. Apstrīdētajā lēmumā, lai izvērtētu iespējamu maržu saspišanu, Komisija piemēroja tā saukto pieeju “par katru laikposmu” (par katru gadu), nosakot peļņu vai zaudējumus laikposmos, kas pielīdzināmi vienam gadam (apstrīdētā lēmuma 851. apsvērumā). Jākonstatē, ka apstrīdētā lēmuma 1007.–1012. apsvērumā ir ietverts analīzes rezultātu kopsavilkums, no kura izriet, ka Komisija savus secinājumus ir pamatojusi ar tā saukto pieeju “par katru laikposmu” (par katru gadu).
- 200 Savas atbildes uz paziņojuma par iebildumiem 1281. punktā prasītāja tomēr iebilda pret ekskluzīvu metodes “par katru laikposmu” (par katru gadu) izmantošanu, ko Komisija bija lietojusi paziņojumā par iebildumiem. Prasītāja būtībā apgalvo, ka telekomunikāciju nozarē operatori pēta savu kapacitāti iegūt saprātīgu peļņu laikposmā, kas pārsniedz vienu gadu. Tādējādi tā ieteica maržu saspišanas izvērtējumu papildināt ar vairāku laikposmu analīzi, kurā kopējā starpība tiktu novērtēta vairāku gadu garumā.
- 201 Komisija tādējādi, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma 859. apsvēruma, nolēma papildus izmantot vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju, lai ņemtu vērā šos iebildumus un lai noteiktu, vai šāda pieeja groza tās secinājumus, saskaņā ar kuru prasītājas alternatīvajiem operatoriem pieprasītās cenas atsaistītai piekļuvei tās vietējai sakaru linijai radīja maržu saspišanu laikā no 2005. līdz 2010. gadam.
- 202 Veicot šo papildu pārbaudi, kuras iznākums ir iekļauts apstrīdētā lēmuma 1013. un 1014. apsvērumā, Komisija noteica kopējo negatīvo starpību, ciktāl tas attiecas uz katru pakalpojumu portfeli laikposmam no 2005. līdz 2010. gadam (39. tabula apstrīdētā lēmuma 1013. apsvērumā), no vienas puses, un laikposmam no 2005. līdz 2008. gadam (40. tabula apstrīdētā lēmuma 1014. apsvērumā), no otras puses. Komisija apstrīdētā lēmuma 1015. apsvērumā no tā secināja, ka vairāku laikposmu analīze negroza tās konstatējumu saistībā ar maržu saspišanas esamību, kas izriet no analīzes “par katru laikposmu”.
- 203 No iepriekš minētā izriet, ka, pirmkārt, vairāku laikposmu (daudzgadēja) analīze, nosakot prasītājas starpību apstrīdētajā lēmumā, tika izmantota pēc tam, kad prasītāja savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem bija izteikusi iebildumus saistībā ar starpības aprēķināšanas metodi “par katru laikposmu” (par katru gadu). Otrkārt, vairāku laikposmu (daudzgadējas) starpību analīzes attiecībā uz atsaistītu

piekļuvi prasītājas vietējai sakaru līnijai mērķis apstrīdētajā lēmumā bija papildināt analīzi “par katru laikposmu” (par katru gadu). Turklāt papildu vairāku laikposmu (daudzgadējā) analīze lika Komisijai nostiprināt savu konstatējumu attiecībā uz maržu saspiešanas esamību Slovērijas platjoslas interneta pakalpojumu tirgū laikā no 2005. gada 12. augusta līdz 2010. gada 31. decembrim.

- 204 Tādējādi, kā būtībā norāda Komisija, vairāku laikposmu (daudzgadējās) analīzes sekas nebija noteikt prasītājas atbildību par faktiem, par kuriem tai nebija iespējas sniegt skaidrojumus administratīvā procesa laikā, grozot pret to izvirzīto iebildumu raksturu, bet gan tikai veikt maržu saspiešanas, ko radīja prasītājas piemērotās cenas tās vietējās sakaru līnijas atsaistītai piekļuvei, papildu analīzi saistībā ar iebildumu, ko prasītāja izteica, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem.
- 205 Attiecībā uz argumentu, saskaņā ar kuru Komisija izmantoja vairāku laikposmu (daudzgadēju) analīzi, lai noteiktu pārkāpuma laikposmu un aizstātu negatīvo starpību 2005. gadam ar sākotnēji pozitīvu starpību, jānorāda, ka saskaņā ar analīzi “par katru laikposmu” (par katru gadu) Komisija jau bija nonākusi pie secinājuma, ka konkurents, kurš būtu tikpat efektīvs kā prasītāja, laikā no 2005. gada 12. augusta līdz 2010. gada 31. decembrim nebūtu varējis rentabli atveidot prasītājas mazumtirdzniecības portfeli, kurā ietilpst platjoslas pakalpojumi (apstrīdētā lēmuma 1012. apsvērums). Īpaši no apstrīdētā lēmuma 998. apsvēruma izriet, ka Komisija uzskatīja, ka pozitīvas starpības esamība laikā no 2005. gada augusta līdz decembrim nav šķērslis tam, lai šis laikposms tiktu iekļauts pārkāpuma laikposmā maržu saspiešanas veidā, jo operatori savu spēju iegūt peļņu izvērtē ilgākam laikposmam. Citiem vārdiem sakot, Komisija prakses, kuras rezultātā notika maržu saspiešana, ilgumu noteica, balstoties uz pieeju “par katru laikposmu” (par katru gadu), un vairāku laikposmu (daudzgadēja) pieeja tika izmantota tikai papildus. Katrā ziņā ir jākonstatē, ka šī argumenta mērķis faktiski ir apstrīdēt minētās pieejas pamatotību, un tādējādi nevar uzskatīt, ka tas ir juridiski korekti norādīts, lai pamatotu apgalvoto prasītājas tiesību uz aizstāvību pārkāpumu. Faktiski šis iebildums attiecas uz nepieņemšanu Komisijas izmantotajai metodei, lai panāktu konstatējumu par maržu saspiešanu laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim.
- 206 Attiecībā uz prasītājas argumentu, saskaņā ar kuru maržu saspiešanas aprēķināšanas metode, kuru Komisija piemēroja šajā papildu izvērtējumā, neatbilstot metodei, kuru prasītāja piedāvāja savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem, un kuras pamatā, kā apgalvots, ir Komisijas lēmumpieņemšanas prakse, no atbildes 1498.–1500. punkta izriet, ka prasītāja piedāvāja izvērtēt “kumulēto peļņu” laikposmā no 2005. līdz 2008. gadam. Komisija tomēr norādīja, ka prasītājas piedāvātā vairāku laikposmu (daudzgadējā) analīze atšķiras no aktualizētās naudas plūsmas retrospektīvās analīzes, kuras pamatā ir dažādi ievades dati un metodoloģija (apstrīdētā lēmuma 858. apsvērums). Tā tomēr ņēma vērā prasītājas ierosinājumu par vairāku laikposmu (daudzgadēju) analīzi, papildus veidama vairāku laikposmu (daudzgadēju) izvērtējumu, apstrīdētā lēmuma 1013. apsvērumā (39. tabula) analizējot kumulēto peļņu par laikposmu no 2005. līdz 2010. gadam, kā arī šī lēmuma 1014. apsvērumā (40. tabula) analizējot kumulēto peļņu par laikposmu no 2005. līdz 2008. gadam.
- 207 No iepriekš 183. punktā minētās judikatūras izriet, ka prasītājas tiesību tikt uzklaustītai ievērošana nosaka tikai to, ka Komisijai, pieņemot apstrīdēto lēmumu, ir jāņem vērā starpību aprēķināšanas metodes kritika, ko prasītāja sniegusi, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem. Turpretī šīs tiesības nekādi nenorāda, ka Komisijai noteikti būtu jānonāk pie rezultāta, kādu vēlējas prasītāja, iesniedzot šo kritiku, proti, jākonstatē, ka laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 2010. gada 31. decembrim nav notikusi nekāda maržu saspiešana.
- 208 Visbeidzot, attiecībā uz dokumentu, kurā ir pārņemti starpību aprēķini, kurus Komisija nodeva sanāksmes par lietas pašreizējo stāvokli laikā 2014. gada 16. septembrī, prasītāja būtībā uzskata, pirmkārt, ka šis dokuments tai ir iesniegts novēloti, jo Komisija bija paziņojusi, ka apstrīdētais lēmums tiek sagatavots, un, otrkārt, ka Komisija uzskatīja, ka tai bija pienākums publiskot galīgos starpību aprēķinus, pirms tā prasītājai nosūta apstrīdēto lēmumu.

209 Tomēr iepriekš 183. un 199.–204. punktā norādīto iemeslu dēļ Komisijai nebija pienākuma publiskot savus galīgos starpību aprēķinus pirms apstrīdētā lēmuma nosūtīšanas prasītājam. Turklāt šo novērtējumu neatceļ fakts, ka tika organizēta “informatīva sanāksme” par lietas pašreizējo stāvokli. Kā Komisija norādījusi savos procesuālajos rakstos un tiesas sēdē, šādas sanāksmes starp Komisiju un lietas dalībniekiem, kuri ir izmeklēšanas priekšmets, tiek organizētas, lai nodrošinātu labu pārvaldību un pārskatāmību un lai tos informētu par procedūras virzību. Tomēr šīs “informatīvās sanāksmes” atšķiras no Regulās Nr. 1/2003 un Nr. 773/2004 noteiktajām formālajām sanāksmēm un tās papildina. Tādējādi tas, ka 2014. gada 16. septembrī tika organizēta sanāksme par lietas pašreizējo stāvokli, neļauj secināt, ka Komisijai bija pienākums ļaut prasītājam šajā gadījumā sniegt savus apsvērumus par starpības izvērtējumu, vēl jo vairāk tādēļ, ka prasītāja tika informēta par visiem būtiskajiem Komisijas veiktajiem starpības aprēķiniem un tai tika sniegta iespēja iesniegt apsvērumus pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas.

210 No tā izriet, ka otrā pamata otrā daļa un šis pamats ir jānoraida.

3. Par trešo pamatu attiecībā uz kļūdām, kas pieļautas, konstatējot maržu saspiešanu

211 Ar trešo pamatu prasītāja būtībā uzskata, ka Komisija nav pareizi konstatējusi praksi, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana. Šajā pamatā ir divas daļas. Pirmā daļa attiecas uz to, ka, aprēķinot VIIP, nav ņemtas vērā prasītājas piedāvātās optimizācijas korekcijas. Otrā daļa attiecas uz Komisijas pieļauto kļūdu aprēķinos saistībā ar maržu saspiešanu ieņēmumu un izmaksu konsolidācijas visā pārākuma laikposmā dēļ, kā arī uz tiesiskās drošības principa pārkāpumu.

a) Par pirmo daļu attiecībā uz optimizācijas korekciju neņemšanu vērā, aprēķinot VIIP

212 Trešā pamata pirmās daļas atbalstam prasītāja apstrīd Komisijas lēmumu apstrīdētā lēmuma 895. un 903. apsvērumā nepieņemt optimizācijas korekcijām, aprēķinot maržu saspiešanu. Šo optimizācijas korekciju iekļaušanas rezultātā tiktu samazinātas izmaksas augšupējā tirgū, kas tika izmantotas, aprēķinot maržu saspiešanu. Līdz ar to esot kļūdaini ar šo noraidīšanu saistītie attaisnojumi, kurus Komisija norādījusi apstrīdētā lēmuma 894. un 900.–902. apsvērumā. Tādējādi Komisija esot par augstu novērtējusi faktiskās izmaksas prasītājas lejupējā tirgū, kam, ņemot vērā, ka 2005. un 2007. gadā neesot notikusi nekāda maržu saspiešana, tāpēc esot bijušas būtiskas sekas uz secinājumiem saistībā ar maržu saspiešanu.

213 Prasītāja uzskata, ka tās piedāvājumi bija nevis papildu korekcijas, bet gan ka runa bija par tās VIIP aprēķinu. Komisijas pieeja esot bijusi pretrunīga. Tā esot piekritusi faktisko izmaksu uzskaiti, no vienas puses, un noraidījusi optimizācijas korekcijas, kas atbilstot VIIP aprēķiniem, no otras puses. Attiecībā uz tīkla izmaksu korekcijām prasītāja uzskata, ka šajās korekcijās, kas esot nepieciešamas VIIP novērtēšanai, esot ņemts vērā konkrēts pieejamās rezerves kapacitātes līmenis, kas iekļauts platjoslas mazumtirdzniecības pakalpojumu prasībās.

214 Šādu pieeju apstiprinot judikatūra. Pamatojoties uz 2011. gada 17. februāra spriedumu *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) un 2008. gada 10. aprīļa spriedumu *Deutsche Telekom/Komisija* (T-271/03, EU:T:2008:101), prasītāja atgādina, ka noteiktos apstākļos var būt saprātīgi ņemt vērā drīzāk konkurentu izmaksas nekā dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma izmaksas. Tā tas esot šajā gadījumā, jo prasītājam nebija viegli piekļūt datiem, lai noteiktu VIIP.

215 Komisija šo prasītājas argumentāciju apstrīd.

216 Prasītāja būtībā pārmet Komisijai, ka tā, aprēķinādama VIIP, apstrīdētā lēmuma 895.–903. apsvērumā atsakoties to pielāgot izmaksu līmenim, kas varēja rasties efektīvam operatoram, kurš veido optimālu tīklu, kas ir pielāgots tam, lai apmierinātu faktisko un prognozējamo pieprasījumu, pamatojoties uz informāciju, kura ir pieejama Komisijas novērtējuma veikšanas brīdī, ir pieļāvusi kļūdu.

- 217 Tādējādi, kā tika norādīts iepriekš 186. punktā, atbildot uz paziņojumu par iebildumiem, pamatojoties uz konsultantu ziņojumu, prasītāja piedāvāja metodi, kuras pamatā ir faktisko izmaksu uzskaitē, izmantojot izmaksu lejupējā tirgū novērtējumu laikposmam no 2005. līdz 2010. gadam, pamatojoties uz datu bāzi kopš 2011. gada (apstrīdētā lēmuma 881. apsvērumš). Konkrētāk, prasītāja šajā atbildē norādīja, ka, aprēķinot VIIP, pirmkārt, bija atkārtoti jānovērtē aktīvi un, otrkārt, jāņem vērā tās tikla trūkumi platjoslas piedāvājumam. Attiecībā uz šo trūkumu ņemšanu vērā prasītāja piedāvāja iepriekš 186. punktā aprakstītās optimizācijas korekcijas.
- 218 Savos VIIP aprēķinos prasītāja tādējādi aktīvu kapitāla izmaksas, kā arī to norakstīšanas vērtību laikā no 2005. līdz 2010. gadam, tāpat kā minēto aktīvu izmantošanas izmaksas koriģēja, balstoties uz vidējo svērto korekcijas faktoru, kuru aprēķinājis konsultantu ziņojuma par 2011. gadu autors (apstrīdētā lēmuma 897. apsvērumš). Prasītāja norāda, ka ierosinātās optimizācijas korekcijas atspoguļoja minētā tikla informācijā noteiktās rezerves kapacitāti, proti, no šī tikla izņemtos aktīvus, jo tie nav produktīvas izmantošanas priekšmets un šis operators tos vēl nav pārdevis (apstrīdētā lēmuma 898. apsvērumš).
- 219 Komisija tomēr atteicās veikt šīs optimizācijas korekcijas apstrīdētajā lēmumā.
- 220 Vispirms attiecībā uz esošo aktīvu aizvietošanu ar to modernākiem ekvivalentiem Komisija apstrīdētā lēmuma 900. apsvērumā norādīja, ka šāda aizvietošana nevar tikt pieļauta, jo tas nozīmētu, ka tiktu koriģētas izmaksas, neveicot pienācīgu norakstīšanas korekciju. Komisija uz šo punktu atsaucas apstrīdētā lēmuma 889.–893. apsvērumā, kuros tā norāda uz šaubām par prasītājas piedāvāto aktīvu izmaksu korekciju laikposmam no 2005. līdz 2010. gadam. Turklāt apstrīdētā lēmuma 901. apsvērumā Komisija uzskatīja, ka šāda esošo aktīvu aizstāšana neatbilst tikpat efektīva konkurenta kritērijiem. Judikatūrā esot apstiprināts, ka dominējošā stāvoklī esoša operatora izmantotās cenu politikas ļaunprātīgais raksturs principā tiek noteikts attiecībā uz tā situāciju. Tomēr šajā gadījumā prasītājas piedāvātā VIIP korekcija tiktu pamatota ar hipotētisku aktīvu kopumu, nevis ar tiem pašiem aktīviem, kas ir šī operatora rīcībā.
- 221 Otrkārt, attiecībā uz to, lai tiktu ņemta vērā pārmērīgā tiklu kapacitāte, pamatojoties uz “šobrīd” izmantoto kapacitāti, Komisija apstrīdētā lēmuma 902. apsvērumā būtībā norādīja, ka, tā kā investīciju pamatā ir pieprasījuma paredzēšana, nenovēršami, veicot atpakaļejošu izvērtējumu, saglabājas kapacitāte, kas dažkārt netiek izmantota.
- 222 Neviens no prasītājas iebildumiem pret šo apstrīdētā lēmuma daļu nebūtu atbalstāms.
- 223 Pirmkārt, prasītāja kļūdaini norāda, ka pastāv pretrunas starp VIIP optimizācijas korekciju noraidīšanu, no vienas puses, un piekrišanu tās piedāvātajai atkārtotajai aktīvu novērtēšanai apstrīdētā lēmuma 894. apsvērumā, no otras puses. Prasītāja turklāt nevar apgalvot, ka Komisijai bija jāpiekriš tās ierosinātajām optimizācijas korekcijām, pamatojoties uz to, ka, tāpat kā tas ir atkārtotas aktīvu novērtēšanas gadījumā, Komisijas rīcībā nebija ticamu vēsturisko izmaksu attiecībā uz optimizācijas korekcijām.
- 224 Atkārtotas aktīvu novērtēšanas pamatā bija aktīvi, kas prasītājas rīcībā bija 2011. gadā. Attiecībā uz šo atkārtoto novērtējumu, kā tas izriet no apstrīdētā lēmuma 885.–894. apsvēruma, Komisija uzsvēra, ka tās rīcībā nav datu, kas labāk atspoguļotu prasītājas pieaugošās platjoslas aktīvu izmaksas laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam. Šī iemesla dēļ Komisija apstrīdētajā lēmumā aplūkotās maržu saspišanas analizē iekļāva prasītājas piedāvāto tās esošo aktīvu atkārtotu vērtēšanu. Tomēr Komisija precizēja, ka minētā atkārtotā vērtēšana var izraisīt aktīvu lejupējā tirgū izmaksu nepienācīgu novērtēšanu.
- 225 Salīdzinājumam, kā izriet no apstrīdētā lēmuma 895. apsvēruma, ar prasītājas piedāvātajām optimizācijas korekcijām aktīvi tika koriģēti atbilstoši aptuvenajam tāda efektīva operatora līmenim, kurš veido optimālu tiklu, kas pielāgots tam, lai apmierinātu prognozēto pieprasījumu, balstoties uz “ši brīža” informāciju un pieprasījuma prognozēm. Šo korekciju pamatā bija prognozes, kā arī optimāls tikla modelis, nevis novērtējums, kas atspoguļo prasītājas esošo aktīvu pieaugošās izmaksas.

- 226 No tā izriet, ka optimizācijas korekcijas, vispārēji, un esošo aktīvu aizstāšanas ar to modernākiem ekvivalentiem, konkrētāk, mērķi atšķirās no prasītājas piedāvātās aktīvu atkārtotas izvērtēšanas mērķa. Turklāt tas, ka Komisija ir veikusi prasītājas piedāvāto esošo aktīvu atkārtotu novērtēšanu, neesot citiem, ticamākiem datiem par šī operatora VIIP, nekādi nenozīmē, ka Komisija būtu noteikti piekritusi VIIP optimizācijas korekcijai. Tādējādi Komisija pamatoti atšķirīgi izturējās pret esošo aktīvu aizstāšanu ar to modernākiem ekvivalentiem, no vienas puses, un prasītājas piedāvāto aktīvu atkārtotu novērtēšanu, no otras puses.
- 227 Otrkārt, nevar piekrist prasītājam, kura apstrīd apstrīdētā lēmuma 901. apsvērumā iekļauto secinājumu, saskaņā ar kuru optimizācijas korekciju rezultātā VIIP tiktu aprēķināts, balstoties uz hipotētiska konkurenta, nevis uz tās pašas aktīviem.
- 228 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, lai izvērtētu kāda dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma piemērotās cenu politikas tiesiskumu atbilstoši LESD 102. pantam, principā vispirms ir jāatsaucas uz cenu kritērijiem, kuri ir balstīti uz izmaksām, kuras ir radušās pašam dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam, un tā stratēģiju (skat. spriedumu, 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 41. punkts un tajā minētā judikatūra; spriedums, 2012. gada 29. marts, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, T-336/07, EU:T:2012:172, 190. punkts; šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 2008. gada 10. aprīlis, *Deutsche Telekom*/Komisija, T-271/03, EU:T:2008:101, 188. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 229 It īpaši runājot par tādu cenu politiku, kuras rezultātā notiek maržu saspiešana, šādu analīzes kritēriju izmantošana ļauj pārbaudīt, vai saskaņā ar iepriekš 108. punktā atgādināto tikpat efektīva konkurenta kritēriju šis uzņēmums ir bijis pietiekami efektīvs, lai piedāvātu savus mazumtirdzniecības pakalpojumus galapatērētājiem citādi, neradot sev zaudējumus, ja tam būtu bijusi iepriekš jāmaksā paša [noteiktā] vairumtirdzniecības cena par starppakalpojumiem (spriedumi, 2010. gada 14. oktobris, *Deutsche Telekom*/Komisija, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 201. punkts; 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 42. punkts, un 2012. gada 29. marts, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, T-336/07, EU:T:2012:172, 191. punkts).
- 230 Šāda pieeja ir jo sevišķi pamatota tāpēc, ka tā ir arī saderīga ar vispārējo tiesiskās drošības principu, jo dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma izmaksu ņemšana vērā ļauj šim uzņēmumam, ievērojot tā īpašo atbildību saskaņā ar LESD 102. pantu, novērtēt tā rīcības tiesiskumu. Kaut gan dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums zina savas izmaksas un cenas, tas principā nezina savu konkurentu izmaksas un cenas (spriedumi, 2010. gada 14. oktobris, *Deutsche Telekom*/Komisija, C-280/08 P, EU:C:2010:603, 202. punkts; 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 44. punkts, un 2012. gada 29. marts, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, T-336/07, EU:T:2012:172, 192. punkts).
- 231 Tiesa 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) 45. un 46. punktā patiešām ir precizējusi, ka nav izslēgts, ka konkurentu izmaksām un cenai var būt nozīme, izvērtējot praksi, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana. No minētā sprieduma tomēr izriet, ka tikai tad, ja, ņemot vērā apstākļus, nav iespējams izmantot dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma cenas un izmaksas, ir jāpārbauda konkurentu cenas un izmaksas šajā pašā tirgū – un to prasītāja šajā gadījumā nav norādījusi (pēc analogijas skat. spriedumu, 2012. gada 29. marts, *Telefónica* un *Telefónica de España*/Komisija, T-336/07, EU:T:2012:172, 193. punkts).
- 232 Šajā gadījumā, pirmkārt, esošo aktīvu aizstāšanas ar to modernākiem ekvivalentiem mērķis bija koriģēt aktīvu izmaksas, saglabājot “faktisko” aktīvu vērtību, tomēr neveicot pienācīgu norakstīšanas korekciju (apstrīdētā lēmuma 900. apsvēruma). Šīs aizvietošanas rezultātā maržu saspiešana tiktu aprēķināta, pamatojoties uz hipotētiskiem aktīviem, proti, aktīviem, kas neatbilst tiem, kas ir prasītājas rīcībā. Tādējādi ar prasītājas aktīviem saistītās izmaksas netiktu pienācīgi novērtētas (apstrīdētā lēmuma

893. un 900. apsvērumus). Otrkārt, ņemot vērā tīklu pārmērīgo kapacitāti, pamatojoties uz “ši brīža” kapacitāti, tā rezultātā tīktu izslēgti tie prasītājas aktīvi, kas nav produktīvas izmantošanas priekšmets (skat. iepriekš 218. punktu).
- 233 Tādējādi, ņemot vērā iepriekš 228.–231. punktā atgādinātos principus, Komisija varēja nekļūdīgi secināt, ka, veicot prasītājas piedāvātās VIIP optimizācijas korekcijas maržu saspišanas aprēķināšanas laikā, netīktu piemērotas šai prasītājai laikā no 2005. gada 12. augusta līdz 2010. gada 31. decembrim radušās izmaksas.
- 234 Visbeidzot, nevar piekrist prasītājai, kad tā norāda, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija nav ievērojusi principu, saskaņā ar kuru maržu saspišanas novērtējuma pamatā ir jābūt efektīvai konkurencei, jo tā būtībā ir norādījusi, ka nenovēršami saglabājas kapacitāte, kas dažkārt netiek izmantota (apstrīdētā lēmuma 902. apsvērumus). No iepriekš 230. un 231. punktā atgādinātajiem principiem izriet, ka tarifu piemērošanas prakses, kuras rezultātā notiek maržu saspišana, novērtēšana būtībā izpaužas, izvērtējot, vai dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma tikpat efektīvs konkurents varētu piedāvāt attiecīgos pakalpojumus galapatērētājiem, neciešot zaudējumus. Tādējādi šāds novērtējums netiek veikts, atsaucoties uz absolūti efektīvu operatoru, ņemot vērā tirgus apstākļus šādas prakses laikā. Tomēr, ja Komisija būtu piekritusi ar pārmērīgu kapacitāti saistītajām optimizācijas korekcijām, prasītājas VIIP aprēķini būtu atspoguļojuši ar optimālo pieprasījumam atbilstošo tīklu saistītās izmaksas, ko neietekmētu šī operatora tīkla trūkumi, proti, tāda konkurenta izmaksas, kurš ir efektīvāks nekā prasītāja. Tādējādi šajā gadījumā, lai arī nav strīda par to, ka daļa no prasītājas būtiskajiem aktīviem laikā no 2005. gada 12. augusta līdz 2010. gada 31. decembrim palika neizmantoja, Komisija varēja nekļūdīgi iekļaut minēto aktīvu daļu, citiem vārdiem sakot, pārmērīgo kapacitāti, VIIP aprēķinos.
- 235 Tādējādi Komisija pamatoti noraidīja optimizācijas korekcijas un attiecīgi pamatoja savu analīzi saistībā ar prasītājas tarifu noteikšanas prakses ļaunprātīgo raksturu, tostarp atsaucoties uz tās izmaksām.
- 236 Treškārt, pretēji prasītājas norādītajam, optimizācijas korekciju noraidīšana nav pretrunā apsvērumiem, kas ietverti 2011. gada 17. februāra spriedumā *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83) un 2008. gada 10. aprīļa spriedumā *Deutsche Telekom/Komisija* (T-271/03, EU:T:2008:101), saskaņā ar kuriem var būt lietderīgi ņemt vērā drīzāk konkurentu izmaksas nekā dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma izmaksas.
- 237 Pirmkārt, attiecībā uz lietu, kurā pasludināts 2008. gada 10. aprīļa spriedums *Deutsche Telekom* (T-271/03, EU:T:2008:101, 210. punkts), aplūkotā līguma darbības izbeigšanas maksa tika uzskatīta par vairumtirdzniecības maksājumiem, kurus dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums iekļāva rēķinā saviem konkurentiem un kas bija daļa no kopējām šī konkurenta izmaksām. Tādējādi šīs izmaksas bija jāiekļauj tikpat efektīva konkurenta izmaksu aprēķinā. Tomēr minētās izmaksas atšķīrās no prognozes, kā arī no optimālā tīkla modeļa, kas neatspoguļoja prasītājas esošo aktīvu pieaugošās izmaksas (skat. iepriekš 225. punktu).
- 238 Otrkārt, runājot par 2011. gada 17. februāra spriedumu *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83), kā tas tika atgādināts iepriekš 230. un 231. punktā, no minētā sprieduma izriet, ka tikai tad, ja, ņemot vērā apstākļus, nav iespējams izmantot dominējošā stāvoklī esošā uzņēmuma cenas un izmaksas, ir jāpārbauda konkurentu cenas un izmaksas šajā pašā tirgū. Tomēr tā tas nav šajā gadījumā, jo prasītājas aktīvu izmaksas varēja tikt noteiktas, balstoties uz vēlāku atkārtotu izvērtējumu, un veidoja rādītāju tikpat efektīva konkurenta izmaksu novērtējumam.
- 239 No iepriekš minētā izriet, ka trešā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

b) Par otro daļu attiecībā uz kļūdu aprēķinos saistībā ar maržu saspiešanu ienākumu un izmaksu konsolidācijas aplūkotajā laikposmā dēļ, kā arī saistībā ar tiesiskās drošības principa pārkāpumu

- 240 Prasītāja apstrīd, ka Komisija ir izmantojusi vairāku laikposmu pieeju (daudzgadēja pieeja, kas aplūkota apstrīdētā lēmuma 1013. apsvērumā). Komisija šo pieeju, kuras nav paziņojumā par iebildumiem, esot pieņēmusi, lai pozitīvo starpību pārvērstu negatīvā starpībā. Tā esot ieguvusi pozitīvu starpību administratīvā procesa laikā, pieņemot tā saukto pieeju “par katru laikposmu” (par katru gadu). Tomēr, izmantojot vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju, Komisija esot paplašinājusi pārkāpuma laikposmu. Konkrētāk, tā sauktā pieeja “par katru laikposmu” (par katru gadu) esot izraisījusi negatīvas starpības konstatēšanu par katru gadu laikposmā no 2005. līdz 2010. gadam. Tomēr 2005. gada negatīvā starpība, kas konstatēta paziņojumā par iebildumiem, apstrīdētajā lēmumā esot pārveidota par pozitīvu starpību. Tādējādi, piemērojot tā saukto pieeju “par katru laikposmu” (par katru gadu), faktiski 2005. gadā neesot pastāvējusi prakse, kuras rezultātā būtu notikusi maržu saspiešana. Pamatojoties uz skaitlisku piemēru, prasītāja secina, ka saskaņā ar Komisijas izmantoto vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju maržu saspiešana varēja tikt konstatēta attiecībā uz visu laikposmu, lai gan tā tas nebūtu gadījumā, ja tiktu konsolidēts katrs gads.
- 241 Tādējādi, ņemot vērā, ka pārkāpuma laikposms ir pilnībā atkarīgs no laikposma, kurā tiek kumulēta un salīdzināta starpība, vairāku laikposmu (daudzgadēja) pieeja esot patvaļīga un pretrunā tiesiskās drošības principam.
- 242 Prasītāja uzskata, ka, ja šīs kļūdas būtu tikušas izlabotas, nebūtu pamata konstatēt praksi, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana, un Komisija nebūtu izpildījusi savu pienākumu pierādīt pārkāpumu. Prasības A.21. pielikums pierādot materiāltiesiskas kļūdas esamību Komisijas veiktajā izdevumu un ienākumu analizē.
- 243 Komisijas arguments, saskaņā ar kuru prakse, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana, var tikt konstatēta, neraugoties uz pozitīvas starpības esamību, esot pretrunā judikatūrai, jo juridiskais kritērijs, nosakot cenu politikas ļaunprātīgo raksturu, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana LESD 102. panta izpratnē, esot tas, vai pats uzņēmums vai arī tikpat efektīvs uzņēmums kā šis uzņēmums varētu piedāvāt savus pakalpojumus abonentiem, neciešot zaudējumus. Nav teikts, ka pozitīva starpība vienmēr rada ļaunprātīgu izmantošanu. Prakses, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana, *sine qua non* nosacījums esot negatīvas starpības esamība tikpat efektīvam konkurentam, bet tas šajā gadījumā attiecībā uz 2005. gadu neesot pierādīts.
- 244 Turklāt neesot pareizs Komisijas apgalvojums, saskaņā ar kuru prasītāja esot piedāvājusi vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju, jo patiesībā tā esot piedāvājusi iepriekš 194. punktā minēto aktualizācijas metodi.
- 245 Pirmām kārtām, Komisija norāda, ka no apstrīdētā lēmuma 997. un 998. apsvēruma izriet, ka tā sauktā pieeja “par katru laikposmu” (par katru gadu) ir ļāvusi pierādīt, ka tikpat efektīvs konkurents, kurš vairumtirdzniecības tirgū izmanto piekļuvi prasītājas vietējai sakaru linijai, uzrāda negatīvu starpību un nevar rentabli atveidot prasītājas platjoslas mazumtirdzniecības portfeli. Šo secinājumu neatceļ tas, ka pēdējos četros 2005. gada mēnešos starpība bija pozitīva. Tikai nonākot pie šāda secinājuma, Komisija esot nostiprinājusi savu analīzi ar vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju. Attiecībā uz argumentiem saistībā ar šīs vairāku laikposmu (daudzgadējās) pieejas pamatotību Komisija atsaucas uz argumentiem, kurus tā norādījusi otrā pamata otrajā daļā.
- 246 Otrām kārtām, Komisija norāda, ka no 2011. gada 17. februāra sprieduma *TeliaSonera Sverige* (C-52/09, EU:C:2011:83, 74. un 75. punkts) izriet, ka ļaunprātīga [maržu] saspiešana var būt arī tad, ja starpība ir pozitīva, gadījumā, kad dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma prakse attiecīgajiem operatoriem var vismaz apgrūtināt to darbību veikšanu tirgū, piemēram, mākslīgi samazinātas rentabilitātes dēļ, ja šāda prakse nav attaisnota ekonomisku iemeslu dēļ. Tādējādi tas, ka pēdējos četros 2005. gada mēnešos starpība bija pozitīva, automātiski nenozīmējot, ka prasītājas rīcība neradīja

ļauņprātīgu izmantošanu šajā laikposmā. Gluži pretēji, Komisija uzskata, ka šāda rīcība radīja ļauņprātīgu izmantošanu, ja prasītājas cenu politika varēja radīt izstumšanas iedarbību konkurentiem, kuri ir vismaz tikpat efektīvi kā prasītāja, šiem konkurentiem apgrūtinot vai pat padarot neiespējamu piekļuvi attiecīgajam tirgum. Turklāt, lai novērtētu dominējošā stāvokli esoša uzņēmuma piemērotās cenu politikas likumību, būtu jāatsaucas uz tā stratēģiju, kas šajā gadījumā atklātu, ka prasītāja zināja, ka tā noteica cenas, kas bija augstākas par tās vidējiem ienākumiem, piekļuvei vairumtirdzniecības tirgum vietējās sakaru līnijas līmenī, un ka tā varēja veikt maržu saspiēšanu.

- 247 Treškārt, attiecībā uz kritiku par vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju Komisija atkārtu savus argumentus, saskaņā ar kuriem pārkāpuma laikposms jau bija noteikts, piemērojot tā saukto pieeju “par katru laikposmu”. Pamatojoties uz šādu pieeju, Komisija esot secinājusi, ka šis pārkāpumu laikposms ir sācies 2005. gada 12. augustā. Laikposmu, kas tika izmantots vairāku laikposmu (daudzgadējai) pieejai, esot noteicis pārkāpumu laikposms, kas jau bija pierādīts saistībā ar tā saukto pieeju “par katru laikposmu”. Turklāt Komisija norāda, ka, lai arī tā zināja par vairāku laikposmu (daudzgadējās) pieejas trūkumiem, prasītāja to piedāvāja savas atbildes uz paziņojumu par iebildumiem 1388. un 1389. punktā.
- 248 Visbeidzot, prasītājas apgalvojums, saskaņā ar kuru vairāku laikposmu (daudzgadējās) pieejas pamatā varētu būt klienta abonementa vai līguma ilgums, neesot pamatots judikatūrā, jo lietā *Telefónica*, tāpat kā tas ir šajā lietā, vairāku laikposmu (daudzgadējā) analīze esot attiekusies uz aptuveni pieciem gadiem, kas atbilda gan pārkāpuma ilgumam, gan attiecīgu aktīvu spēkā esamības ilgumam.
- 249 Persona, kas iestājusies lietā, norāda, ka Komisijas pieeja, aprēķinot maržu saspiēšanu, bija rūpīga un prasītājai labvēlīga, jo, lai izvairītos no hipotētiskiem pieņēmumiem par šīm izmaksām, tā VIIP neiekļāva kopvietošanas izmaksas, kas alternatīvajiem operatoriem veidoja nezināmu summu un prasītājai – būtisku daļu no tās ar vietējo sakaru līniju saistītajām izmaksām.
- 250 Ar trešā pamata otro daļu prasītāja būtībā pārmet Komisijai, ka tā ir piemērojusi vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju tikai tādēļ, lai paplašinātu pārkāpuma laikposmu uz pēdējiem četriem 2005. gada mēnešiem, kuru laikā saskaņā ar tā saukto pieeju “par katru laikposmu” (par katru gadu) pastāvēja pozitīva starpība. Tādējādi Komisija esot kļūdaini nospriedusi, ka 2005. gadā pastāvēja maržu saspiēšana, un neesot ievērojusi tiesiskās drošības principu.
- 251 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Komisija, pamatojoties uz tā saukto pieeju “par katru laikposmu” (par katru gadu), secināja, ka prasītāja bija iesaistīta maržu saspiēšanas praksē jau kopš 2005. gada 12. augusta. No apstrīdētā lēmuma 997. apsvēruma izriet, ka, pamatojoties uz analīzi par katru gadu aplūkotajā laikposmā, tikpat efektīvs konkurents, kurš izmantoja vairumtirdzniecības piekļuvi prasītājas vietējai sakaru līnijai, uzrādīja negatīvu starpību un nevarēja rentabli atveidot prasītājas platjoslas mazumtirdzniecības portfeli. Apstrīdētā lēmuma 998. apsvērumā Komisija precizēja, ka šo secinājumu neatceļ fakts, ka četros 2005. gada mēnešos bija pozitīva starpība, jo iekļūšana četru mēnešu laikā nevar tikt uzskatīta par ilgstošu iekļūšanu. Komisija uzskata, ka operatori savu kapacitāti saņemt saprātīgus ienākumus apsver ilgākam laikposmam, kas attiecas uz vairākiem gadiem (apstrīdētā lēmuma 998. apsvēruma). Ar šādu pamatojumu Komisija minētā lēmuma 1012. apsvērumā secināja, ka laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 2010. gada 31. decembrim konkurents, kurš ir tikpat efektīvs kā prasītāja, nebūtu varējis rentabli atveidot šī operatora mazumtirdzniecības portfeli.
- 252 Tomēr, kā tika atgādināts iepriekš 228. punktā, lai izvērtētu dominējošā stāvokli esoša uzņēmuma piemērotās cenu politikas likumību, principā ir jāatsaucas uz tādiem cenu kritērijiem, kuru pamatā ir izmaksas, kas ir radušās pašam dominējošā stāvokli esošajam uzņēmumam, un uz tā stratēģiju.

- 253 Konkrētāk, attiecībā uz tarifu piemērošanas praksi, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana, šādu analīzes kritēriju izmantošana ļauj pārbaudīt, vai šis uzņēmums būtu bijis pietiekami efektīvs, lai piedāvātu savus mazumtirdzniecības pakalpojumus galapatērētājiem, neciešot zaudējumus, ja tam sākotnēji būtu noteikts pienākums samaksāt pašam savas vairumtirdzniecības cenas par starpnieka pakalpojumiem (skat. iepriekš 229. punktu un tajā minēto judikatūru).
- 254 Pirmkārt, šādu pieeju vēl jo vairāk attaisno tas, ka tā atbilst arī vispārējam tiesiskās drošības principam, jo tas, ka tiek ņemtas vērā dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma izmaksas, ņemot vērā īpašo atbildību, kas tam noteikta saskaņā ar LESD 102. pantu, tam ļauj izvērtēt savas rīcības tiesiskumu. Lai gan dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums zina savas izmaksas un cenas, principā tas nezina savu konkurentu izmaksas un cenas. Otrkārt, izstumšanas ļaunprātīga izmantošana ietekmē arī dominējošā stāvoklī esoša uzņēmuma potenciālos konkurentus, kurus peļņas negūšanas iespēja varētu atturēt no iekļūšanas tirgū (skat. iepriekš 230. punktu un tajā minēto judikatūru).
- 255 No tā izriet, ka, lai noteiktu apstākļus, kas veido maržu saspiešanas praksi, Komisija apstrīdētā lēmuma 828. apsvērumā pamatoti izmantoja tikpat efektīva konkurenta kritēriju, kura pamatā ir pierādījums, ka dominējošā stāvoklī esošs uzņēmums nevarēja veikt rentablas darbības lejupējā tirgū, balstoties uz tā konkurentiem lejupējā tirgū piemērotām vairumtirdzniecības cenām un mazumtirdzniecības cenām, ko piemēro šī uzņēmuma atzars lejupējā tirgū.
- 256 Kā izriet no apstrīdētā lēmuma 32.–35. tabulas, Komisijas veiktā analīze visos paredzētajos scenārijos, kā to atzina arī pati Komisija minētā lēmuma 998. apsvērumā, radīja pozitīvu starpību laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim.
- 257 Šādā gadījumā Tiesa jau ir nospriedusi, ka tiktāl, ciktāl dominējošā stāvoklī esošais uzņēmums nosaka savas cenas tādā līmenī, ar kuru tiek segtas preces laišanai apgrozībā raksturīgās izmaksas vai konkrētai pakalpojumu sniegšanai raksturīgās izmaksas, tikpat efektīvam konkurentam kā šis uzņēmums principā ir iespēja konkurēt ar tā cenām, neciešot nepanesamus zaudējumus ilgtermiņā (spriedums, 2012. gada 27. marts, *Post Danmark*, C-209/10, EU:C:2012:172, 38. punkts).
- 258 No tā izriet, ka laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim konkurentam, kurš ir tikpat efektīvs kā prasītāja, principā bija iespēja konkurēt ar to platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū, ja tam tiktu piešķirta atsaistīta piekļuve vietējai sakaru līnijai, neciešot nepanesamus zaudējumus ilgtermiņā.
- 259 Tiesa neapšaubāmi ir nospriedusi, ka, lai gan starpība ir pozitīva, nav izslēgts, ka Komisija, veicot cenu politikas izstumšanas iedarbības izvērtējumu, var pierādīt, ka minētās politikas piemērošana, piemēram, tādēļ, ka ar to tikusi samazināta peļņa, var attiecīgajiem operatoriem apgrūtināt to darbības veikšanu atbilstošajā tirgū (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 17. februāris, *TeliaSonera Sverige*, C-52/09, EU:C:2011:83, 74. punkts). Šo judikatūru var interpretēt atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 2. pantam, saskaņā ar kuru jebkuros LESD 102. panta piemērošanas procesos šī panta pārkāpuma pierādīšanas pienākums ir pusei vai iestādei, kas norāda uz iespējamo pārkāpumu, proti, šajā gadījumā – Komisijai.
- 260 Tomēr šajā gadījumā ir jākonstatē, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā nav pierādījusi, ka prasītājas cenu politika laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim būtu radījusi šādu izstumšanas iedarbību. Šāda pierādīšana bija jāveic it īpaši pozitīvu starpību esamības dēļ.
- 261 Apgalvojums apstrīdētā lēmuma 998. apsvērumā, ka operatori savu kapacitāti iegūt saprātīgu peļņu apsver ilgākam laikposmam, kas mērojams vairākos gados, pats par sevi nevar tikt uzskatīts par šādu pierādījumu. Šāda apstākļa, pat ja tas ir pierādīts, pamatā ir sagaidāmās rentabilitātes izvērtējums, kas nenovēršami ir hipotētisks. Turklāt šajā lietā minētā pozitīvā starpība ir radusies pašā aplūkotā laikposma sākumā, laikā, kad vēl nevarēja tikt konstatēta nekāda negatīva starpība. Šādos apstākļos ir

jāuzskata, ka apstrīdētā lēmuma 998. apsvērumā ietvertais pamats neatbilst no tiesiskās drošības principa izrietošai prasībai, kas ir atgādināta iepriekš 230. punktā, saskaņā ar kuru dominējošā stāvoklī esošam uzņēmumam ir jāvar novērtēt savas rīcības atbilstību LESD 102. pantam.

- 262 Šī paša iemesla dēļ šo vērtējumu neatceļ negatīvas starpības konstatēšana, piemērojot vairāku laikposmu (daudzgadēju) pieeju, jo šajā gadījumā šīs pieejas rezultātā šāds konstatējums ir panākts, izsverot vienīgi pozitīvo starpību 2005. gadam ar negatīvo starpību, kas konstatēta attiecīgi 2006.–2010. gadam (apstrīdētā lēmuma 1013. apsvēruma) un 2006.–2008. gadam (apstrīdētā lēmuma 1014. apsvēruma).
- 263 Turklāt apstrīdētā lēmuma 1026. apsvērumā Komisija, balstoties uz 2005. gada aprīļa dokumentiem, kurus sagatavojis prasītājas regulatīvais departaments un kas attiecas uz standartpieāvājuma iesniegšanas stratēģiju saistībā ar atsaistītu piekļuvi vietējai sakaru linijai un *ULL* cenām, uzskatīja, ka šis departaments jau 2005. gada 12. augustā zināja, ka vairumtirdzniecības cenas vietējās sakaru līnijas ietvaros veido alternatīvo operatoru maržu saspiešanu.
- 264 Tomēr ir jānorāda, ka, ņemot vērā pozitīvas starpības esamību laikā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim, Komisijai bija konkrēts pienākums pierādīt pārņemtas maržu saspiešanas prakses izstumšanas iedarbību attiecībā uz prasītāju šajā laikposmā (skat. iepriekš 259. punktā minēto judikatūru).
- 265 Tādējādi ar Komisijas apgalvojumu un dokumentiem, kas norādīti tā pamatojumam, nepietiek, lai pierādītu prasītājam pārņemtas maržu saspiešanas prakses izstumšanas iedarbību un, piemēram, rentabilitātes samazināšanos, kas attiecīgajiem operatoriem var apgrūtināt to darbības veikšanu attiecīgajā tirgū.
- 266 Turklāt apstrīdētā lēmuma 9. un 10. iedaļā, kas veltītas prasītājas rīcības pretkonkurences sekām, nav ietverts nekāds apgalvotās maržu saspiešanas prakses izvērtējums laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim.
- 267 Tādējādi, ņemot vērā iedibināto judikatūru, saskaņā ar kuru tiesas šaubām ir jābūt vērstām par labu uzņēmumam – lēmuma par pārkāpuma atzīšanu adresātam (spriedumi, 2004. gada 8. jūlijs, *JFE Engineering* u.c./Komisija, T-67/00, T-68/00, T-71/00 un T-78/00, EU:T:2004:221, 177. punkts, un 2011. gada 12. jūlijs, *Hitachi* u.c./Komisija, T-112/07, EU:T:2011:342, 58. punkts), jāuzskata, ka Komisija nav iesniegusi pierādījumus tam, ka prasītājas prakse, kuras rezultātā ir notikusi maržu saspiešana, būtu sākusies pirms 2006. gada 1. janvāra. Tā kā apstrīdētajā lēmumā tādējādi ir pieļauta kļūda vērtējumā attiecībā uz šo jautājumu, nav jāizvērtē, vai šajā pieejā nav ievērots arī Regulas Nr. 1/2003 23. pants, kā to apgalvo prasītāja.
- 268 Ņemot vērā iepriekš minēto, prasītājas izvirzītā trešā pamata otrā daļa ir daļēji jāapmierina un apstrīdētā lēmuma 1. panta 2. punkta d) apakšpunkts, ciktāl tajā ir konstatēts, ka laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim prasītāja esot piemērojusi negodīgus tarifus, kas tikpat efektīvam operatoram, kurš paļaujas uz vairumtirdzniecības piekļuvi prasītājas vietējām sakaru līnijām, neļauj atveidot prasītājas piedāvātos mazumtirdzniecības pakalpojumus, neciešot zaudējumus, ir jāatceļ.

[omissis]

5. Par piekto pamatu, kas izvirzīts pakārtoti, attiecībā uz kļūdām, nosakot naudas soda apmēru

427 Ar piekto pamatu, kas izvirzīts pakārtoti, prasītāja norāda, ka Komisija ir pieļāvusi kļūdas, nosakot tās naudas soda apmēru. Šis pamats ir iedalīts divās daļās. Pirmā daļa ir saistīta ar acīmredzamu kļūdu vērtējumā, ciktāl Komisija, aprēķinot naudas sodu, ir ņēmusi vērā prasītājas apgrozījumu par 2010. finanšu gadu. Otrā daļa attiecas uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā saistībā ar pārkāpuma laikposma sākuma datumu.

a) Par pirmo daļu attiecībā uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā, naudas soda aprēķinos ņemot vērā prasītājas apgrozījumu par 2010. finanšu gadu

428 Prasītāja uzskata, ka Komisija, saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 13. punktu uzskatot, ka naudas soda pamatsumma ir jāaprēķina, pamatojoties uz pēdējā pilnā pārkāpuma gada apgrozījumu, proti, prasītājas 2010. gada apgrozījumu vietējo sakaru līniju tirgū ar atsaistītu piekļuvi un platjoslas fiksētājo tirgū, ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

429 Šādi rīkojoties, Komisija esot atkāpusies no savas lēmumpieņemšanas prakses, proti, Lēmuma C(2011) 4378, galīgā redakcija (2011. gada 22. jūnijs) par procedūru saskaņā ar LESD 102. pantu (lieta COMP/39.525 – *Telekomunikacija Polska*) (turpmāk tekstā – “Polijas telekomunikāciju lēmums”). Minētā lēmuma 896. apsvērumā Komisija esot norādījusi, ka ir jāizmanto gada pārdošanas vidējais apjoms, pirmkārt, ievērojamā pārdošanas apjoma, it īpaši vairumtirdzniecības, palielinājuma aplūkotajā laikposmā attiecīgajā tirgū dēļ, kā arī, otrkārt, fakta, ka tirgus vēl bija attīstības stadijā un tādējādi progresēja straujāk par normālu tirgus izaugsmes pieaugumu pārkāpuma laikā, dēļ. Šis apsvēruma esot bijis jāpiemēro šajā gadījumā, jo Komisija apstrīdētajā lēmumā esot piekritusi, ka prasītājas apgrozījums laikā no 2005. līdz 2010. gadam ir audzis par 133 %. Tādējādi, pamatojoties uz šo lēmumu, prasītāja uzskata, ka naudas soda pamatsumma esot bijusi jāaprēķina, pamatojoties uz Komisijas konstatētā pārkāpuma piecu gadu vidējo rādītāju.

430 Pamatojoties uz pēdējo finanšu gadu, šajā gadījumā tiktu radītas sekas, ka Komisija prasītājai būtu piemērojusi stingrākus noteikumus par tiem, kurus tā piemēroja Polijas telekomunikāciju lēmumā. Prasītāja šajā ziņā piebilst, ka, lai arī Komisijai ir rīcības brīvība, nosakot naudas soda apmēru, tā nevar rīkoties patvaļīgi un nekonekventi.

431 Komisija, kuru atbalsta persona, kas iestājusies lietā, šo argumentāciju apstrīd.

432 Vispirms ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 1/2003 23. panta 3. punktā ir noteikts, ka, lai noteiktu naudas soda apmēru, papildus pārkāpuma smagumam ir jāņem vērā arī tā ilgums.

433 Turklāt ir jāatgādina, ka saskaņā ar 2006. gada pamatnostādņu 13. punktu, “lai noteiktu naudas soda pamatsummu, Komisija izmanto pārkāpumā tieši vai netieši [...] iesaistīto uzņēmuma preču vai pakalpojumu pārdošanas apjomu atbilstošajā EEZ teritorijā” un šim nolūkam tā “ņem vērā uzņēmuma pārdošanas rādītājus tā pēdējā pilnā gada laikā, kad uzņēmums bijis iesaistīts pārkāpumā”.

434 Turklāt no judikatūras izriet, ka apgrozījuma daļa, kas rodas no pārkāpumā iesaistītajām precēm vai pakalpojumiem, sniedz pareizu norādi par pārkāpuma mērogu konkrētajā tirgū, jo tajā realizētais apgrozījums ir objektīvs elements, kas dod iespēju atbilstoši noteikt, cik lielā mērā šāda prakse ir kaitīga normālai konkurencei (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 28. jūnijs, *Portugal Telecom /Komisija*, T-208/13, EU:T:2016:368, 236. punkts un tajā minētā judikatūra).

435 Tādējādi 2006. gada pamatnostādņu 13. punkta mērķis attiecībā uz LESD 102. panta pārkāpumu ir aplūkotajam uzņēmumam uzliktā naudas soda apmēra aprēķinā kā sākumpunktu izmantot apmēru, kas atspoguļo pārkāpuma ekonomisko ietekmi (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 11. jūlijs, *Team Relocations u.c./Komisija*, C-444/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:464, 76. punkts; 2014. gada

12. novembris, *Guardian Industries* un *Guardian Europe*/Komisija, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, 57. punkts, un 2015. gada 23. aprīlis, *LG Display* un *LG Display Taiwan*/Komisija, C-227/14 P, EU:C:2015:258, 53. punkts).
- 436 Tomēr ir arī jānorāda, ka no 2006. gada pamatnostādņu pieņemšanas izrietošā Komisijas rīcības brīvības pašierobežošana nav nesaderīga ar šīs iestādes būtiskās rīcības brīvības saglabāšanu. Minētajās pamatnostādnēs ir iekļauti dažādi elastīgi elementi, kas Komisijai ļauj izmantot tai piešķirto rīcības brīvību atbilstoši Regulas Nr. 1/2003 noteikumiem, kā tos interpretējušas Savienības tiesas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2013. gada 11. jūlijs, *Team Relocations* u.c./Komisija, C-444/11 P, nav publicēts, EU:C:2013:464, 96. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī atbilstoši citiem Savienības tiesību noteikumiem un principiem. It īpaši pašā 2006. gada pamatnostādņu 13. punktā ir precizēts, ka Komisijai, aprēķinot naudas soda pamatsummu, “parasti” ir jāizmanto attiecīgā uzņēmuma pārdošanas apjoms pēdējā pilnajā tā dalības pārkāpumā gadā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2015. gada 9. septembris, *Samsung SDI* u.c./Komisija, T-84/13, nav publicēts, EU:T:2015:611).
- 437 Šajā gadījumā no apstrīdētā lēmuma 1490.–1495. apsvēruma izriet, ka, lai noteiktu naudas soda, kas solidāri noteikts prasītājam un *Deutsche Telekom*, pamatsummu, Komisija ir ņēmusi vērā prasītājas pārdošanas apjomu tās dalības pārkāpumā pēdējā pilnajā finanšu gadā, proti, apgrozījumu, kāds bija šim operatoram atsaistītas piekļuves vietējām sakaru līnijām un fiksēto platjoslas mazumtirdzniecības pakalpojumu tirgos 2010. gadā. Komisija tādējādi piemēroja 2006. gada pamatnostādņu 13. punktu.
- 438 Prasītājam nevar piekrist, ciktāl tā norāda, ka Komisija, neraugoties uz to, ka aplūkotajā laikposmā tās apgrozījums strauji pieauga, šajā gadījumā neatkāpdamās no šī noteikuma, ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā.
- 439 Pirmkārt, lai gan prasītāja apgalvo, ka laikā no 2005. līdz 2010. gadam tās apgrozījums ir pieaudzis par 133 %, no 31 184 949 euro līdz 72 868 176 euro, tā tomēr nenorāda nevienu apstākli, kas varētu pierādīt, ka šis pēdējais apgrozījums, kas sasniegts pēdējā pilnā pārkāpuma kalendārā gada laikā, brīdī, kad Komisija pieņēma apstrīdēto spriedumu, nebija uzskatāms par tās patiesā apmēra, ekonomiskās spējas tirgū un aplūkotā pārkāpuma mēroga norādi.
- 440 Otrkārt, prasītājam nevar piekrist, ciktāl tā pārmet Komisijai, ka tā nav ņēmusi vērā Polijas telekomunikāciju lēmumu un šī apstākļa dēļ nav ievērojusi savu iepriekšējo praksi un noteikusi kritēriju, kas atšķiras no 2006. gada pamatnostādņu 13. punktā paredzētā kritērija.
- 441 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka iepriekšējā Komisijas lēmumu prakse nav izmantojama kā naudas sodu tiesiskais pamats konkurences jomā un lēmumiem, kas attiecas uz citām lietām, ir tikai orientējošs raksturs, nosakot, vai, iespējams, ir pārkāpts vienlīdzīgas attieksmes princips, jo ir maz ticams, ka lietas faktiskie apstākļi, piemēram, attiecīgie tirgi, preces, uzņēmumi un laikposmi, būs līdzīgi (skat. spriedumu, 2009. gada 24. septembris, *Erste Group Bank* u.c./Komisija, C-125/07 P, C-133/07 P un C-137/07 P, EU:C:2009:576, 233. punkts un tajā minētā judikatūra; spriedumi, 2011. gada 16. jūnijs, *Heineken Nederland* un *Heineken*/Komisija, T-240/07, EU:T:2011:284, 347. punkts, un 2014. gada 27. februāris, *InnoLux*/Komisija, T-91/11, EU:T:2014:92, 144. punkts).
- 442 Tādējādi Komisijas iepriekšējiem lēmumiem naudas sodu jomā ir nozīme saistībā ar vienlīdzīgas attieksmes principa ievērošanu tikai tad, ja tiek pierādīts, ka šo lietu, par kurām ir pieņemti citi lēmumi, apstākļi, piemēram, tirgi, produkti, valstis, uzņēmumi un attiecīgie laikposmi, ir salīdzināmi ar izskatāmās lietas apstākļiem (skat. spriedumus, 2010. gada 13. septembris, *Trioplast Industrier* /Komisija, T-40/06, EU:T:2010:388, 145. punkts un tajā minētā judikatūra; 2012. gada 29. jūnijs, *E.ON Ruhrgas* un *E.ON*/Komisija, T-360/09, EU:T:2012:332, 262. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2015. gada 9. septembris, *Philips*/Komisija, T-92/13, nav publicēts, EU:T:2015:605, 204. punkts un tajā minētā judikatūra).

443 Šajā lietā prasītāja nav izvirzījusi nevienu apstākli, kas varētu pierādīt, ka lietas, kurā tika pieņemts Polijas telekomunikāciju lēmums, apstākļi būtu salīdzināmi ar šīs lietas apstākļiem. Komisija savos procesuālajos rakstos precizēja, ka šajā pēdējā lietā tā ņēma vērā vidējo apgrozījumu par 2005.–2009. gadu, jo attiecīgajam apgrozījumam par šo laikposmu bija ārkārtīgi liels pieaugums, proti, pieaugums 2800 % apmērā par laikposmu no 2006.–2007. gadam, pieaugums 370 % apmērā par laikposmu no 2007.–2008. gadam un pieaugums 160 % apmērā par laikposmu no 2008.–2009. gadam. No šiem skaitļiem, kuru patiesumu prasītāja neapstrīd, izriet, pirmkārt, ka apgrozījuma pieauguma līmenis lietā, kurā tika pieņemts Polijas telekomunikāciju lēmums, bija daudz lielāks par prasītājas apgrozījumu šajā lietā un, otrkārt, ka šis apgrozījums ir pieaudzis nevienmērīgāk nekā šajā lietā aplūkotais apgrozījums.

444 No iepriekš minētā izriet, ka, ņemot vērā prasītājas īstenoto apgrozījumu gadā, kurš beidzās 2010. gada 31. decembrī, proti, pēdējā pilnajā dalības pārkāpumā gadā, un tādējādi ievērojot noteikumu, kuru tā ir ietvērusi 2006. gada pamatnostādņu 13. punktā, Komisija nav pārsniegusi savas rīcības brīvības robežas, nosakot naudas sodu apmēru.

445 Tādējādi piektā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā nepamatota.

c) b) Par otro daļu, kas attiecas uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā saistībā ar pārkāpuma laikposma sākuma datumu

446 Ar otro daļu prasītāja apgalvo, ka apstrīdētajā lēmumā, ciktāl tajā ir secināta pārkāpuma esamība kopš 2005. gada 12. augusta, dienas, kad tika publicēts standartpiedāvājums, ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā. Tā kā šis piedāvājums bija pamatīgums, esot bijis paredzēts, ka tas tiks uzlabots, īpaši, veicot pārrunas ar trešajām personām vai ievērojot valsts regulatīvo iestāžu padomus.

447 Konkrētāk, prasītāja apgalvo, ka, pirmkārt, minētais piedāvājums bija pirmais, ko tā jebkad bija sagatavojusi, tādēļ vēl jo vairāk bija nepieciešami izskaidrojumi un grozījumi, izmantojot pārrunas.

448 Otrkārt, Komisijas nostāja, saskaņā ar kuru pārkāpums ir sācies, publicējot standartpiedāvājumu, neatbilstot tās lēmumpieņemšanas praksei. Piemēram, tās lēmumā C(2004) 1958, galīgā redakcija (2004. gada 2. jūnijs) (lieta COMP/38.096 – *Clearstream*) (turpmāk tekstā – “*Clearstream* lēmums”) Komisija esot secinājusi, ka *Clearstream* ir ļaunprātīgi izmantojusi savu dominējošo stāvokli, slēpti atsakoties sniegt *Euroclear* primāros vārda akciju klīringa un norēķinu pakalpojumus. Komisija tomēr esot atzinusi, ka lietas dalībniekiem ir jādod zināms laiks, lai tie varētu apspriest līgumu noteikumus (*Clearstream* lēmuma 341. apsvērums). Tāpat Polijas telekomunikāciju lēmumā Komisija kā pārkāpuma sākumpunktu neesot izmantojusi standartpiedāvājuma publikācijas datumu, bet dienu, kad sākās pirmās pārrunas ar citiem operatoriem.

449 Prasītāja uzskata, ka pārkāpums, atsakoties sniegt pakalpojumus, var sākties tikai pēc tam, kad pārrunas par piekļuvi nav izdevušās tikla īpašnieka noteikto nosacījumu nesaprātīgā rakstura dēļ. Turklāt prasītāja uzskata, ka Komisijai ir pienākums pierādīt brīdī, kurā ir uzskatāms, ka pārrunas nav izdevušās prasītājas nesaprātīgo prasību dēļ. Turklāt esot jāņem vērā fakts, ka pārrunas par piekļuvi jomas sarežģītības dēļ pašas par sevi ir ilgas un sarežģītas.

450 Pakārtoti prasītāja uzskata, ka apgalvotais piekļuves atteikums sākas vai nu brīdī, kad beidzas saprātīgs ilgums, kādā parasti tiek sniegta pieprasītā piekļuve, ņemot vērā sagatavošanās darbus, kas ir jāveic abām pusēm (*Clearstream* lēmuma 341. apsvērums), vai arī brīdī, kad ar citiem operatoriem ir sākušās pirmās pārrunas par piekļuvi (Polijas telekomunikāciju lēmuma 909. apsvērums).

451 Komisija, kuru atbalsta persona, kas iestājusies lietā, šo argumentāciju apstrīd.

- 452 Šajā ziņā nav strīda par to, ka *TUSR* priekšsēdētājs ar 2005. gada 14. jūnija lēmumu noteica prasītājam nodrošināt atsaistītu piekļuvi tās vietējai sakaru linijai ar vienlīdzīgiem un saprātīgiem nosacījumiem un ka prasītāja, lai izpildītu šo pienākumu, 2005. gada 12. augustā publicēja standartpieāvājumu atsaistītas piekļuves jomā (skat. iepriekš 9. un 10. punktu).
- 453 Turklāt prasītāja neapstrīd sava standartpieāvājuma aprakstu, kas ir ietverts apstrīdētā lēmuma 7.6. sadaļā (“Negodīgie ST noteikumi un nosacījumi”), saskaņā ar kuru Komisija minētā lēmuma 820. apsvērumā konstatēja, ka šī pieāvājuma noteikumi un nosacījumi bija noteikti tā, lai atsaistītu piekļuvi vietējai sakaru linijai alternatīvajiem operatoriem padarītu par nepieņemamu.
- 454 No šīs apstrīdētā lēmuma daļas izriet, ka ļaunprātīgā rīcība, kuru Komisija tajā kvalificēja kā “nodrošināšanas atteikumu”, galvenokārt izrietēja no paša standartpieāvājuma.
- 455 Tādējādi, pirmkārt, attiecībā uz informācijas par prasītājas tīklu, kas nepieciešama vietējās sakaru līnijas atsaistītai piekļuvei, slēpšanu no alternatīvajiem operatoriem vispirms no apstrīdētā lēmuma 439. apsvēruma izriet, ka Komisija uzskatīja, ka standartpieāvājumā nebija pamatinformācijas par fiziskām piekļuves vietām un vietējo sakaru līniju pieejamību konkrētās piekļuves tīkla daļās. Turklāt apstrīdētā lēmuma 443.–528. apsvērumā Komisija patiešām izvērtēja ar tīklu saistīto informāciju, ko pēc alternatīvā operatora lūguma atsaistītas piekļuves ieguves perspektīvā iesniedza prasītāja. Tomēr arī no šīs apstrīdētā lēmuma daļas izriet, ka noteikumi, lai piekļūtu šādai informācijai, kurus Komisija uzskatīja par negodīgiem un tādējādi tādiem, kas varētu atturēt alternatīvos operatorus, izriet no paša standartpieāvājuma. Komisija tostarp kritizēja apstākli, pirmkārt, ka standartpieāvājumā nebija noteikts konkrēts ar tīklu saistītās informācijas, kuru prasītāja nodeva alternatīvo operatoru rīcībā, apmērs, konkretizējot attiecīgas informācijas kategorijas (apstrīdētā lēmuma 507. apsvēruma), otrkārt, ka minētajā pieāvājumā piekļuve informācijai no informācijas sistēmām, kas nav publiski pieejamas, tika paredzēta tikai pēc tam, kad būtu noslēgts pamatnolīgums par piekļuvi vietējai sakaru linijai (apstrīdētā lēmuma 510. apsvēruma), un, treškārt, ka ar šo pieāvājumu šāda piekļuve informācijai par prasītājas tīklu tika padarīta atkarīga no tā, vai alternatīvais operators ir veicis ievērojamu maksājumu (apstrīdētā lēmuma 519. un 527. apsvēruma).
- 456 Otrkārt, attiecībā uz to, ka prasītāja ir samazinājusi sava tiesību aktos noteiktā pienākuma atsaistītas piekļuves vietējai sakaru linijai jomā apmēru, vispirms no apstrīdētā lēmuma 535. un 536. apsvēruma izriet, ka minētā pienākuma ierobežošana tikai ar aktīvajām līnijām (skat. iepriekš 32. punktu), ko Komisija pārmet prasītājam, izriet no tās standartpieāvājuma ievaddaļas 5.2. punkta. Turklāt it īpaši no apstrīdētā lēmuma 570., 572., 577., 578. un 584. apsvēruma izriet, ka to, ka prasītāja apstrīdētos pakalpojumus nepamatoti ir izslēgusi no sava pienākuma atsaistītas piekļuves vietējai sakaru linijai jomā, Komisija secināja, ņemot vērā standartpieāvājuma 3. pielikumā iekļautos noteikumus (skat. iepriekš 33. punktu). Visbeidzot no apstrīdētā lēmuma 606. apsvēruma izriet, ka noteikums par kabeļa izmantošanas ierobežošanu 25 % apmērā, ko prasītāja ir noteikusi atsaistītai piekļuvei vietējai sakaru linijai un kuru Komisija uzskatīja par nepamatotu (skat. iepriekš 34. punktu), izriet no standartpieāvājuma 8. pielikuma.
- 457 Treškārt, attiecībā uz to, ka prasītāja ir noteikusi negodīgus nosacījumus atsaistītas piekļuves jomā saistībā ar kopvietošānu, prognozēm, remontdarbiem, apkalpošanu, uzturēšanu, kā arī bankas garantiju, kā tika pierādīts apstrīdētā lēmuma 7.6.4. sadaļā, tie visi izriet no standartpieāvājuma, ko šis operators publicēja 2005. gada 12. augustā. Arī noteikumi, kurus Komisija uzskatīja par negodīgiem, ir ietverti minētā pieāvājuma 4., 5., 14. un 15. pielikumā saistībā ar kopvietošānu (apstrīdētā lēmuma 653., 655. un 683. apsvēruma), 12. un 14. pielikumā attiecībā uz alternatīvo operatoru prognožu sniegšanas pienākumu (apstrīdētā lēmuma 719. un 726.–728. apsvēruma), 5. pielikumā attiecībā uz vietējo sakaru līniju kvalifikācijas procedūru (apstrīdētā lēmuma 740., 743., 767., 768. un 774. apsvēruma), 11. pielikumā attiecībā uz noteikumiem un nosacījumiem saistībā ar remontdarbiem, apkalpošanu un uzturēšanu (apstrīdētā lēmuma 780., 781., 787., 790. un

796. apsvērums) un 5. un 17. pielikumā attiecībā uz bankas garantiju, kas tiek pieprasīta no alternatīvā operatora, kurš kandidē uz atsaistītu piekļuvi (apstrīdētā lēmuma 800., 802.–807., 815. un 816. apsvērums).

458 No tā izriet, ka, pat ja tiktu uzskatīts, ka atsevišķi no šiem piekļuves noteikumiem varētu tikt mikstināti, veicot divpusējas pārrunas starp prasītāju un operatoriem, kuri kandidē uz piekļuvi, kā to prasītāja vienīgi apgalvo, nesniedzot tam nekādus pierādījumus, Komisija ir pamatoti secinājusi, ka 2005. gada 12. augustā publicētais standartpiedāvājums jau kopš šī datuma varēja atturēt alternatīvos operatorus no piekļuves piedāvājumu iesniegšanas tajā ietvertu negodīgo noteikumu un nosacījumu dēļ.

459 Šādos apstākļos Komisija nav kļūdījies, uzskatot, ka prasītāja piekļuves noteikumu dēļ, kas iekļauti tās 2005. gada 12. augustā publicētajā standartpiedāvājumā, ir apdraudējusi alternatīvo operatoru iekļūšanu Slovērijas masu (vai plašas sabiedrības) fiksētas pozīcijas platjoslas pakalpojumu mazumtirdzniecības tirgū, neraugoties uz pienākumu, kas tai šajā ziņā tika noteikts *TUSR* lēmumā, un ka tādējādi šī rīcība varēja radīt negatīvas sekas konkurencei, jau sākot no šī datuma (tostarp skat. apstrīdētā lēmuma 1048., 1050., 1109., 1184. un 1520. apsvērumu).

460 Šo secinājumu neliek apšaubīt prasītājas apgalvojums, saskaņā ar kuru Komisija esot pārkāpusi pati savu lēmumpieņemšanas praksi, proti, pieeju, kas izmantota *Clearstream* lēmumā un Polijas telekomunikāciju lēmumā. Pietiek konstatēt, ka šie lēmumi ir pieņemti kontekstā, kas atšķiras no konteksta šajā lietā, un tie tādējādi nepierāda, ka Komisija apstrīdētajā lēmumā būtu atkāpusies no savas iepriekšējās lēmumpieņemšanas prakses.

461 Tādējādi, pirmkārt, attiecībā uz *Clearstream* lēmumu pietiek norādīt, ka šis lēmums, atšķirībā no lēmuma, kas ir apstrīdēts šajā lietā, tika pieņemts kontekstā, kuru raksturoja nekādu tiesību aktos noteiktu pienākumu neesamība uzņēmumam, kuram pieder aplūkotā infrastruktūra, piešķirt citiem uzņēmumiem piekļuvi minētajai infrastruktūrai, kā arī pienākuma šim uzņēmumam publicēt standartpiedāvājumu, kurā būtu precizēti šādas piekļuves noteikumi un nosacījumi, neesamība.

462 Turklāt četru mēnešu laikposms, ko Vispārējā tiesa uzskatīja par atbilstošu saprātīgam termiņam, lai *Clearstream* sniegtu primāros kliringa un norēķinu pakalpojumus, tika noteikts, salīdzinot piemērus, kuros *Clearstream* sniedza piekļuvi savai sistēmai *Cascade RS*. Tādējādi ir jākonstatē, ka minētajā lietā bija vairāki piemēri, kuros *Clearstream* bija sniedzis piekļuvi, un tas ļāva Komisijai un vēlāk Vispārējai tiesai nonākt pie secinājuma, ka četru mēnešu termiņš ir saprātīgs šādas piekļuves sniegšanai (spriedums, 2009. gada 9. septembris, *Clearstream/Komisija*, T-301/04, EU:T:2009:317, 151. punkts). Tomēr šajā lietā, tā kā prasītāja piekļuvi savām vietējo sakaru līnijām sniedza tikai vienam operatoram 2009. gada 18. decembrī, nebija neviena piemēra, kas varētu tikt izmantots atsaucei, tādēļ Komisija nevarēja noteikt šādu “saprātīgu laikposmu”. No tā izriet, ka šīs lietas apstākļi nekādi nav salīdzināmi ar apstākļiem lietā, kurā tika pasludināts 2009. gada 9. septembra spriedums *Clearstream/Komisija* (T-301/04, EU:T:2009:317).

463 Otrkārt, attiecībā uz Polijas telekomunikāciju lēmumu Komisija tajā konstatēja, ka aplūkotais vēsturiskais operators bija ļaunprātīgi izmantojis savu dominējošo stāvokli Polijas platjoslas piekļuves vairumtirdzniecības tirgū un atsaistītas piekļuves vietējai sakaru līnijai tirgū, atsakoties sniegt piekļuvi savam tirgum un nodrošināt ar minētajiem tirgiem saistītus vairumtirdzniecības produktus, lai aizsargātu savu pozīciju mazumtirdzniecības tirgū. Turklāt Polijas telekomunikāciju lietas kontekstu raksturoja tiesību aktos noteikts piekļuves pienākums, kas ir analogs prasītājas pienākumam šajā lietā, kā arī attiecīgajam Polijas telekomunikāciju operatoram noteiktā prasība publicēt standartpiedāvājumu atsaistītai piekļuvei tā vietējo sakaru līnijai. Tomēr no Polijas telekomunikāciju lēmuma detalizētas analīzes izriet, ka šajā lēmumā izmantotajā pieejā nav nekādu pretrunu ar apstrīdētajā lēmumā izmantoto pieeju. Polijas telekomunikāciju lēmumā Komisija norādīja, ka dominējošā stāvoklī esoša operatora pretkonkurences stratēģija galvenokārt īstenojās tikai pārrunu laikā ar alternatīvajiem operatoriem, kuri kandidēja uz atsaistītas piekļuves iegūšanu vietējai sakaru līnijai, kā arī vairumtirdzniecības pieeju dominējošā stāvoklī esoša operatora platjoslas pakalpojumiem. Tādējādi

nesaprātīgie piekļuves nosacījumi izrietēja no piekļuves līgumu priekšlikumiem, kurus veica aplūkots dominējošā stāvoklī esošais operators, veicot pārrunas ar alternatīvajiem operatoriem. Turklāt kavēšanos piekļuves nolīgumu pārrunu procesā hipotētiski nevarēja identificēt jau brīdī, kad tika publicēts pirmais dominējošā stāvoklī esošā operatora standartpieāvājums. Papildus – piekļuves tīklam ierobežošana, ko veica dominējošā stāvoklī esošs operators, notika posmā pēc tam, kad ar alternatīvajiem operatoriem bija noslēgts nolīgums par vairumtirdzniecības piekļuvi. Turklāt faktiska piekļuves ierobežošana abonētu līnijām notika pēc tam, kad attiecīgais alternatīvais operators bija ieguvis piekļuvi kopvietošanas vietai vai atļauju uzstādīt korespondences kabeli. Visbeidzot, katrā piekļuves dominējošā stāvoklī esoša operatora tīklam posmā radās problēmas ar piekļušanu vispārējai ticamai un precīzai informācijai, kas ir nepieciešama alternatīvajiem operatoriem, lai tie varētu pieņemt lēmumu piekļuves jomā. Tādējādi dominējošā stāvoklī esošā operatora rīcība Polijas telekomunikāciju lietā atšķirās no prakses, kuru Komisija apstrīdētajā lēmumā kvalificēja kā “nodrošināšanas atteikumu” un kura, kā tas izriet no iepriekš 455.–459. punktā norādītās analīzes, galvenokārt izrietēja no pašas prasītājas standartpieāvājuma atsaistītai piekļuvei vietējai sakaru līnijai. Šis atšķirības pamato to, ka, atšķirībā no Polijas telekomunikāciju lēmuma, kurā kā LESD 102. panta pārkāpuma sākumpunkts tika noteikta diena, kad bija sākusās pirmās pārrunas par piekļuvi starp aplūkoto dominējošā stāvoklī esošo operatoru un alternatīvo operatoru, kas notika vairākus mēnešus pēc pirmā standartpieāvājuma publicēšanas (apstrīdētā lēmuma 909. apsvērums un 1259. zemsvītras piezīme), šajā gadījumā Komisija par netiešā atteikuma piekļūt vietējai sakaru līnijai sākuma datumu noteica 2005. gada 12. augustu, proti, standartpieāvājuma publicēšanas datumu.

- 464 Šī paša iemesla dēļ ir jānoraida prasītājas arguments, saskaņā ar kuru pārkāpums, atsakot nodrošināšanu, var tikt pierādīts tikai pēc tam, kad nav izdevušās pārrunas par piekļuvi tīkla īpašnieka noteikto nosacījumu nesaprātīgā rakstura dēļ. Turklāt nav skaidrs, vai pārrunu rezultātā varēja tikt izslēgti standartpieāvājumā iekļautie negodīgie noteikumi un nosacījumi.
- 465 Attiecībā uz prasītājas apgalvojumu, saskaņā ar kuru Komisijai ir jāuzņemas pierādīšanas pienākums saistībā ar brīdī, kurā pārrunas nav izdevušās prasītājas nesaprātīgo prasību dēļ, pirmkārt, to pašu iemeslu dēļ, kas ir noteikti iepriekš 461.–464. punktā, šis datums nevar būt svarīgs, lai noteiktu pārkāpuma sākumu. Otrkārt, kā norāda persona, kas iestājusies lietā, precīzu brīdī, kad pārrunas izrādījušās neveiksmīgas, nevar objektīvi noteikt, tādēļ Komisijai šādi pierādījumi nav jāsniedz.
- 466 Attiecībā uz pakārtoti iesniegtajiem argumentiem, ciktāl prasītāja uzskata, ka apgalvotajam piekļuves atteikumam bija jā sākas, beidzoties saprātīgam termiņam, kad parasti tiek sniegta pieprasītā piekļuve, ņemot vērā nepieciešamos sagatavošanās darbus, kas ir jāveic abām pusēm (*Clearstream* lēmuma 341. apsvērums), ir jānorāda, ka šajā gadījumā iepriekš 460.–462. punktā norādīto iemeslu dēļ šāds saprātīgs ilgums nepastāv. Tādējādi šis arguments ir jānoraida. Ciktāl prasītāja norāda, ka pārkāpums ir sācies dienā, kad norisinājās pirmās pārrunas par piekļuvi ar citiem operatoriem (Polijas telekomunikāciju lēmuma 909. apsvērums), kā būtībā tika norādīts iepriekš 463. un 464. punktā, pārrunām nav nozīmes, nosakot pārkāpuma sākumu šajā gadījumā. Tādējādi arī šis arguments ir jānoraida.
- 467 Tādējādi otrā daļa attiecībā uz kļūdu, ko esot pieļāvusi Komisija, tai uzskatot, ka netiešs atteikums piekļūt vietējai sakaru līnijai ir sācies 2005. gada 12. augustā, ir jānoraida kā nepamatots.
- 468 Jāpiebilst, ka prasītāja neapstrīd Komisijas norādīto vienota un turpināta pārkāpuma kvalifikāciju, ciktāl tas attiecas uz apstrīdētā lēmuma 1. panta 2. punktā minētās prakses kopumu, proti, a) informācijas par nepieciešamo tīklu vietējo sakaru līniju atsaistīšanai slēpšanu no alternatīvajiem operatoriem; b) savu pienākumu piemērošanas jomas samazināšanu saistībā ar atsaistītu piekļuvi vietējām sakaru līnijām; c) negodīgu noteikumu un nosacījumu noteikšanu standartpieāvājumā atsaistīšanas jomā saistībā ar kopvietošanu, kvalifikāciju, prognozēm, remontdarbiem un bankas garantiju; d) negodīgu cenu piemērošanu, kas neļauj tikpat efektīvam operatoram, kurš paļaujas uz vairumtirdzniecības piekļuvi prasītājas atsaistītajām vietējo sakaru līnijām, bez zaudējumiem atveidot prasītājas piedāvātos mazumtirdzniecības pakalpojumus.

469 Šādos apstākļos un tiktāl, ciktāl šī pamata otrā daļa attiecībā uz Komisijas pieļautu kļūdu, tai uzskatot, ka netiešs piekļuves vietējai sakaru līnijai atteikums sākas 2005. gada 12. augustā, tika noraidīta (skat. iepriekš 467. punktu), Komisija pamatoti ir konstatējusi, ka vienotais un turpinātais pārkāpums, kas ir apstrīdētā lēmuma priekšmets, ir sācies 2005. gada 12. augustā.

470 Tādējādi piektais pamats ir jānoraida kopumā.

471 No visa iepriekš minētā izriet, ka apstrīdētā lēmuma 1. panta 2. punkta d) apakšpunkts, ciktāl tajā ir konstatēts, ka laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim prasītāja ir piemērojusi negodīgas cenas, kas neļauj tikpat efektīvam operatoram, kurš paļaujas uz vairumtirdzniecības piekļuvi tās atsaistītajām vietējo sakaru līnijām, atveidot prasītājas piedāvātos mazumtirdzniecības pakalpojumus, neciešot zaudējumus, ir jāatceļ (skat. iepriekš 268. punktu). Attiecīgi arī šī lēmuma 2. pants, ciktāl tas attiecas uz prasītāju, ir jāatceļ. Pārējā daļā prasījumi, kuros lūgts atcelt apstrīdēto lēmumu, ir jānoraida.

IV. Par prasījumiem, kas norādīti pakārtoti, attiecībā uz naudas soda apmēra grozīšanu

472 Prasītāja vēl arī pakārtoti lūdz Vispārējai tiesai samazināt naudas sodu, kas tai ir noteikti apstrīdētajā lēmumā, apmēru.

473 Šajā ziņā ir jānorāda, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai LESD 263. pantā noteiktā tiesiskuma pārbaude nozīmē, ka Savienības tiesa veic apstrīdētā lēmuma pārbaudi gan saistībā ar faktiskajiem, gan tiesiskajiem apstākļiem, ņemot vērā prasītāja izvirzītos argumentus, un ka tā ir tiesīga novērtēt pierādījumus, atcelt minēto lēmumu un grozīt naudas sodu apmēru (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 3. septembris, *Prym un Prym Consumer*/Komisija, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 86. punkts un tajā minētā judikatūra; 2017. gada 26. janvāris, *Duravit u.c.*/Komisija, C-609/13 P, EU:C:2017:46, 30. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2014. gada 27. marts, *Saint-Gobain Glass France u.c.*/Komisija, T-56/09 un T-73/09, EU:T:2014:160, 461. punkts un tajā minētā judikatūra).

474 Tiesiskuma pārbaudi papildina neierobežota kompetence, kas Savienības tiesai ir atzīta Regulas Nr. 1/2003 31. pantā saskaņā ar LESD 261. pantu. Šī kompetence pilnvaro tiesu papildus vienkāršai sankciju tiesiskuma pārbaudei aizstāt Komisijas vērtējumu ar savu vērtējumu un līdz ar to atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto naudas sodu vai noteikto kavējuma naudu (spriedumi, 2011. gada 8. decembris, *Chalkor*/Komisija, C-386/10 P, EU:C:2011:815, 63. punkts, un 2011. gada 8. decembris, *KME Germany u.c.*/Komisija, C-389/10 P, EU:C:2011:816, 130. punkts; skat. arī spriedumu, 2017. gada 26. janvāris, *Duravit u.c.*/Komisija, C-609/13 P, EU:C:2017:46, 31. punkts un tajā minētā judikatūra).

475 Jānorāda, ka šīs neierobežotās kompetences īstenošana nav pielīdzināma pārbaudei pēc savas ierosmes un ka Savienības tiesās notiek uz sacikstes principu balstīta tiesvedība. Līdz ar to, izņemot absolūtus pamatus, kas Savienības tiesai ir jāizvirza pēc savas ierosmes, prasītājs principā ir tas, kuram ir jāizvirza pamati pret šo lēmumu un jāiesniedz pierādījumi, lai pamatotu šos pamatus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Telefónica un Telefónica de España*/Komisija, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, 213. punkts un tajā minētā judikatūra).

476 Tas, vai apstrīdētajā Komisijas lēmumā noteikto naudas sodu apmērs ir jāgroza, ir jāizvērtē šo principu gaismā.

477 Kā izriet no šī sprieduma 267., 268. un 471. punkta, Komisija nav pierādījusi, ka prasītājas piemērotā prakse, kuras rezultātā notikusi maržu saspiešana, varēja tikt īstenota pirms 2006. gada 1. janvāra, un tādējādi apstrīdētā lēmuma 1. panta 2. punkta d) apakšpunkts, ciktāl tas attiecas uz prasītāju un ciktāl ar to vienotā un turpinātā pārkāpumā ir iekļauta maržu saspiešana laikā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim, ir jāatceļ.

- 478 Attiecībā uz to, cik lielā mērā šī kļūda ietekmē naudas soda, kas solidāri ir piespriests prasītājam, pamatsummu, Vispārējā tiesa, istenojot savu neierobežoto kompetenci, uzskata, ka ir jāsamazina attiecīgais Komisijas norādītais prasītājas tirdzniecības apmērs un tas jānosaka 9,8 %, nevis 10 % apmērā. Tā kā prasītājas attiecīgais apgrozījums pēdējā pilnajā pārkāpuma gadā bija 72 868 176 euro, apmērs, kas jāizmanto, aprēķinot naudas soda, kas solidāri ir noteikts prasītājam, pamatsummu, ir 7 141 081,20 euro. Šī naudas soda pamatsumma atbilst minētā apmēra reizinājumam ar koeficientu 5,33, kas atspoguļo pārkāpuma ilgumu, un tādējādi tas ir jānosaka 38 061 963 euro apmērā. Pārējā daļā prasītājas lūgums samazināt naudas soda apmēru ir jānoraida.
- 479 Attiecībā uz Komisijas lūgumu, kas iesniegts pakārtoti tiesas sēdes laikā, palielināt prasītājam un *Deutsche Telekom* solidāri noteiktā naudas soda apmēru, Vispārējā tiesa uzskata, ka, ņemot vērā lietas apstākļus un pat neesot nepieciešamībai lemt par šāda lūguma pieņemamību, iepriekš 478. punktā noteiktais apmērs nav jāgroza.

V. Par tiesāšanās izdevumiem

- 480 Atbilstoši Reglamenta 134. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Turklāt atbilstoši Reglamenta 134. panta 3. punktam, ja lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs, lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši. Tomēr Vispārējā tiesa, ja to pamato lietas apstākļi, var nolemt, ka lietas dalībnieks papildus saviem tiesāšanās izdevumiem atlīdzina daļu no pretējās puses tiesāšanās izdevumiem. Šajā gadījumā Komisijai un personai, kas iestājusies lietā, spriedums ir daļēji nelabvēlīgs. Tomēr prasītāja nav lūgusi piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus personai, kas iestājusies lietā, bet gan tikai Komisijai.
- 481 Šādos apstākļos jāpiespriež prasītājam segt četras piektdaļas no saviem tiesāšanās izdevumiem, kā arī atlīdzināt četras piektdaļas no Komisijas un personas, kas iestājusies lietā, tiesāšanās izdevumiem atbilstoši pēdējo minēto prasījumiem. Komisija sedz vienu piektdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem un atlīdzina vienu piektdaļu no prasītājas tiesāšanās izdevumiem. Persona, kas iestājusies lietā, sedz vienu piektdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (devītā palāta paplašinātā sastāvā)

nospiež:

- 1) **Atcelt Komisijas Lēmuma C(2014) 7465 *final* (2014. gada 15. oktobris) par procedūru saskaņā ar LESD 102. pantu un EEZ līguma 54. pantu (lieta AT.39523 – *Slovak Telekom*) 1. panta 2. punkta d) apakšpunktu, ciktāl tajā ir konstatēts, ka laikposmā no 2005. gada 12. augusta līdz 31. decembrim *Slovak Telekom, a.s.* piemēroja negodīgus tarifus, kas neļāva vienlīdz efektīvam operatoram, kas paļaujas uz vairumtirdzniecības piekļuvi savām atsaistītajām vietējām sakaru līnijām, atkārtoti piedāvāt tā mazumtirdzniecības pakalpojumus bez zaudējumiem.**
- 2) **Atcelt Lēmuma C(2014) 7465 *final* 2. pantu, ciktāl tajā naudas soda summa, kas solidāri ir jāmaksā *Slovak Telekom*, ir noteikta 38 838 000 euro apmērā.**
- 3) **Noteikt naudas soda summu, kas solidāri ir jāmaksā *Slovak Telekom*, 38 061 963 euro apmērā.**
- 4) **Pārējā daļā prasību noraidīt.**

- 5) ***Slovak Telekom* sedz četras piektdaļas savu un atlīdzina četras piektdaļas Eiropas Komisijas un četras piektdaļas *Slovanet, a.s.* tiesāšanās izdevumu.**
- 6) **Komisija sedz vienu piektdaļu savu un atlīdzina vienu piektdaļu *Slovak Telekom* tiesāšanās izdevumu.**
- 7) ***Slovanet* sedz vienu piektdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem.**

Van der Woude

Gervasoni

Madise

da Silva Passos

Kowalik-Bańczyk

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2018. gada 13. decembrī.

[Paraksti]